

Vissa elmarknadsfrågor

Sammanfattning

Riksrevisionens styrelse lämnade till riksdagen i april 2006 en framställning (2005/06:RRS24) angående kvaliteten i elöverföringen. I den föreslås att riksdagen ska uppmana regeringen att ta initiativ till en utredning om begreppet kvalitet i ellagen. Utskottet anser att Riksrevisionens granskning av kvaliteten i elöverföringen och förutsättningarna för en effektiv tillsyn var mycket befogad mot bakgrund av den centrala betydelse som en god tillgång till el och en betryggande leveranssäkerhet har för det moderna samhället. Den tidigare regeringen beslöt i september 2006 om en förordning i vilken Energimarknadsinspektionen gavs bemyndigande att utfärda föreskrifter om bl.a. krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet, om utökad avbrottsregistrering, om risk- och sårbarhetsanalyser samt om åtgärdsplaner. Utskottet utgår från att dessa föreskrifter kommer att innebära ett avhjälpande av de brister som konstateras i Riksrevisionens rapport och avstyrker därmed framställningen.

I betänkandet behandlas vidare ett antal motionsyrkanden om olika frågor avseende elmarknaden. Det rör sig om elmarknadens funktion, energieffektivisering, leveranssäkerhet, elcertifikatssystemet, småskalig elproduktion, vindkraft, kraftkabel mellan Gotland och fastlandet samt kabel för rysk kärnkraft. Samtliga yrkanden avstyrks – i de flesta fall med hänvisning till genomfört eller pågående utredningsarbete och till beredningsarbete inom Regeringskansliet. I sex reservationer från företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet följs olika yrkanden upp.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Kort om elmarknaden	7
Elmarknadens funktion	7
Motionerna	7
Vissa kompletterande uppgifter	8
Utskottets ställningstagande	12
Energieffektivisering	13
Inledning	13
Motioner om fasta och rörliga priser	14
Motioner om timvis mätning	14
Motioner om vita certifikat	15
Vissa kompletterande uppgifter	16
Allmänt om energieffektivisering	16
Fasta och rörliga priser	17
Mätning av el	19
Vita certifikat	20
Utskottets ställningstagande	21
Kvaliteten i elöverföringen och leveranssäkerhet	22
Riksrevisionens styrelses framställning	22
Riksrevisionens granskningsrapport	22
Styrelsens överväganden och förslag	23
Motionerna	24
Vissa kompletterande uppgifter	25
Information i budgetpropositionen m.m.	25
Tvångsförvaltning	26
Leveranssäkra elnät	28
Utskottets ställningstagande	29
Elcertifikatssystemet	30
Motionerna	31
Vissa kompletterande uppgifter	31
Utskottets ställningstagande	33
Småskalig elproduktion	34
Motionen	34
Vissa kompletterande uppgifter	35
Utskottets ställningstagande	36
Vindkraft	36
Motionen	36
Vissa kompletterande uppgifter	36
Utskottets ställningstagande	37
Kraftkabel mellan Gotland och fastlandet	38
Motionen	38
Vissa kompletterande uppgifter	38
Utskottets ställningstagande	39

Kabel för rysk kärnkraft	39
Motionen	39
Vissa kompletterande uppgifter	39
Utskottets ställningstagande	40
Reservationer	41
1. Elmarknadens funktion, punkt 1 (s, v)	41
2. Elmarknadens funktion, punkt 1 (mp)	42
3. Energieffektivisering, punkt 2 (v, mp)	43
4. Elcertifikatssystemet, punkt 4 (mp)	45
5. Vindkraft, punkt 6 (v, mp)	46
6. Kabel för rysk kärnkraft, punkt 8 (mp)	46
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Framställningen	48
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	48
<i>Bilaga 2</i>	
Offentlig utfrågning om basindustrins elförsörjning	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Elmarknadens funktion

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Fi244 yrkande 97, 2006/07:N282 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:N338 yrkande 9.

Reservation 1 (s, v)

Reservation 2 (mp)

2. Energieffektivisering

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:C360 yrkande 6, 2006/07: MJ266 yrkandena 33–35, 2006/07: MJ391 yrkande 11, 2006/07: N296 yrkandena 2, 3 och 5 samt 2006/07: N345 yrkande 9.

Reservation 3 (v, mp)

3. Kvaliteten i elöverföringen och leveranssäkerhet

Riksdagen avslår framställning 2005/06:RRS24 och motionerna 2006/07: N326, 2006/07: N356 och 2006/07: N364.

4. Elcertifikatssystemet

Riksdagen avslår motionerna 2006/07: N344 yrkande 2 och 2006/07: N345 yrkandena 11–13.

Reservation 4 (mp)

5. Småskalig elproduktion

Riksdagen avslår motion 2006/07: N232.

6. Vindkraft

Riksdagen avslår motion 2006/07: MJ266 yrkande 45.

Reservation 5 (v, mp)

7. Kraftkabel mellan Gotland och fastlandet

Riksdagen avslår motion 2006/07: N248.

8. Kabel för rysk kärnkraft

Riksdagen avslår motion 2006/07: N345 yrkande 16.

Reservation 6 (mp)

Stockholm den 29 mars 2007

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Thomas Östros (s), Bertil Kjellberg (m), Anne-Marie Pålsson (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Hans Rothenberg (m), Alf Eriksson (s), Maria Plass (m), Berit Högman (s), Mikael Oscarsson (kd), Marie Weibull Kornias (m), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Karin Granbom (fp), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Åke Sandström (c).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

dels Riksrevisionens styrelses framställning 2005/06:RRS24 angående kvaliteten i elöverföringen,

dels 14 motioner från allmänna motionstiden.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av riksrevisor Lennart Grufberg med medarbetare från Riksrevisionen.

Utskottets överväganden

Kort om elmarknaden

Den 1 januari 1996 trädde ett nytt regelverk för elmarknaden i kraft (prop. 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1). De nya reglerna innebar att konkurrens infördes i elhandel och elproduktion. Syftet var bl.a. att införa valfrihet för elanvändarna och skapa förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen. Regleringar som hindrade handel med el avskaffades, medan nätverksamhet – som är ett naturligt monopol – även fortsättningsvis regleras och övervakas. Detta innebär att elpriset sätts i konkurrens men inte nättariffen. En ny myndighet, nätmyndigheten, fick i uppgift att bl.a. utöva tillsyn av ellagens (1997:857) efterlevnad utom i frågor som rör elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

Den 1 november 1999 avskaffades kravet på timvis mätutrustning för de flesta elanvändare. I stället infördes en schablonbaserad beräkning av elförbrukning. Samtidigt upphävdes systemet med leveranskoncession. Samtliga elanvändare gavs därmed möjlighet att fritt byta elleverantör, och elhandelspriserna släpptes helt fria. Elhandeln kom därmed att i huvudsak falla utanför ellagens reglering (prop. 1998/99:137, bet. 1999/2000:NU4).

År 2003 infördes nya bestämmelser rörande el från förnybara energikällor. Lagen (2003:113) om elcertifikat trädde i kraft den 1 maj 2003 och lagen (2003:437) om ursprungsgarantier avseende förnybar el den 1 oktober 2003.

Den 1 juli 2005 genomfördes ändringar i ellagen med syfte att införliva EG:s reviderade elmarknadsdirektiv (prop. 2004/05:62, bet. 2004/05:NU14).

Elmarknadens funktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om elmarknadens funktion. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar för att förbättra konkurrensen på elmarknaden och komma till rätta med olika typer av problem på denna marknad.

Jämför reservationerna 1 (s, v) och 2 (mp).

Motionerna

Riksdagen bör göra ett uttalande om att det krävs åtgärder för att elmarknaden ska fungera bättre, anfördes det i motion 2006/07:Fi244 (s). Hur väl elmarknaden fungerar är en avgörande faktor för energiomställningen men också för ekonomin i stort – för jobben, konkurrenskraften och industrin,

säger motionärerna. De framhåller att tillförsel av ny, förnybar, energi verkar prispressande på sikt och att insatserna för ökad energieffektivisering också förbättrar elmarknadens funktion. Den koncentration och konkurrensbrist som präglar elmarknaden – med allt högre elräkningar för hushåll och företag som följd – måste brytas, anser motionärerna. De vill begränsa elbolagens möjligheter att teckna kostsamma tillsvidareavtal. Vidare vill de tillförsäkra industrin långa avtal, underlätta för nya aktörer att komma in på elmarknaden, effektivisera elbörsen genom en uppdelning i två marknader, begränsa samägandet av vattenkraft och kärnkraft samt underlätta för aktiva konsumenter att påverka sina elkostnader. På en avreglerad marknad ska reglerna tydliggöra kraftföretagens ansvar för att det finns tillräckligt med effekt i energisystemet, påpekar motionärerna.

Två tillkännagivanden föreslås i motion 2006/07:N282 (m) – dels om ändrad lagstiftning för att skilja på handel och produktion på elmarknaden för att därmed undanröja korssubventionering dem emellan, dels om effekterna av att energikoncerner samäger produktionsanläggningar. En av Sveriges viktigaste samhällsekonomiska frågor är de stigande elpriserna, anser motionären. Han menar att tillgången till el till rimliga priser är avgörande för sysselsättning, tillväxt och välfärd. Sedan avregleringen av elmarknaden år 1996 har, enligt motionären, utvecklingen lett till att konkurrensen i produktionsledet är obefintlig och utbudet för litet. Vidare är det krångligt för konsumenterna att byta elleverantör. Det faktum att Eon, Fortum Abp och Vattenfall AB samäger kärnkraft- och vattenkraftverk ger ett kraftigt informationsövertag gentemot oberoende elhandlare, menar motionären. Han hävdar också att de företag som äger både handel och produktion har möjligheter att subventionera förluster i handeln med stora vinster i produktionen. Slutligen anser han att politiska beslut och ingrepp sätter delvis marknadsmekanismerna ur spel. Åtgärder måste nu vidtas för att på sikt åstadkomma en fungerande marknad, som är kundernas enda långsiktiga garanti för rimliga elpriser, anför motionären.

I motion 2006/07:N338 (mp) begärs ett tillkännagivande av riksdagen om att Sverige ska verka för att EU av konkurrensskäl bör motsätta sig den ökande koncentrationen på den europeiska elmarknaden. Genom en uppdelning av Vattenfall i mindre delar skulle regeringen kunna göra en markering av att den europeiska elmarknaden inte måste domineras av tre eller fyra aktörer, säger motionärerna. De anser att en sådan koncentration inte är nödvändig eller till fördel för konsumenterna, demokratin och miljön. Sverige bör därför inom EU – både i handling och som politik – driva en antimonopolistisk linje.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för år 2007 sin syn på inriktningen av energipolitiken och elmarknadspolitiken (prop. 2006/07:1 utg.omr. 21 Energi s. 35 och 49). Där sades bl.a. att energipolitiken är

inriktad på att skapa förutsättningar för effektiva energimarknader, en god försörjningstrygghet och långtgående hänsyn till miljö, hälsa och klimat. Energipolitiken ska ge långsiktiga spelregler för energimarknadens aktörer. I budgetpropositionen meddelade regeringen att den avser att bjuda in riksdagens partier i syfte att nå samsyn kring en bred och långsiktig energiöverenskommelse om en modern och marknadsekonomiskt orienterad energipolitik. En sådan överenskommelse bör också kunna få ett brett stöd i näringslivet och den svenska fackföreningsrörelsen, bedömde regeringen.

När det gäller elmarknaden sades i budgetpropositionen att politikens mål är att skapa förutsättningar för en effektiv elmarknad med stabila spelregler och för en väl fungerande konkurrens på lika villkor. För att elmarknaden ska fungera väl är det centralt att det skapas ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för bl.a. investeringar, produktion och distribution av el samt att kunderna har möjlighet att vara aktiva på elmarknaden. En viktig del är att stärka konsumenternas ställning. En väl fungerande och effektiv elmarknad skapar goda förutsättningar för internationellt konkurrenskraftiga elpriser. För att lösa problemen på den svenska elmarknaden är inte en återreglering lösningen. För att öka konkurrensen på elmarknaden bör det undersökas om det finns förutsättningar för att helt eller delvis lösa upp samägandet av kärnkraftverken.

Elnätsverksamheten bedrivs som monopol, konstaterades det i budgetpropositionen. En effektiv tillsyn av nätverksamheten är därför nödvändig, bl.a. för att se till att nätföretagens priser är skäliga och att olika aktörer inte diskrimineras, genom t.ex. villkoren för överföring av el eller tillträdet till nätet. Regelverket på elmarknaden har successivt utvecklats sedan år 1996, då produktion av och handel med el konkurrensutsattes. Det är nu angeläget att regelverket för och tillsynen över elmarknaden kan utvecklas ytterligare och bli effektivare. Konkurrenstillsyn och övervakning behöver stärkas både i Sverige och inom EU. För att skapa goda marknadsförutsättningar inriktas elmarknadspolitikerna också på att vidareutveckla den gemensamma nordiska elmarknaden, stärka överföringskapaciteten mellan länderna och främja en fortsatt integrering med övriga elmarknader inom EU. På den nordiska elmarknaden bör konkurrens och effektivitet fortsätta att utvecklas. Marknaden i Norden bör kännetecknas av få gränser och hinder mellan länderna samt en väl fungerande och effektiv handel med omvärlden.

I utskottets offentliga utfrågning om basindustrins elförsörjning i februari 2007 redovisade näringsminister Maud Olofsson regeringens syn i frågan. Företrädare för näringslivet och facket samt elproducenterna redovisade sina bedömningar. Näringsministern meddelade bl.a. att regeringen noga kommer att överväga de förslag som lämnas till regeringen från bl.a. marknadens aktörer avseende hur elmarknaden kan förbättras. En utskrift från utfrågningen återfinns i bilaga 2.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i februari 2007 en interpellation (ip. 2006/07:266) av Alf Eriksson (s) om elpriserna och basindustrins konkurrenskraft. Frågan gällde om hon avser att använda Vattenfall som ett instrument för att genom långsiktiga och konkurrenskraftiga villkor säkra basindustrins konkurrenskraft, och den var ställd mot bakgrund av att regeringen bejakat en energipolitik som innebär utökad sammankoppling mellan de europeiska elnäten, vilket interpellanten bedömde leder till högre elpriser i Sverige. Näringsministern inledde med att säga att basindustrin är av stor betydelse för svensk sysselsättning och tillväxt. Vattenfall, som en stor aktör, är viktig för industrin, men förhållandet är ömsesidigt. Vattenfall behöver en stor och konkurrenskraftig basindustri att sälja stora volymer el till. En diskussion kring Vattenfalls roll på en avreglerad marknad och statens möjligheter att ingripa måste utgå från det ramverk som omger bolaget och regeringen. Riksdagen har beslutat att Vattenfall ska bedriva sin verksamhet med krav på marknadsmässig avkastning i hela företaget. Vidare stipulerar statsstödsregler och konkurrenslagstiftning att ett statligt företag måste konkurrera på samma villkor och med samma krav som privata aktörer, sade näringsministern.

Lösningen på basindustrins konkurrenskraft ligger inte i statliga direktiv till ett konkurrensutsatt bolag eller i en stängd, nationell marknad för energi i Norden, menade näringsministern vidare. En gemensam marknad i EU och fria rörligheter kan inte utsättas för begränsningar i energisektorn. Vattenfall kan – tack vare sin storlek, riskspridning och finansiella muskler – erbjuda basindustrin långa avtal på konkurrenskraftiga villkor och gör det också, utan att staten behöver ingripa med olika direktiv, påpekade näringsministern. Vattenfall har de senaste tre åren – under strikt affärsmässighet – tecknat långa avtal, i vissa fall på upp till tio år, med basindustrin avseende mer än 85 TWh. Vattenfall investerar också stort i ny, förnybar, produktion och planerar investeringar i befintlig produktion. Totalt finns ambitioner som skulle ge ett tillskott på 16–19 TWh mellan åren 2002 och 2016. Om allt realiserar innebär det investeringar på över 80 miljarder kronor, varav hälften i förnybar elproduktion. Näringsministern och Vattenfall har den gemensamma synen att det är en framgångsrik strategi att arbeta tillsammans med basindustrin för att teckna långa avtal på konkurrenskraftiga villkor. Det finns därför ingen anledning att vidta specifika åtgärder mot just Vattenfall, ansåg näringsministern avslutningsvis.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i november 2006 en annan interpellation om elpriser för basindustrin (ip. 2006/07:45) av Jasenko Omanovic (s). I sitt svar framhöll näringsministern bl.a. att god tillgång på elektrisk kraft med hög leveranssäkerhet och annan energi är en förutsättning för det moderna samhället. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång på energi till internationellt konkurrenskraftiga priser. Arbetet med att säkerställa en långsiktigt god tillgång på el till konkurrenskraftiga priser är prioriterat och kräver åtgärder för att både öka produktionen och effektiv-

sera användningen av el. Det är därför angeläget att fortsätta arbetet för att skapa ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för bl.a. investeringar, produktion och distribution av el samt att ge kunderna möjligheter att vara aktiva på elmarknaden, sade näringsministern. Hon ansåg att det är självklart att industrin, som köper mycket stora volymer el på kontrakt över lång tid på en fungerande marknad, ska kunna erbjudas betydligt bättre villkor och lägre prisnivåer jämfört med andra kunder.

Frågan om en uppdelning av elbörsen i två marknader (baslast och topplast), som tas upp i motion 2006/07:Fi244 (s), har utretts på uppdrag av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Björn Hagman, Hagman Energy AB, fick i augusti 2006 i uppdrag att genomföra en förstudie avseende förutsättningarna för att utveckla nuvarande råkraftsmarknad (elspotmarknaden och den finansiella marknaden på Nord Pool) mot en marknad där baslast och topplast kan hanteras var för sig. Analysen skulle enligt uppdraget syfta till att bringa klarhet i om en sådan förändring kan sänka priserna, effektivisera elmarknadens funktion samt förbättra förutsättningarna för en effektivare konkurrens på den nordiska elmarknaden. Uppdraget redovisades i november 2006 i en rapport – Förstudie avseende förutsättningarna för att utveckla råkraftsmarknaden mot en marknad för s.k. baslast och en marknad för s.k. toppkraft (N2007/154/E).

I rapporten sägs att Nord Pool har meddelat att man planerar att lansera en topplastprodukt under andra kvartalet 2007, där topplastperioden är definierad som kl. 08.00–20.00. Enligt uppgift från Nord Pool har utgångspunkten för definitionen varit att få en produkt som ger en god handel med kontinenten. Utredaren finner det glädjande att Nord Pool ska arbeta för en lansering av en topplastprodukt men anser det olyckligt att Nord Pool inte definierat topplastperioden med utgångspunkt i en analys av förhållandena på den nordiska marknaden och inkluderat tiden mellan klockan 07.00 och 08.00 i topplastperioden.

Beträffande yrkandet i motion 2006/07:N282 (m) om åtskillnad mellan produktion och handel av el kan konstateras att det för närvarande inte råder något förbud mot att driva både handel och produktion i samma juridiska person. Några särredovisningskrav finns inte heller i ellagstiftningen. Branschen har dock, genom organisationen Svensk Energi, anmält frågan om samverkan mellan elhandel och elproduktion till Konkurrensverket. Syftet med anmälan är att få klarlagt hur regelverket ska tolkas.

När det gäller frågan om samägande av elproduktionsanläggningar, som tas upp i den nyssnämnda motionen men även berörs i motion 2006/07:Fi244 (s), meddelade regeringen i budgetpropositionen, som tidigare nämnts, att denna fråga bör utredas.

Mot bakgrund av den nämnda anmälan från Svensk Energi och regeringens uttalande i budgetpropositionen bedriver Konkurrensverket för närvarande ett arbete rörande konkurrensen på elmarknaden. Arbetet har två syften – dels att klarlägga om det finns några bevis för brott mot konkurrenslagen i samband med laddning eller drift av de gemensamägda kärn-

kraftverken, dels att utreda om företag med både produktion och elhandel har utnyttjat sin ställning i olika marknadsled och, i strid med konkurrensreglerna, begränsat konkurrensen på elhandelsmarknaden. Den sistnämnda frågan rör anmälan från Svensk Energi.

Regeringen följer Konkurrensverkets granskning.

I anslutning till Konkurrensverkets arbete kan noteras att i verkets årsrapport – Konkurrensen i Sverige 2006, som presenterades i december 2006 – finns ett särskilt avsnitt (11) om konkurrensen på energimarknaden. I de avslutande kommentarerna sägs beträffande elmarknaden bl.a. att marknaden för produktion av el är koncentrerad med få aktörer och att det finns höga inträdeshinder för ny konkurrenskraftig produktion. För närvarande kan ingen kärnkraft och i praktiken ingen ny vattenkraft tas i bruk i Sverige. Dessa omständigheter innebär bl.a. att de höga vinster som genereras på elmarknaden inte – som på andra marknader – kan investeras i nya produktionsanläggningar, vilket skulle verka återhållande på priserna. Detta gör att elmarknaden inte kan karakteriseras som en väl fungerande marknad, sägs det i rapporten. Konkurrensverket anser att de restriktioner som för närvarande finns för nya investeringar i elproduktion är det största enskilda konkurrenshindret på elmarknaden. I rapporten skisseras olika alternativ för att komma till rätta med de angivna problemen på elmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att en god tillgång på elektrisk kraft och annan energi är en viktig förutsättning för det moderna samhället. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs en god tillgång på energi till internationellt konkurrenskraftiga priser.

För att elmarknaden ska fungera väl är det centralt att det finns ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för bl.a. investeringar, produktion och distribution av el. Det är också viktigt att kunderna har möjlighet att vara aktiva på elmarknaden och att konsumenternas ställning stärks.

Utskottets syn på inriktningen av energipolitiken och på elmarknadens funktion överensstämmer med den som regeringen har gett uttryck för i bl.a. budgetpropositionen för år 2007 och som tidigare redogjorts för. Näringsminister Maud Olofsson har också i interpellationssvar och i den offentliga utfrågning om basindustrins elförsörjning som utskottet anordnade i februari 2007 redovisat hur regeringen ser på energipolitiken. Att säkerställa en långsiktigt god tillgång till el till konkurrenskraftiga priser är ett prioriterat arbete för regeringen och kräver åtgärder för att både öka produktionen och effektivisera användningen av el.

I motion 2006/07:Fi244 (s) begärs ett tillkännagivande av riksdagen om en bättre fungerande elmarknad, och i motivtexten talas allmänt om bättre konkurrens, uppdelning av elbörsen i två marknader, begränsning av sam-

ägande m.m. Denna typ av förslag till riksdagsbeslut är att slå in öppna dörrar. Regeringens politik när det gäller elmarknaden har just som inriktning att på olika sätt åstadkomma ökad konkurrens och effektivitet på marknaden. När det konkret gäller frågan om uppdelning av elbörsen i en topplastmarknad och en baslastmarknad har det, som redovisats, gjorts en utredning, och Nord Pool avser att under andra kvartalet 2007 lansera en topplastprodukt. Beträffande frågan om samägande aviserade regeringen i budgetpropositionen att det ska undersökas om det finns förutsättningar för att komma till rätta med problemet.

Beträffande förslaget i motion 2006/07:N338 (mp) om att Sverige inom EU ska verka för ökad konkurrens på elmarknaden noterar utskottet att regeringens agerande har denna inriktning. På såväl den europeiska som den nordiska elmarknaden bör konkurrens och effektivitet fortsätta att utvecklas – en inställning som präglar regeringens arbete.

Utskottet kan alltså konstatera att regeringen avser att vidta åtgärder för att förbättra konkurrensen på elmarknaden och komma till rätta med olika typer av problem på denna marknad. I motion 2006/07:N282 (m) föreslås åtgärder på två områden – ändrad lagstiftning för att åstadkomma åtskillnad mellan produktion och handel på elmarknaden och minskat samägande av produktionsanläggningar. Detta är exempel på åtgärder som ingår bland dem som regeringen överväger. När det gäller den förstnämnda frågan pågår en granskning inom Konkurrensverket, som regeringen följer utgången av. Beträffande den sistnämnda frågan aviserade regeringen i budgetpropositionen att det bör undersökas om det finns förutsättningar för att lösa upp samägandet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de tre här aktuella motionerna i berörda delar.

Energieffektivisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ökade insatser för energieffektivisering. Utskottet hänvisar till att frågan om energieffektivisering är föremål för utrednings- och beredningsarbete.

Jämför reservation 3 (v, mp).

Inledning

Fem motioner tar upp olika frågor och förslag med det övergripande syftet att åstadkomma energieffektivisering. Det rör sig om åtgärder för att öka inslaget av rörliga priser i stället för fasta, om införande av timvis mätning av el och om införande av s.k. vita certifikat.

Motioner om fasta och rörliga priser

Riksdagen bör anmoda regeringen att låta utreda hur ett system med enbart en rörlig eltaxa kan genomföras för att stimulera effektivisering, anför det i motionerna 2006/07:MJ266 (v) och 2006/07:N296 (v). Att hus hålla med och effektivisera energianvändningen är av avgörande betydelse för energiomställningen och klimatarbetet, menar motionärerna. De anser att det finns en mycket stor potential för energieffektivisering och nämner bland förslag till åtgärder införande av en rörlig eltaxa, vilket skulle tydliggöra slöseri med el. Ett system med enbart en rörlig eltaxa är möjligt, enligt motionärerna, genom att elleverantörer och nätbolag sinsemellan delar upp kostnaden för att använda nätet.

I motion 2006/07:C360 (mp) föreslås att riksdagen ska begära att regeringen lägger fram förslag till en reform som syftar till att avgifter för driftskostnader utformas så att den fasta kostnaden för kunden minskar på den rörligas bekostnad. Efter år 1985 har energiförbrukningen i nya flerbostadshus ökat, säger motionärerna och hänvisar till att enligt Statens energimyndighet är nybyggda flerbostadshus 16 % mer energikrävande än de som byggdes för tio år sedan. Detta anses bero på bristande ekonomiska incitament, dvs. att man försöker hålla nere investeringskostnaden på bekostnad av högre driftskostnader. Det är ofta olika aktörer inblandade – å ena sidan byggföretaget som bygger och säljer huset eller lägenheten och å andra sidan den boende som står för driftskostnaden, påpekar motionärerna. De anser därför att en viktig reform är att de boende ska kunna styra sin konsumtion av el och värme i högre grad, dvs. att det sker en övergång från fasta till rörliga priser.

Motioner om timvis mätning

Regeringen bör till riksdagen lämna ett lagförslag som möjliggör timvis avläsning av elförbrukning för alla konsumenter, sägs det i motion 2006/07:MJ266 (v). På flera håll har energibolag redan infört sådan mätning, påpekar motionärerna. De anser att det är ett utmärkt sätt att stimulera konsumenten att styra sin elförbrukning och öka motivationen för effektivisering.

Även i motion 2006/07:N296 (v) föreslås införande av timvis mätning, och motiveringen är likartad som i den nyssnämnda motionen. Dessutom sägs att eftersom fjärravläsning av elmätare är ett problem för de elöverkänsliga bör detta beaktas av nätbolagen. Det efterfrågade lagförslaget bör möjliggöra för alla hushåll som så önskar att få timvis avläsning av sin elförbrukning, anför motionärerna.

Också i motion 2006/07:N345 (mp) föreslås ett införande av timvis mätning av el och att detta ska påskyndas och avse alla elkonsumenter. Miljöpartiet förordar en genomgripande reform av elmarknaden, erinrar motionärerna om men begränsar sig i den här aktuella motionen till frågan om krav på timvis mätning av el. När en tillräckligt stor del av kunderna har timmätare, finns det ett starkt incitament för elleverantörer att satsa på

kunder med jämnare förbrukningsprofil och att ge dessa bättre villkor, medan elvärmekunderna kommer att få betala mer, eftersom de kostar mer, anför motionärerna.

Motioner om vita certifikat

Riksdagen bör anmoda regeringen att skyndsamt ta fram förslag på hur vita certifikat ska kunna införas, förordas det i motion 2006/07: MJ266 (v). Detta är ett av de förslag till åtgärder för att åstadkomma energieffektivisering som förs fram i motionen. Systemet innebär att alla eldistributörer – eller andra lämpliga aktörer – måste leverera en viss mängd energieffektivisering, varigenom det skapas en marknad för handel med effektiviseringsåtgärder – s.k. vita certifikat. Genom olika incitament som miljöcertifiering och energideklarationer ska produktion av energisnåla produkter stödjas, så att t.ex. energisnåla vitvaror blir billigare än energislukande, anser motionärerna vidare.

Också i motion 2006/07: N296 (v) förordas ett införande av ett system med vita certifikat, och riksdagen bör därför anmoda regeringen att snarast lägga fram ett konkret förslag till utformning av ett sådant system. Sverige har nyligen antagit ambitiösa klimatmål, säger motionärerna. De anser att det finns klara fördelar med att även anta mål för energieffektiviseringen och att ett verktyg för att nå ett sådant mål kan vara vita certifikat. Dessa kan förväntas vara lika framgångsrika som elcertifikaten och fungera på motsvarande sätt, genom att elproducenterna måste se till att en viss mängd energi sparas. Motionärerna hänvisar till en inom Statens energimyndighet hösten 2006 pågående utredning om vita certifikat.

Ett system med vita certifikat bör utredas, föreslås det i motion 2006/07: MJ391 (mp). Energibesparingar är det mest effektiva sättet att minska utsläppen av koldioxid och bör därför få högst prioritet bland styrmedel och åtgärder, anser motionärerna. De påpekar att i EU:s grönbok om effektivare energitnyttjande (KOM/2005/265) framför EG-kommissionen åsikten att det snabbaste och mest kostnadseffektiva sättet att uppnå målen i Kyotoprotokollet är energibesparingar. Elproducenter med leveransplikt kan ha incitament att hjälpa kunder att minska sin elanvändning, då detta är billigare än att bygga ny kapacitet, menar motionärerna. De påstår att ett negativt resultat av omregleringen av elmarknaden är att elproducenter förlorat detta incitament. Detta anses dock kunna återställas genom ett system där kraftföretag åläggs att köpa in certifikat från projekt för eleffektivisering – vita certifikat.

Vissa kompletterande uppgifter

Allmänt om energieffektivisering

Den dåvarande regeringen beslöt i juni 2006 att bemyndiga chefen för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv (2006/32/EG) om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster (dir. 2006:89). Utredaren ska utarbeta förslag till lämplig organisation, de författningar eller författningsändringar som behövs och övriga åtgärder för att underlätta genomförandet. Enligt direktiven skulle utredaren delredovisa uppdraget rörande redovisning och analyser av tillgängliga och tillämplade metoder för uppföljning och verifiering av uppnådd energieffektivisering senast den 15 november 2006 och senast den 31 januari 2007 lämna ett förslag till nationell plan för energieffektivisering. Slutredovisning skulle ske senast den 30 november 2007.

Den tidigare chefen för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet förordnade emellertid inte någon särskild utredare för uppdraget före regeringsskiftet. Den nuvarande regeringen fattade i januari 2007 beslut om tilläggsdirektiv till den nämnda utredningen (dir. 2007:12). I dessa meddelas att arbetet med deluppdraget om redovisning och analyser av tillgängliga och tillämplade metoder för uppföljning och verifiering av uppnådd energieffektivisering påbörjades av Statens energimyndighet på regeringens uppdrag under år 2006. Regeringen har sålunda uppdragit åt Energimyndigheten att sammanställa effekter av redan vidtagna åtgärder för effektivare energianvändning som genomförts i Sverige sedan år 1995. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2007. I direktiven för den särskilde utredaren sägs att detta deluppdrag därför bör utgå ur utredningsuppdraget. Vidare sägs – till följd av att någon särskild utredare inte förordnades av den tidigare chefen för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet och att ett sådant förordnande fördröjts av regeringsskiftet i oktober 2006 – att tiden för delredovisning av uppdraget att lämna förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering bör förlängas till senast den 31 oktober 2007. Slutredovisning av uppdragets övriga delar förlängs till senast den 31 oktober 2008.

Näringsminister Maud Olofsson förordnade nyligen direktör Thomas Bruce som särskild utredare. Utredningen har antagit namnet Energitjänstutredningen.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i februari 2007 en interpellation (ip. 2006/07:182) av Kent Persson (v) om energieffektivisering. Interpellationen gällde om näringsministern avser att stödja de kommunala och regionala insatserna för effektivare energianvändning efter år 2007 samt om hon avser att vidta något initiativ för att låta utreda förutsättningarna för vita certifikat i Sverige. I sitt svar konstaterade näringsministern att de åtgärder för effektivare energianvändning i form av bidrag till den kommunala energirådgivningen och regionala energikontor som interpellanten

hade tagit upp i sin fråga ingår i 2002 års energipolitiska program. Detta program löper enligt 2002 års energipolitiska riksdagsbeslut under perioden 2003–2007. Den tidigare regeringen avsatte i budgeten våren 2006 inga resurser för en fortsättning av programmet efter år 2007, påpekade näringsministern.

De årliga uppföljningar som gjorts av den kommunala energirådgivningen visar på en positiv utveckling med ett successivt ökat genomslag för energirådgivningsverksamheten gentemot allmänheten, uppgav näringsministern vidare. En extern konsultutvärdering av åtgärderna för effektivare energianvändning inom 2002 års energipolitiska program genomfördes också på uppdrag av Regeringskansliet vintern 2006. Halvtidsutvärderingen visar att verksamheten bedrivits i enlighet med de uppställda riktlinjerna för åtgärdsprogrammet men också på att det generellt är svårt att effektutvärdera detta slag av verksamhet.

Näringsministern hänvisade till att regeringen i budgetpropositionen för år 2007 har angett att incitamenten för energieffektivisering avseende både hushåll och industri bör ses över. Regeringens målsättning är att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad användning av energi och råvaror, t.ex. genom satsningar på energieffektivisering. Energisparande åtgärder ska främjas i svensk industri och ett energieffektiviseringsprogram genomföras i det svenska bostadsbeståndet. Utbyggnaden av kraftvärme ska också stimuleras. Regeringen meddelade i budgetpropositionen sin avsikt att återkomma med förslag till åtgärder och finansiering av dessa. Dessa frågor bereds för närvarande inom Regeringskansliet, sade näringsministern.

Näringsminister Maud Olofsson meddelade nyligen i ett tal vid det av Energimyndigheten anordnade Energitinget att regeringen inom kort avser att uppdra åt Energimyndigheten att föreslå lämpliga verktyg för upphandling av energirelaterade produkter utifrån produktens miljöprestanda. Upphandling inom den offentliga sektorn på detta område har beräknats omsätta ca 400 miljarder kronor per år. Regeringens avsikt är att den offentliga sektorn ska ta en ledande roll beträffande effektivisering av energianvändningen. Enligt näringsministern finns det betydande potentialer i att utnyttja den offentliga upphandlingen för att främja teknikutveckling och energieffektiva lösningar.

Fasta och rörliga priser

Riksdagen avtog våren 2006 en motion med förslag liknande de här aktuella avseende införande av ett system med enbart rörlig eltaxa (bet. 2005/06: NU18). Utskottet ansåg att det nuvarande systemet, med både rörliga och fasta delar, har fungerat tillfredsställande, men såg samtidigt gärna att regeringen skulle vidta lämpliga åtgärder för att få i gång en process mot ett system med enbart rörligt elpris för att uppmuntra till eleffektivisering. I

en motivreservation (m, fp, kd, c) anfördes att statsmakterna inte bör gripa in i elmarknaden genom att reglera förhållandet mellan fasta och rörliga priser.

Den sammanlagda elkostnaden för hushållen kan delas upp i kostnader för elenergin (inklusive elcertifikat), nättjänsten (nätтарiffen) och skatter. Av det totala elpriset för en kund med eluppvärmad villa var den 1 januari 2006 priset på elenergi 35 %, nätтарiffen 20 %, elcertifikatspriset 2 % och skatt 43 % (Energimarknadsinspektionens Årsrapport 2006). Avgiften för elenergi innehåller både rörliga och fasta delar. Storleken på den rörliga delen beror på hur mycket el som förbrukas och vilket pris elhandlaren tar ut. För el utgår ofta även en fast del, vilken brukar debiteras för det antal dygn som svarar mot den aktuella fakturaperioden. När det gäller nätтарiffen tillämpar de flesta nätföretag en tariff med en fast och en rörlig del. En mycket stor del av nätföretagens kostnader är kapitalkostnader, vilket innebär att bolagen har höga fasta kostnader som inte påverkas av mindre variationer i elförbrukningen. Nätkostnaden är till 95 % en helt fast kostnad. Den fasta delen beror på den abonnerade effekten, dvs. säkringens storlek. Den rörliga delen varierar med förbrukningen. Enligt ellagen ska nätтарiffen vara skälig i förhållande till den prestation som nätföretaget utför åt sina kunder. Nätтарifferna övervakas av Energimarknadsinspektionen. Energiskatt betalas för den elenergi som förbrukas, men inte för nätavgiften. Därtill betalas mervärdesskatt på elenergi priset, nätтарiffen och energiskatten.

Den dåvarande regeringen beslöt våren 2006 att bemyndiga chefen för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet att tillkalla en särskild utredare avseende reglering av elnätstariffer m.m. (dir. 2006:39). Utredaren – direktör Sten Kjellman – har i uppdrag att bl.a. lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att införa en ny ordning där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätföretagens överföringstariffer innan de får börja gälla (ex ante). Vidare ska han lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att införa en ny ordning där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätföretagens anslutningsavgifter alternativt där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätföretagens metoder för att fastställa anslutningsavgifterna, innan avgifterna eller metoderna får börja gälla. Utredningen ska redovisa denna del av uppdraget i ett delbetänkande senast den 1 juli 2007 (dir. 2007:27). Övriga delar av uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2008.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i januari 2007 en interpellation (ip. 2006/07:75) av Kent Persson (v) om strategi för kärnkraftsavvecklingen och energiomställningen. En fråga i interpellationen avsåg om näringsministern är beredd att verka för ett system med enbart rörliga elpriser för att stimulera eleffektivisering. I sitt svar framhöll näringsministern att hon tycker att frågan är intressant och viktig av flera olika skäl. Kombinationen av timvis mätning av elförbrukningen och ett rörligt elpris skapar

bättre förutsättningar för flexibel förbrukning av el, sade näringsministern. Elkunderna får därmed ett ekonomiskt incitament att minska sin förbrukning när priset är högt. Detta kan samtidigt leda till ett minskat behov av topplastproduktion av el, som dessutom många gånger är dyrare och har en sämre miljöprestanda än basproduktionen. Det finns alltså både ekonomiska och miljömässiga fördelar. Att införa ett sådant system fullt ut kräver dock tätare elmätning än för närvarande och att elhandlarna erbjuder avtalsformer som är anpassade till detta, påpekade näringsministern. Flertalet kunder efterfrågar för närvarande fasta elpriser för att bättre kunna förutsäga de framtida utgifterna. Även om det finns fördelar med rörliga elpriser ansåg näringsministern inte att det finns anledning att verka för ett system med enbart rörliga elpriser. Hon sade sig däremot vara positiv till en utveckling som innebär att fler kunder ges möjlighet att anpassa sin förbrukning till olika prisnivåer och där elsäljarna också erbjuder avtal som svarar mot kundernas behov och önskemål. På längre sikt bör inriktningen vara att alla kunder har mätsystem som klarar timmätning, avbrottsregistrering, effektstyrning och andra utvecklade tjänster. På en avreglerad elmarknad är det däremot inte regeringens uppgift att bestämma vilken typ av avtal som kunderna ska ha, påpekade näringsministern avslutningsvis.

Mätning av el

Enligt ellagen (3 kap. 10 §) gäller att timvis mätning ska ske för elanvändare med säkringsabonnemang som överstiger 63 ampere. Denna bestämmelse infördes den 1 juli 2006 (prop. 2004/05:62, bet. 2004/05:NU14).

Frågan om timmätning togs upp av näringsminister Maud Olofsson i det nyssnämnda interpellationssvaret (ip. 2006/07:75). Hon sade bl.a. att kombinationen av timvis mätning av elförbrukningen och ett rörligt elpris skapar bättre förutsättningar för en anpassning av förbrukning av el till olika prisnivåer och att på längre sikt bör inriktningen vara att alla kunder har mätsystem som klarar timmätning, avbrottsregistrering, effektstyrning och andra utvecklade tjänster.

Regeringen beslöt i december 2006 om månadsvis avläsning av elmätare. Dessa bestämmelser trädde i kraft den 1 februari 2007, men 16 § förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el i sin äldre lydelse får tillämpas t.o.m. den 30 juni 2009. Månadsvis mätning, avläsning och rapportering av el kommer sålunda att gälla för alla kunder fr.o.m. den 1 juli 2009. Ändringen innebär att mätningen i fortsättningen ska avse överförd el under högst en kalendermånad för de kunder som hittills fått sina elmätare avläsa en gång per år. I samband med beslutet sade näringsminister Maud Olofsson i ett pressmeddelande att månadsvis avläsning är ett första steg för att effektivisera energianvändningen och få en väl fungerande elmarknad. På längre sikt bör inriktningen vara mätsystem som klarar timmätning, avbrottsregistrering,

effektstyrning och andra utvecklade tjänster. Näringsministern fann det glädjande att många elnätsföretag redan nu, på eget initiativ, installerar sådan utrustning.

Den tidigare nämnda Energitjänstutredningen ska, enligt direktiven, bl.a. analysera hur mätning av el, värme, varmvatten och kyla går till för närvarande samt studera den utveckling som sker beträffande installation av moderna elmätare inför kravet på månadsvis avläsning för alla konsumenter som gäller från den 1 juli 2009. Beträffande individuell elmätning ska utredaren analysera gällande regelverk och den utveckling som sker med övergång i bl.a. bostadsrättsföreningar till ett gemensamt abonnemang för hela fastigheten. Utredaren ska i detta sammanhang utreda konsekvenserna av samt presentera förslag på ett krav på individuell mätning och debitering av el i flerbostadshus. Utredaren ska också utreda konsekvenserna av samt presentera förslag på ett krav på individuell mätning och debitering av tappvarmvatten i flerbostadshus. Utredaren ska belysa kostnaderna som följer av nödvändiga investeringar och ökad mätning samt de privatekonomiska, samhällsekonomiska och miljömässiga vinster som kan bedömas bli följden av eventuella förslag om individuell mätning.

Vita certifikat

Energimyndigheten presenterade hösten 2006 en rapport med en analys av förutsättningarna för att tillämpa vita certifikat som styrmedel för att främja effektivare energianvändning i Sverige (ER 2006:41). Enligt rapporten är vita certifikat ett styrmedel som syftar till att ålägga kvotpliktiga aktörer att ta fram lösningar för att nå mål om energieffektivisering. Priset på vita certifikat sätts på marknaden. Energieffektivisering kan stimuleras utan att statskassan belastas, på motsvarande sätt som elcertifikaten har ersatt tidigare investeringsbidrag till förnybar elproduktion. System med vita certifikat har införts i Storbritannien (år 2002) och Italien (år 2005). I Frankrike pågick år 2006 ett införande av ett system med vita certifikat, och i Nederländerna överväger man införande av ett sådant system. I Australien finns ett system som påminner om vita certifikat. Erfarenheterna från de nämnda länderna är ännu begränsade, sägs det i rapporten.

Rapporten utgör ett av underlagen inför ställningstaganden kring förutsättningarna för ett sådant kompletterande styrmedel i Sverige. Energimyndigheten bedömer att vita certifikat kan vara ett intressant styrmedel, men att utmaningarna med att få ett sådant certifikatssystem att fungera inte ska underskattas. Det är också, enligt myndighetens uppfattning, för tidigt att införa ytterligare ett marknadsbaserat system inom energiområdet. Systemen med utsläppshandel och elcertifikat behöver få verka ytterligare en tid, så att tillräckliga erfarenheter av dessa redan införda system erhålls och så att slutsatser kan dras inför användning av vita certifikat.

I den tidigare nämnda debatten om energieffektivisering som näringsminister Maud Olofsson hade i februari 2007 med anledning av en interpellation (ip. 2006/07:182) av Kent Persson (v) besvarade näringsministern

också en fråga om vita certifikat. Hon hänvisade till den nyssnämnda rapporten från Energimyndigheten men ansåg det också viktigt att poängtera att det finns en mängd andra både ekonomiska och administrativa styrmedel som bidrar till att uppfylla målsättningen om att effektivisera energianvändningen. Näringsministern hänvisade vidare till den tidigare nämnda Energitjänstutredningen och att utredaren ska lämna förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering senast den 31 oktober 2007. Näringsministern vill avvakta denna redovisning, innan departementet tar ställning till om det är motiverat att vidta ytterligare särskilda utredningsinsatser vad gäller vita certifikat och till om ytterligare styrmedel bör införas på detta område.

Utskottets ställningstagande

En stor och viktig del i arbetet med att åstadkomma en trygg energiförsörjning, med hänsyn tagen till miljö och klimat, är energieffektivisering. Denna grundsyn präglar regeringens arbete, liksom den präglade den tidigare regeringens arbete. Det är viktigt att både företag och hushåll har klara incitament att hushålla med elförbrukningen.

Den vikt som både den tidigare och den nuvarande regeringen lägger vid energieffektivisering framgår tydligt av de olika utredningsinsatser som pågår eller som nyligen avslutats. Energitjänstutredningen ska, som tidigare redovisats, lämna ett förslag till nationell plan för energieffektivisering senast den 31 oktober 2007 och slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 oktober 2008. Vidare ska Energimarknadsinspektionen senast den 15 maj 2007 redovisa en sammanställning av effekter av redan vidtagna åtgärder för effektivare energianvändning som genomförts i Sverige sedan år 1995.

I de här aktuella motionerna föreslås riksdagsuttalanden om olika åtgärder för att främja energieffektivisering. Det rör sig om ökat inslag av rörliga priser i stället för fasta, om timvis mätning av el och om s.k. vita certifikat. När det gäller frågan om rörliga och fasta priser noterar utskottet att sedan omregleringen år 1996 sätts elpriset på en konkurrensutsatt marknad. Vidare kan konstateras att, som tidigare nämnts, en stor del av nätföretagens kostnader är fasta. I detta sammanhang bör erinras om det uppdrag som Elnätsutredningen har beträffande överförings- och anslutningsavgifter. Utredningen ska lämna sina förslag avseende förhandsprövning av nätföretagens tariffer och tillsynsmyndighetens prövning av nätföretagens anslutningsavgifter senast den 1 juli 2007.

När det gäller frågan om timvis mätning av elförbrukningen anser utskottet att en sådan, i kombination med ett rörligt elpris, skulle skapa bättre förutsättningar för en effektivare hushållning med el. Inriktningen bör på längre sikt vara att alla kunder har mätsystem som klarar timvis mätning, avbrottsregistrering, effektstyrning och andra tjänster. Här bör också erinras om det arbete som Energitjänstutredningen ska bedriva.

Beträffande vita certifikat slutligen noterar utskottet att Energimarknadsinspektionen hösten 2006 presenterade en analys av förutsättningarna för ett sådant system. Näringsminister Maud Olofsson har meddelat att redovisningen från Energitjänstutredningen av en nationell handlingsplan för energieffektivisering ska avvaktas, innan ställning tas till systemet med vita certifikat.

Sammanfattningsvis anser utskottet, med hänvisning till de utredningsinsatser som pågår – eller som genomförts – när det gäller olika åtgärder för att främja energieffektivisering, att det inte nu är befogat med något uttalande av riksdagen av det slag som efterfrågas i de fem här aktuella motionerna. De avstyrks därmed i berörda delar.

Kvaliteten i elöverföringen och leveranssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en framställning från Riksrevisionens styrelse om kvaliteten i elöverföringen och tre motionsyrkanden rörande leveranssäkerhet. Utskottet hänvisar till att regeringen hösten 2006 gav Energimarknadsinspektionen bemyndigande att utfärda föreskrifter om bl.a. vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet. Vidare hänvisas till pågående utrednings- och beredningsarbete.

Riksrevisionens styrelses framställning

Riksrevisionens granskningsrapport

Rikrevisionen lade i februari 2006 fram granskningsrapporten Kvaliteten i elöverföringen – finns förutsättningar för en effektiv tillsyn? (RiR 2006:3). Granskningen avsåg tillsynssystemets olika delar, och Riksrevisionen gjorde en bedömning av om det finns risk för att någon del inrymmer hinder för en effektiv tillsyn. I rapporten lämnade Riksrevisionen rekommendationer till regeringen och Energimarknadsinspektionen.

Regeringen rekommenderades att överväga att göra följande:

- utreda om bristande spänningskvalitet ska hanteras inom ramen för Energimarknadsinspektionens tillsyn eller lösas i relationen mellan nätföretag och kund samt vilka bestämmelser som behövs för detta,
- själv eller genom bemyndigande till en myndighet närmare definiera begreppet god kvalitet i elöverföringen avseende leveranssäkerhet som stöd för tillsynen av ellagens krav på detta,
- se över behovet av att förebygga långt utdragna rättsprocesser i samband med Energimarknadsinspektionens förelägganden enligt ellagen,

– se över behovet av åtgärder för att förbättra samverkan mellan Energi marknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket i tillsynen av kvaliteten i elöverföringen.

Energimarknadsinspektionen rekommenderades att överväga att göra följande:

– med stöd av ellagen och tillsammans med nätföretagen vidareutveckla avbrottsrapporteringen i syfte att underlätta tillsynen av leveranssäkerheten.

Styrelsens överväganden och förslag

Riksrevisionens styrelses överväganden och förslag är baserade på Riksrevisionens granskningsrapport. Styrelsen föreslår att riksdagen ska begära att regeringen tar initiativ till att utreda innebörden av ellagens bestämmelser om kvalitet i elöverföringen med sikte på att dels ta ställning till frågan om spänningskvaliteten ska hanteras inom ramen för ellagens reglering och tillsyn eller i relationen mellan nätföretag och kunder, dels precisera innebörden av ellagens krav på god kvalitet i elöverföringen.

Riksrevisionens granskning visar att det finns hinder för en effektiv tillsyn av kvaliteten i elöverföringen och att riksdagens beslut om tillägg i ellagen 2005 inte i sig har undanröjt dessa hinder. En principiellt viktig fråga är vilken innebörd som ska ges åt ellagens krav på god kvalitet i elöverföringen. Fyra år efter det att riksdagen införde detta krav i lagstiftningen har dess innebörd ännu bara delvis preciserats. Därmed saknas tydliga normer för tillsynen. Detta återverkar på förutsättningarna för en effektiv tillsyn på flera sätt. En följd av oklarheterna är att det saknas klara gränser för tillsynens omfattning och inriktning. Det är också oklart vad elanvändarna har rätt att kräva av elnätsbolagen. En annan följd gäller de juridiska processerna vid överklaganden, vilka kan bli utdragna och ineffektiva utan att rättsliga klargöranden erhålls om vilka krav som bör gälla för elöverföringssystemet. Oklarheterna kring ellagens bestämmelser om kvalitet i elöverföringen innebär dessutom att det saknas en säker grund för att kunna ställa krav på tillräckligt detaljerade uppgifter om elöverföringens kvalitet.

Kravet på god kvalitet i elöverföringen infördes i ellagen år 2002. Vid beslutet om denna lagändring utgick riksdagen från att regeringen skulle precisera innebörden av detta krav. Fyra år efter riksdagens beslut har regeringen ännu inte utnyttjat sitt bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter om innebörden. Det funktionskrav som enligt riksdagens beslut gäller fr.o.m. år 2011 innebär en viss precisering av kvalitetskravet, men som framgår av rapporten är denna inte tillräcklig. Riksrevisionens granskning visar att elöverföringen har flera kvalitetsaspekter av betydelse för användarna. En aspekt handlar om leveranssäkerhet, dvs. frekvensen och omfattningen av elavbrott. Energimarknadsinspektionens tillsyn har hittills inte omfattat elavbrott som är kortare än tre minuter, detta trots att kortare elavbrott orsakar betydande kostnader för elanvändarna. Den tillsyn som bedrivs över längre avbrott är dessutom begränsad. Det finns därför, enligt

Riksrevisionen, ett behov av att precisera ellagens krav på god kvalitet i elöverföringen så att detta täcker in alla elavbrott av betydelse för elanvändarna. En annan kvalitetsaspekt handlar om spänningsvariationer. Denna fråga har betydelse bl.a. för känslig utrustning inom industrin, men den har hittills inte alls omfattats av Energimarknadsinspektionens tillsyn. Riksrevisionens granskning visar samtidigt att brister i spänningskvaliteten kan vara svåra att mäta. Detta har väckt frågan om denna kvalitetsaspekt lämpligen bör hanteras inom ramen för reglering och tillsyn eller om den hellre bör hanteras som en avtalsfråga mellan nätföretag och kunder. Det vägval som görs i denna fråga har betydelse för hur ellagens krav på god kvalitet i elöverföringen bör preciseras.

Mot den redovisade bakgrunden förordar styrelsen att riksdagen av regeringen begär en översyn av frågorna kring kvaliteten i elöverföringen. I utredningsuppdraget bör ingå en översyn av om spänningskvaliteten ska hanteras inom ramen för ellagens reglering och tillsyn eller om frågan ska hanteras i relationen mellan nätföretag och kunder. Vidare bör utredningen precisera innebörden i ellagens krav på god kvalitet i elöverföringen, såväl vad gäller vilka aspekter som ska omfattas av kravet som vilka kravnivåer som ska uppnås för att kunderna ska anses erhålla en rimligt god kvalitet i elöverföringen.

Till styrelsens förslag anmäldes en avvikande mening från företrädarna för Socialdemokraterna. Dessa ansåg att styrelsens iakttagelser borde ha överlämnats till riksdagen i form av en redogörelse mot bakgrund av att de aktuella frågorna nyligen hade behandlats av riksdagen (prop. 2005/06: 27, bet. 2005/06:NU6).

Motionerna

I motion 2006/07:N326 (s) föreslås ett tillkännagivande av riksdagen om tvångsförvaltning av bolag som inte klarar sina åtaganden för att säkerställa leverans av el. Under föregående mandatperiod prövades för första gången de lagliga möjligheter som finns för att tvångsförvalta företag som äger elnät och som inte klarar sina åtaganden, konstaterar motionärerna och redovisar förloppet av det aktuella fallet. Det företag som prövades befanns av domstol inte klara sina åtaganden, varför tvångsförvaltning utdömdes. Vattenfall blev det företag som skulle utföra tvångsförvaltningen. Det berörda företaget vägrade dock att samarbeta med tvångsförvaltaren och försvårade förvaltningen. Efter en tid avsåg sig Vattenfall uppdraget. Eftersom missförhållandena kvarstod, överfördes uppdraget till Ackordcentralen i Umeå. Företaget agerade på samma sätt och nu har även Ackordcentralen av sagt sig uppdraget. Motionärerna påpekar att lagstiftningen inte har visat sig tillräcklig – den bygger på att den som utsätts för tvångsätgården samarbetar med den som utför den utdömda åtgärden. Lagen måste därför förstärkas, så att den ger möjligheter att handskas med den redovisade typen av problem, hävdas det.

Det behövs insatser för att säkerställa säkrare elförsörjning, anför det i motion 2006/07:N356 (s). För många medborgare i Kronoberg var stormen Gudrun början på en mycket lång period av utebliven elförsörjning, och kritiken mot elbolagens förmåga att säkerställa elförsörjningen var massiv och befogad, säger motionärerna. De påpekar att den tidigare socialdemokratiska regeringen genomförde ett flertal åtgärder för att tydliggöra det ansvar elmarknadens aktörer har att säkerställa en fungerande elförsörjning, åtgärder som har gett konsumenterna ett stärkt skydd och möjlighet till ersättning vid avbrott. Det är dock angeläget att effekten av åtgärderna utvärderas och att det finns en beredskap att återkomma med förslag till nya åtgärder om det visar sig att de hittills vidtagna inte är tillräckliga, anser motionärerna. De föreslår därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med en plan för säker elförsörjning med nationella mål, som möjliggör att riksdagen återkommande kan utvärdera de insatser som genomförs.

I motion 2006/07:N364 (kd) begärs ett tillkännagivande av riksdagen om regleringen av elnäten. Enligt den nya lagstiftningen om strömbrott får konsumenterna ersättning om avbrottet varar längre än 12 timmar, konstaterar motionären. Hon anser dock att det vore att föredra att bolagen gavs bättre förutsättningar att investera i nät. Elmarknadsinspektionens s.k. nätnyttomodell verkar uppbromsande på investeringar i stället för stimulerande, menar motionären. Hon förordar att denna beräkningsmodell ska fasas ut och ersättas med en förhandsprövning av investeringar och avgifter – s.k. ex ante-modell – och nämner den brittiska modellen som ett gott exempel på en sådan modell. Den bygger i korthet på att en förhandling mellan ansvarig myndighet och nätbolagen genomförs och att dessa kommer överens om gemensamma mål för näten den kommande tre- till femårsperioden.

Vissa kompletterande uppgifter

Information i budgetpropositionen m.m.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen årligen till riksdagen redovisa de åtgärder regeringen vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Med anledning av rapporten om kvaliteten i elöverföringen från Riksrevisionen har regeringen i budgetpropositionen för år 2007 lämnat en sådan redovisning (prop. 2006/07:1 utg.omr. 21 s. 34). Regeringen erinrar om att riksdagen i december 2005 beslöt om nya regler om leveranssäkra elnät (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6). Vidare sägs att den tidigare regeringen i september 2006 – genom förordning (2006:1138) om ändring i elförordningen (1994:1250) – bemyndigade Energimarknadsinspektionen att utfärda föreskrifter om bl.a. vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet, om utökad avbrottsrapportering, om risk- och sårbarhetsanalyser samt om åtgärdsplaner. Därmed har merparten av de rekommendationer som Riksre-

visionen framför i sin rapport genomförts, sägs det i budgetpropositionen. Rapportens rekommendationer i övrigt bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Enligt den nämnda förordningen får Energimarknadsinspektionen (15 §) meddela föreskrifter om bl.a. följande: när gränserna för en nätkoncession för område kan ändras, krav som ska vara uppfyllda för att överföring av el ska vara av god kvalitet, innehållet i risk- och sårbarhetsanalyser och åtgärdsplaner samt om offentliggörandet av dessa, informationen till elanvändarna, skyldighet att rapportera elavbrott till nätmyndigheten, innehållet i en övervakningsplan och om offentliggörande av den årliga rapporten, skyldigheten för den som har nätkoncession att offentliggöra sin nättariff, offentliggörande av villkor i balansavtal, skyldigheten för elproducenter att offentliggöra uppgifter, skyldigheten för elleverantörer att lämna uppgifter, insamling av de uppgifter som behövs för bedömning av nättariffers skälighet.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet pågår inom Energimarknadsinspektionen arbete med att utforma de aktuella föreskrifterna.

Tvångsförvaltning

Tvångsförvaltning av elnät, som är föremål för yrkande i motion 2006/07: N326 (s), regleras i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, vilken trädde i kraft den 1 januari 2005. Lagen ger Energimarknadsinspektionen möjlighet att ansöka om att en misskött anläggning ställs under särskild förvaltning. Lagen är mycket ingripande mot en enskild och ger, i sista hand, staten möjlighet att begära att de elektriska anläggningarna löses in.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i november 2006 en interpellation (ip. 2006/07:29) av Jan Lindholm (mp) om beredskap mot sårbarhet. Interpellationen avsåg vilka åtgärder näringsministern var beredd att vidta för att snabbt åtgärda den situation som invånarna i Övertorneå hade hamnat i med anledning av bl.a. släckt gatubelysning och vilka överväganden hon är beredd att göra och vilka beslut hon avser att fatta med anledning av de konsekvenser som kan bli följden av att vital infrastruktur i monopolställning hanteras mycket kortsiktigt. I sitt svar redovisade näringsministern sin uppfattning att Sveriges elnätsföretag har ett fungerande samarbete med såväl kommuner som myndigheter och att elnätsföretagens verksamhet präglas av långsiktighet och drivs av ansvarsfulla och seriösa föreningar och företag. Det konkreta fallet som föranlett interpellationen – och som också ligger bakom den här aktuella motionen – sågs som ett beklagligt undantag.

Näringsministern framhöll vikten av en effektiv lagstiftning kring den aktuella infrastrukturen. Elektriska starkströmsledningar får enligt huvudregeln inte byggas eller användas utan tillstånd, s.k. nätkoncession. En aktör som beviljas nätkoncession, dvs. ett monopol att överföra el till hushåll och företag inom ett område eller över en viss ledningssträckning, är

också skyldig att följa de lagar och föreskrifter som gäller på ellagstiftningens område, vilket bl.a. innebär att överföringen av el ska vara av viss kvalitet och att de avgifter som tas ut ska vara skäliga. Under de senaste åren har riksdagen beslutat att ställa högre krav på nätkoncessionshavaren avseende bl.a. krav på leveranssäkerheten i elnäten. Från huvudregeln om att det krävs tillstånd att bedriva nätverksamhet finns det dock vissa undantag, påpekade näringsministern och angav som exempel lågspänningsledningar inom jordbruksfastigheter och industrianläggningar. Under vissa förhållanden gäller undantaget även gatubelysningsnät, vilket innebär att en privat aktör kan få inneha ledningar för gatubelysning utan tillstånd enligt ellagen. Enligt vad näringsministern hade erfarit pågick en rättslig process i Marknadsdomstolen mellan Övertorneå respektive Haparanda kommun och Ekfors Kraft AB avseende vissa frågor om gatubelysningsnätet. Hon sade sig vara övertygad om att riksdagens ledamöter delar hennes uppfattning att regeringen inte kan intervensera i pågående rättsprocesser som handläggs i domstol.

Vidare uppgav näringsministern att Energimarknadsinspektionen – med anledning av att lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar hade tillämpats under knappt ett års tid – hade inkommit med en kortfattad redogörelse till regeringen om de problem som uppmärksammats vid tillämpningen av lagen. Regeringens bedömning är att utvecklingen av situationen i Övertorneå bör föranleda en utvärdering bl.a. av om det behöver införas ett skydd som förhindrar att eltillförseln stängs av för elanvändare som bedriver samhällsviktig verksamhet vid tvister med innehavaren av ett elnät.

I ett svar senare i november 2006 på en fråga (fr. 2006/07:192) av Karin Åström (s) informerade näringsministern om att regeringen nyligen hade uppdragit åt Energimarknadsinspektionen att utvärdera den aktuella lagen och lämna förslag till hur den kan kompletteras eller ändras så att en ändamålsenlig tvångsförvaltning kan genomföras. Vidare ska Energimarknadsinspektionen inom ramen för detta uppdrag också överväga om elanvändare, som bedriver för samhället viktig verksamhet, bör ges ett skydd i lag mot avstängning av elleveranser, i likhet med vad som för närvarande gäller för konsumenter. Myndigheten ska också lämna förslag till åtgärder.

Näringsministern redovisade också att Energimarknadsinspektionen hade hemställt om att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att erforderliga medel kommer att finnas tillgängliga eller kunna ställas till förfogande vid en process om inlösen enligt den aktuella lagen. Om en inlösen skulle aktualiseras ska Svenska kraftnät efter beslut av regeringen i november 2006 tillträda och förvalta egendomen för statens räkning, uppgav näringsministern. Hon meddelade sin avsikt att återkomma till riksdagen under år 2007 med en redogörelse för Energimarknadsinspektionens utredning och eventuella förslag till lagändringar.

Energimarknadsinspektionen redovisade sitt uppdrag till regeringen i början av mars 2007. I rapporten – Översyn av lagen om särskild förvaltning av vissa anläggningar (EMIR 2007:1) – läggs förslag till ändringar i den aktuella lagen fram.

Rapporten bereds nu inom Näringsdepartementet.

Leveranssäkra elnät

När det gäller frågan om säker elförsörjning som tas upp i motion 2006/07:N356 (s) kan noteras att riksdagen hösten 2005, som tidigare redovisats, beslöt om nya bestämmelser om leveranssäkra elnät (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6). Syftet med de nya bestämmelserna är att skapa drivkrafter för en leveranssäker elöverföring och undvika att framtida svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser. Ett lagstadgat s.k. funktionskrav infördes den 1 januari 2011 med innebörd att oplanerade avbrott i elöverföringen inte får överstiga 24 timmar. Från och med den 1 januari 2006 gäller vidare en skyldighet för nätföretag att betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott (som inte orsakats av händelser av exceptionell karaktär). Elanvändaren ska ha rätt till ersättning vid avbrott som varar minst tolv timmar. Skyldigheten att betala ersättning kan jämkas om den är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos det ersättningskyldiga nätföretaget eller om arbetet med att få i gång överföringen av el till följd av storm och mörker har behövt försenas för att inte utsätta arbetstagarna för betydande risker.

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i februari 2007 en fråga (fr. 2006/07:609) av Ulf Nilsson (fp) om hon avser att vidta ytterligare åtgärder syftande till att påskynda nedgrävningen av elledningar i Kronobergs och andra län som drabbats av de senaste årens kraftiga stormar. Näringsministern konstaterade inledningsvis att stora delar av samhället lamslås när överföringen av el inte fungerar och att många hushåll och näringsidkare har drabbats hårt. Hon hänvisade till de nyssnämnda bestämmelserna om leveranssäkra elnät och redogjorde för innehållet i dessa. Hon meddelade att det för branschen återstår att vädersäkra ca 2 280 mil elnät fram till år 2011, enligt uppgift från Svensk Energi. Eftersom funktionskravet träder i kraft först år 2011 har nätföretagen ytterligare tid på sig att vädersäkra sina elnät. Även om näringsministern, precis som de som drabbats av återkommande elavbrott, vill se en omedelbar förändring kommer det i praktiken att ta viss tid. Det handlar om en mycket omfattande infrastruktur, nödvändiga tillstånd tar tid att söka och tillgången på material och utbildad personal är begränsad. Regeringen följer noggrant hur arbetet med att stormsäkra elnätet framskrider. Om det framkommer att det finns brister kommer regeringen att ta de initiativ som krävs, sade näringsministern.

När det gäller synpunkterna i motion 2006/07:N364 (kd) avseende bättre förutsättningar för investeringar i elnät kan noteras att ellagen inte innehåller några bestämmelser som särskilt reglerar enskilda elnätsföretags investeringsnivå. Energimarknadsinspektionen kan dock i egenskap av till-

synsmyndighet enligt ellagen granska att nätföretagen uppfyller ellagens och dess föreskrifters bestämmelser om t.ex. god kvalitet, mätning, rapportering etc. Om myndigheten anser att företagen inte uppfyller regelverkets krav i dessa delar kan myndigheten förelägga företagen – vid vite – att vidta rättelse. På så sätt kan Energimarknadsinspektionen ställa krav på företagen rörande åtgärder även avseende elnätet.

Av ellagen framgår vidare att de avgifter som nätföretagen tar ut av sina kunder ska vara skäligen, avseende både engångsavgifter för anslutning och överföringsavgifter. Nätföretagets samlade intäkter ska vara skäligen i förhållande till dels de objektiva förutsättningarna att bedriva nätverksamhet, dels nätföretagets sätt att bedriva nätverksamheten (ellagen 4 kap. 1 §). Inom ramen för denna bedömning tar myndigheten också hänsyn till bl.a. med vilken kvalitet nätföretaget bedriver sin verksamhet.

Frågan om en ny reglering av elnätsavgifterna är, som tidigare nämnts, för närvarande under utredning av Elnätsutredningen (dir. 2006:39). Enligt direktiven ska utredaren bl.a. lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att införa en ny ordning där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätföretagens överföringstariffer (nätavgifter), innan dessa börjar gälla. Utredningen ska redovisa denna del av uppdraget i ett delbetänkande senast den 1 juli 2007.

Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet av ellagens efterlevnad utom i frågor som rör elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. Enligt regleringsbrevet ska Energimarknadsinspektionen vid utövandet av sin verksamhet samverka med övriga på området berörda myndigheter. Inom ramen för målet om övervakning ska samverkan särskilt ske med Konkurrensverket och Finansinspektionen, inom ramen för målet för tillsyn ska myndigheten särskilt samverka med Elsäkerhetsverket, inom ramen för målet information ska samverkan särskilt ske med Konsumentverket samt inom ramen för målet internationellt samarbete ska samverkan särskilt ske med övriga nordiska tillsynsmyndigheter.

Utskottets ställningstagande

En god tillgång till el är av central betydelse för det moderna samhället. Det är också viktigt att säkerheten i leveranserna är hög. Den granskning av kvaliteten i elöverföringen och förutsättningarna för en effektiv tillsyn som Riksrevisionen har genomfört anser utskottet därför var mycket befogad. Riksrevisionen presenterade sin rapport i februari 2006. Riksrevisionens styrelse föreslog i sin framställning i april 2006 att riksdagen ska uppmana regeringen att ta initiativ till en utredning om begreppet kvalitet i ellagen.

Som tidigare redovisats beslöt den tidigare regeringen i september 2006 om en förordning, enligt vilken Energimarknadsinspektionen gavs bemyndigande att utfärda föreskrifter om bl.a. vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet, om utökad avbrottsregi-

strering, om risk- och sårbarhetsanalyser samt om åtgärdsplaner. I budgetpropositionen för år 2007 hänvisade den nya regeringen – i sina kommentarer till Riksrevisionens granskningsrapport – till denna förordning. Vidare erinrade regeringen om den proposition om leveranssäkra elnät som riksdagen beslöt om hösten 2005.

Utskottet utgår från att de föreskrifter som Energimarknadsinspektionen nu ska ta fram kommer att innebära ett avhjälpande av de brister som konstateras i Riksrevisionens rapport och som har föranlett framställningen från Riksrevisionens styrelse. Utskottet vill också framhålla att det är angeläget att Energimarknadsinspektionen bedriver arbetet med att ta fram föreskrifter med skyndsamhet. Det är nu fem år sedan riksdagen, på förslag av regeringen, beslöt om att det i ellagen skulle införas en bestämmelse som stadgar att den el som överförs ska vara av god kvalitet. I den då aktuella propositionen meddelades att Energimyndigheten skulle ges i uppdrag att ta fram föreskrifter, vilket alltså skedde först i september 2006. Utskottet finner den utdragna beslutsprocessen otillfredsställande.

I detta sammanhang behandlar utskottet också tre motioner – 2006/07:N326 (s), 2006/07:N356 (s) och 2006/07:N364 (kd) – som tar upp frågor med koppling till dem som Riksrevisionen och dess styrelse behandlar. Det rör behovet av förändringar rörande tvångsförvaltning av elledningar, om åtgärder för säker elförsörjning och om en ändrad regleringsmodell vid tillsynen. Utskottet delar i stora drag de synpunkter rörande betydelsen av en effektiv och säker elförsörjning som förs fram i motionerna. Som tidigare redovisats pågår utrednings- och beredningsarbete när det gäller de frågor som tas upp i motionerna. Sålunda har Energimarknadsinspektionen nyligen i en rapport lagt fram förslag till ändringar i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, och rapporten bereds för närvarande inom Näringsdepartementet. Vidare ska Elnätsutredningen, enligt sitt uppdrag, lämna förslag som innebär att en ny ordning kan införas där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätavgifterna innan dessa börjar gälla. Detta ska redovisas den 1 juli 2007.

Sammanfattningsvis anser utskottet att riksdagen bör avslå framställningen från Riksrevisionens styrelse och de tre här aktuella motionerna.

Elcertifikatssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i elcertifikatssystemet. Utskottet erinrar om att riksdagen våren 2006 beslöt om ändringar i systemet och att beslutet bl.a. innebar kontrollstationer åren 2008 och 2012.

Jämför reservation 4 (mp).

Motionerna

I motion 2006/07:N345 (mp) föreslås att riksdagen ska begära att regeringen för riksdagen lägger fram ett förslag om utökad certifikatsplikt i elcertifikatssystemet. Vidare begärs tillkännagivanden om att regeringen ska låta utreda införandet av lägstaprisgarantier i elcertifikatssystemet och därefter lägga fram ett förslag om nivå för en lägstaprisgaranti i systemet och en tidpunkt för genomförande av detta. Den kärnkraft som inte kan konverteras eller sparas bort måste ersättas med förnybar el, menar motionärerna. De anser inte att det är acceptabelt att Sverige blir nettoimportör av el eller att den fossila elproduktionen ökar. Biokraftvärmen från både industri och fjärrvärme växer ganska snabbt, tack vare elcertifikaten. Tyskland producerade år 2005 26,5 TWh vindkraft, motsvarande produktionen från sju Barsebäcksreaktorer, påpekar motionärerna. De framhåller att Sverige har bättre vindförhållanden, mer plats och bättre förutsättningar för vindkraft också i andra avseenden. Det tyska systemet med fasta priser har fungerat, vilket det svenska elcertifikatssystemet inte har gjort, påstår motionärerna. De menar att en förklaring är att banker inte är så intresserade av vindkraftsprojekt, eftersom certifikatspriserna är osäkra. Motionärerna anser att det intet vore lämpligt att riva upp hela elcertifikatssystemet och vill därför hellre reformera det genom att införa ett minimipris för certifikaten, vilket kan vara högre för vindkraft än för biokraftvärme. Dessutom måste mer förnybar energi fram, genom att certifikatsplikten ökar snabbare än vad som hittills beslutats om, anför motionärerna avslutningsvis.

Riksdagen bör göra ett uttalande om att torv inte ska vara berättigad till elcertifikat, anför det i motion 2006/07:N344 (mp). En förutsättning för att elcertifikatssystemet ska ha legitimitet är att det verkligen gynnar teknik som är bättre ur miljösynpunkt, säger motionärerna. De anser att torv måste bort ur systemet, eftersom torv i utsläppsrapporteringen är jämställd med fossila bränslen och avger mer koldioxid per energienhet än vad kol och olja gör.

Vissa kompletterande uppgifter

Elcertifikatssystemet infördes den 1 maj 2003 (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6). Bestämmelser om systemet finns i lagen (2003:113) om elcertifikat. Syftet med systemet är att främja en kostnadseffektiv produktion av förnybar el. Jämfört med 2002 års nivå är målet att användningen av förnybar el ska öka med 17 TWh till år 2016 (prop. 2005/06:154, bet. 2005/06:NU17). Enligt systemet tilldelas den som producerar förnybar el kostnadsfritt elcertifikat av staten. Samtidigt är elleverantörerna – med vissa undantag – ålagda en skyldighet att förvärva elcertifikat i förhållande till elförbrukningen. Undantaget avser elanvändare i den utsträckning de har använt el som de själva producerat, importerat eller köpt på den nordiska elbörsen och elanvändare som är elintensiva företag. Den s.k. kvotplikten innebär att den kvotpliktige den 1 april varje år måste inneha ett

visst antal elcertifikat i förhållande till sin försäljning respektive användning av el under det föregående året. Den som inte förfogar över tillräckligt antal elcertifikat måste betala en kvotpliktsavgift till staten, som överstiger priset för elcertifikat.

Sedan införandet av elcertifikatssystemet den 1 maj 2003 gäller att el som produceras med användning av vindkraft, solenergi, vågenergi, geotermisk energi, biobränslen och viss vattenkraft utgör elcertifikatsberättigande elproduktion. Riksdagen beslöt våren 2004 – efter ett förslag av regeringen som i sin tur var ett direkt svar på den begäran som riksdagen, på utskottets förslag, framfört våren 2003 (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6) – att även elproduktion som sker med användning av torv i godkända kraftvärmeverk ska berättiga till elcertifikat (prop. 2003/04:42, bet. 2003/04:NU8).

Statens energimyndighet har till uppgift att bl.a. godkänna anläggningar, registrera kvotpliktiga, fatta beslut om kvotpliktsavgifter samt i övrigt utöva tillsyn över systemet (tillsynsmyndighet), medan Svenska kraftnät har ansvar för att driva elcertifikatsregistret och sköta kontoföringen av certifikat (kontoföringsmyndighet).

Beträffande förslaget i motion 2006/07:N345 (mp) om utökad certifikatsplikt kan noteras att i proposition 2005/06:154 om förnybar el med gröna certifikat sades (s. 41) att en hög ambitionsnivå inom ramen för elcertifikatssystemet ställer krav på åtgärder för att underlätta tillståndsgivningen för förnybara energislag, såsom vindkraft och biobränslen. Den dåvarande regeringen aviserade därför en särskild kontrollstation år 2008 – utöver den i propositionen aviserade kontrollstationen för den långsiktiga utvecklingen av elcertifikatssystemet år 2012 – för att se hur de åtgärder som år 2008 vidtagits för att underlätta den nämnda tillståndsgivningen fallit ut. I det fall förutsättningarna att få till stånd utbyggnad av sådan förnybar elproduktion inte påtagligt förbättrats, var det den dåvarande regeringens avsikt att vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra förutsättningarna. Den nuvarande regeringen har inte aviserat någon annan översyn av ambitionsnivån inom systemet.

När det gäller synpunkterna i den nyssnämnda motionen på priserna i elcertifikatssystemet har, enligt uppgift från Näringsdepartementet, dessa sedan systemets införande varit relativt stabila. De totala intäkter som producenter av förnybar el inom systemet erhåller har varit på en sådan nivå att investeringar i vindkraft på land i goda vindlägen varit och är lönsamma. Tillgänglig information om de kommande tre åren visar inte på någon annan utveckling.

Det finns sedan elcertifikatssystemets införande ett garantipris för elcertifikat. Garantipriset upphör efter år 2007. Syftet med garantipriset har varit att minska risken för mycket låga certifikatpriser under systemets inledande år. Garantin har aldrig utnyttjats, eftersom certifikatpriserna legat på en betydligt högre nivå än garantipriset.

Beträffande yrkandet i motion 2006/07:N344 (mp) om att torv inte ska berättiga till elcertifikat kan noteras att i riksdagens beslut våren 2004 om att torv ska vara elcertifikatsberättigande angav utskottet miljömässiga skäl för sin ståndpunkt. Om torv inte skulle vara certifikatberättigande skulle torven som bränsle i kraftvärmeverken komma att konkurreras ut av kol, anförde utskottet. Effekten av en ökad kolanvändning blir ökade miljöstörande utsläpp. Enligt utskottets bedömning förelåg ingen risk för att torv ska tränga ut användningen av biobränslen, eftersom torv inte utgör något alternativ till biobränslen. Alternativet till torv är i stället ökad kolanvändning, menade utskottet. Sameldning av biobränsle och torv minskar bl.a. problem med korrosion i kraftvärmeverken och gör därmed att anläggningen fungerar bättre. Ett alternativt sätt att uppnå samma effekt är sameldning med kol.

Verket för näringslivsutveckling (Nutek), Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) gavs av den tidigare regeringen ett uppdrag avseende de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrund av situationen i torvbruket. Nutek samordnade uppdraget. Myndigheterna presenterade i juni 2006 sin slutrapport (M2005/6132/E), vilken sammanfattningsvis visade att energitorvnäringsen kommer att slås ut givet nuvarande förutsättningar – nationella och internationella. Ska energitorvbranschen finnas kvar även fortsättningsvis, krävs ett sammanvägt politiskt ställningstagande utifrån det faktaunderlag som myndigheterna har redovisat samt andra underlag och bedömningar, sades det i rapporten. I rapporten redovisades också det beslut som fattades år 2006 av FN:s klimatpanel (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) om nya riktlinjer för växthusgaser. Enligt dessa utgör torv nu en egen kategori i stället för att som tidigare vara en undergrupp till kategorin fasta fossila bränslen.

Remissbehandling av rapporten har genomförts, och frågan bereds inom Näringsdepartementet.

Utskottets ställningstagande

Syftet med elcertifikatssystemet är att främja en kostnadseffektiv produktion av förnybar el. Enligt beslut av riksdagen våren 2006 är målet att användningen av förnybar el ska öka med 17 TWh till år 2016 jämfört med 2002 års nivå. I motion 2006/07:N345 (mp) uttrycks farhågor för att elcertifikatssystemet inte är tillräckligt effektivt för att nå uppsatta mål och föreslås åtgärder för förändring av systemet.

Riksdagens beslut våren 2006 om ändringar i lagen om elcertifikat hade som syfte att effektivisera och renodla elcertifikatssystemet. I propositionen aviserades en särskild kontrollstation år 2008 avseende tillståndsgivningen för förnybara energislag och ytterligare en kontrollstation år 2012 för den långsiktiga utvecklingen av elcertifikatssystemet. Enligt utskottets mening ger utvecklingen sedan riksdagsbeslutet i juni 2006 inte anledning

att dra de slutsatser som görs i motionen. Utskottet anser att ett ställningstagande till elcertifikatssystemets effektivitet och behovet av eventuella förändringar bör anstå till efter kontrollstationen.

När det gäller priserna i elcertifikatssystemet har dessa, som nämnts, varit relativt stabila sedan systemets införande. Intäkterna för producenterna av förnybar el har legat på en sådan nivå att investeringar i vindkraft på land i goda vindlägen varit lönsamma. Enligt uppgift förväntas detta förhållande gälla även de närmaste tre åren.

Frågan om torv i elcertifikatssystemet tas upp i den andra här aktuella motionen, 2006/07:N344 (mp). Utskottet vill här erinra om den rapport avseende de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrund av situationen för torvbruket som Nutek, Energimyndigheten, Naturvårdsverket och ITPS presenterade sommaren 2006 och som nu efter remissbehandling bereds inom Näringsdepartementet. Med hänvisning till detta anser utskottet inte att riksdagen bör göra något nytt ställningstagande beträffande torvens ställning inom elcertifikatssystemet.

Med det anförda avstyrker utskottet de båda här aktuella motionerna i berörda delar.

Småskalig elproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion rörande ytterligare åtgärder för att främja småskalig elproduktion med hänvisning till en nyligen tillsatt utredning under ledning av professor Lennart Söder.

Motionen

I motion 2006/07:N232 (c) föreslås ett tillkännagivande av riksdagen om ökad konkurrens på elmarknaden genom småskalig elproduktion. Det finns en stor potential inom elproduktionen när det gäller miljövänliga och långsiktigt hållbara energiformer, t.ex. vindkraft, småskalig vattenkraft och vågkraft, anser motionärerna. De ser det som angeläget att man inte bara ska kunna köpa el från utan också leverera och sälja el till det gemensamma nätet. Det sistnämnda är särskilt viktigt för dem som vill utveckla ny, småskalig elproduktion. De nuvarande, krångliga regelsystemen bör förenklas så att det blir möjligt för småföretagare, enskilda hushåll och ekonomiska föreningar att både köpa och sälja el på ett enkelt sätt, anför motionärerna. De anser att detta skulle kunna bidra till att bryta upp det nuvarande monopolliknande systemet och pressa elpriserna samt göra Sverige mindre sårbart.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen beslöt våren 2006, som tidigare redovisats, att målet för produktion av förnybar el ska innebära en ökning med 17 TWh till år 2016 jämfört med år 2002. Det huvudsakliga medlet att nå detta mål är systemet med elcertifikat. Systemet är utformat på sådant sätt att det är den mest kostnadseffektiva produktionen som byggs ut först.

Kostnaderna för elnätet – mätning och rapportering, anslutning och förstärkning och inmatning – utgör en viktig del av kostnaderna för småskalig elproduktion. Det pågår två utredningar med uppdrag avseende dessa frågor. Den ena utredningen – Elnätsutredningen – har, som tidigare nämnts, i uppdrag att bl.a. lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att införa en ny ordning där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätföretagens anslutningsavgifter alternativt där tillsynsmyndigheten ska godkänna eller fastställa nätföretagens metoder för att fastställa anslutningsavgifterna, innan avgifterna eller metoderna får börja gälla. Utredningen ska redovisa denna del av uppdraget i ett delbetänkande senast den 1 juli 2007.

Den andra utredningen – särskild utredare: professor Lennart Söder – tillsattes i februari 2007 och avser anslutning av anläggningar för förnybar elproduktion m.m. till elnätet. Enligt direktiven (dir. 2007:10) ska utredaren göra följande:

- Utvärdera om det nuvarande regelverket för förnybar elproduktion skapar hinder för en storskalig utveckling och utbyggnad av den förnybara elproduktionen. Bedöms förändringar av regelverket krävas ska utredaren lämna sådana förslag.

- Lämna förslag till hur nuvarande reducerade nätavgift för mindre elproduktionsanläggningar enligt ellagen (4 kap. 10 §) kan ersättas av enhetliga principer för bestämmandet av nätavgifter för produktionsanläggningar samt undersöka behovet av och lämna förslag till eventuella övergångsbestämmelser avseende nätavgifter för befintliga anläggningar färdigställda före den 1 januari 2007.

- Kartlägga förekomsten av små produktionsanläggningar för förnybar el i Sverige och göra en bedömning av sådana anläggningars framtida utveckling.

- Lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk i övrigt som krävs för att ett undantag från nuvarande krav på timvis mätning, beräkning och rapportering för inmatning av el från små anläggningar för förnybar elproduktion ska kunna införas.

- Lämna förslag till generella, icke diskriminerande riktlinjer enligt vilka ersättning kan bestämmas vid inmatning av el från mindre elproduktionsanläggningar.

Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 januari 2008.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar synpunkterna i motion 2006/07:N232 (c) på att det är viktigt för utvecklingen av småskalig elproduktion att det är enkelt att leverera och sälja el till det gemensamma nätet. Den utredning som nyligen tillsatts avseende anslutning av anläggningar för förnybar elproduktion m.m. till elnätet under ledning av professor Lennart Söder ska, enligt sina direktiv, utreda och lämna förslag beträffande just sådana frågor som tas upp i motionen. Den avstyrks med hänvisning härtill.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ökat ansvar för Svenska kraftnät för stamnätanslutningar till vindkraftsanläggningar. Utskottet konstaterar att Svenska kraftnät har ett ansvar på området och har också två särskilda uppdrag på området.

Jämför reservation 5 (v, mp).

Motionen

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att utreda möjligheten att ålägga Svenska kraftnät ansvar för att bygga ut och bekosta stamnätanslutningar till vindkraftsanläggningar som så kräver, anför det i motion 2006/07:MJ266 (v). Förslaget motiveras av motionärernas bedömning av att det krävs fler åtgärder – utöver dem som hittills vidtagits – för att öka de förnybara energislagens andel i det svenska energisystemet och för att stimulera en snabbare utbyggnad av vindkraften.

Vissa kompletterande uppgifter

Svenska kraftnät ska enligt sitt regleringsbrev för år 2007 vidta nödvändiga åtgärder i sin verksamhet så att möjligheterna att bygga ut förnybar elproduktion, främst vindkraft till lands och till havs, kan tas till vara. Verket ska vidare, aktivt och på ett tidigt stadium i processen, delta i samråd för etablering av förnybar elproduktion i hela landet, främst vindkraft, i syfte att finna lämplig hantering av nätanslutning av sådana anläggningar.

Svenska kraftnät har därutöver två särskilda uppdrag rörande vindkraft. Det ena avser en analys av förutsättningarna för och konsekvenserna av att införa ett prioriterat tillträde (inmatning) för vindkraft till stamnätet. Inom ramen för detta uppdrag ska Svenska kraftnät också analysera möjliga sätt att integrera en storskalig utbyggnad av vindkraft i balansregleringen och visa hur tillkommande behov av regleringsresurser ska hanteras. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2007. Enligt det andra uppdraget ska Svenska kraftnät i årsredovisningen redovisa vilka åtgärder som vidtagits

för att underlätta anslutning av förnybar elproduktion, främst vindkraft. Av redovisningen ska även framgå hur många samråd för etablering av förnybar elproduktion som verket deltagit i samt hur dessa fördelat sig över landet.

Svenska kraftnäts ansvar för att understödja utbyggnad av vindkraft beskrivs på verkets hemsida enligt följande:

Vissa tider på året kan ett eller flera av snitten vara begränsande för hur mycket el som kan transporteras från norr till söder. Om stamnätets överföringsförmåga inte räcker till för att transportera el enligt våra kunders aktuella önskemål gör Svenska Kraftnät s.k. motköp. Vi köper in el i området där det finns underskott av energi och säljer motsvarande mängd i området där det finns överskott av energi. Härigenom reduceras det fysiska flödet på nätet utan att handeln med el påverkas. Så småningom blir motköpskostnaden så stor att det är mer lönsamt att förstärka stamnätet. En förstärkning kan vara att bygga en ny ledning men det kan också vara att uppgradera befintliga ledningar genom olika åtgärder. Detta skall dock inte utgöra problem för vindkraftägaren eftersom Svenska Kraftnät tillämpar motköp enligt ovan. Anslutna producenter upplever ett oändligt starkt nät. När Svenska Kraftnät ser att motköpskostnaderna blir högre än kostnaden för att förstärka utreder vi vilken förstärkning som är mest lönsam. Därefter tar vi investeringsbeslut och genomför förstärkningen.

Det arbete som den i tidigare avsnitt nämnda utredningen om anslutning av anläggningar för förnybar elproduktion m.m. till elnätet, under ledning av professor Lennart Söder, har i uppdrag att utföra inbegriper även vindkraft.

När det gäller de allmänna förutsättningarna för vindkraft bör också noteras att riksdagen våren 2006 ställde sig bakom de förslag som den dåvarande regeringen hade lagt fram i proposition 2005/06:143 om miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk (bet. 2005/06: NU21). Utskottet tillstyrkte de båda förslagen i propositionen – om sänkt fastighetsskatt för vindkraftverk och om användning av medel för pilotprojekt. Utskottet ansåg att det var positivt att det togs ett samlat grepp om frågan om hur vindkraften ska främjas och att propositionen bidrog till att skapa långsiktiga förutsättningar för en omfattande utbyggnad av vindkraft, såväl storskalig som småskalig, både till havs och på land. I två reservationer (m, kd; fp) avvisades förslagen i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de förnybara energislagens andel i det svenska energisystemet bör öka. Däremot anser utskottet inte att riksdagen – vilket förordas i motion 2006/07:MJ266 (v) – genom ett tillkännagivande ska anmoda regeringen att utreda möjligheten att ålägga Svenska kraftnät ansvar för att bygga ut och bekosta stamnätsanslutningar till vindkraftsanläggningar.

Svenska kraftnät har, som redovisats, enligt sitt regleringsbrev ansvar när det gäller anslutning av vindkraftsanläggningar. Vidare har verket två särskilda uppdrag på området. Det arbete som den tidigare nämnda utredningen, under ledning av professor Lennart Söder, har i uppdrag att utföra har också relevans i detta sammanhang.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet den nämnda motionen i berörd del.

Kraftkabel mellan Gotland och fastlandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om anläggande av en kabel mellan Gotland och fastlandet med hänvisning – åter igen – till den utredning som professor Lennart Söder leder.

Motionen

I motion 2006/07:N248 (s) begärs ett tillkännagivande av riksdagen om en ny kraftkabel mellan Gotland och fastlandet. Utbyggnaden av vindkraft på Gotland börjar nu närma sig en punkt då det inte finns möjlighet att ta emot den el som kraftverken producerar utan att utöka kapaciteten för kraftöverföring mellan Gotland och fastlandet, säger motionären. Han menar att det för detta ändamål krävs att en ny kraftkabel anläggs mellan det svenska fastlandet och Gotland. Av olika alternativ som Länsstyrelsen på Gotland presenterade vid ett seminarium hösten 2006 anser han att en dubbelriktad s.k. HVDC-kabel, som kan administreras av Svenska kraftnät, är mest lämplig.

Vissa kompletterande uppgifter

Som tidigare nämnts har regeringen nyligen tillsatt en utredning om anslutning av anläggningar för förnybar elproduktion m.m. till elnätet, under ledning av professor Lennart Söder. Utredaren ska bl.a. lämna förslag om förändrade villkor för anslutning av förnybara energikällor till elnätet. En huvuduppgift är därvid hur behovet av förstärkningar i nätet som uppstår till följd av investeringar i förnybar energi ska hanteras och hur kostnaden för dessa ska fördelas. Det som tas upp i den här aktuella motionen om kabel mellan Gotland och fastlandet är exempel på en fråga som kommer att beröras av utredningen. Uppdraget ska, som nämnts, redovisas senast den 1 januari 2008.

Utskottets ställningstagande

Den fråga som tas upp i motion 2006/07:N248 (s) och som rör anläggande av en kabel mellan Gotland och fastlandet för att främja en fortsatt utbyggnad av vindkraft är ett typexempel på en fråga som ingår i uppdraget för den tidigare nämnda utredningen under ledning av professor Lennart Söder. I direktiven för denna utredning nämns situationen på Gotland som ett exempel på behovet av tillkommande investeringar i elnätet, t.ex. nya högspänningsledningar, som en direkt följd av vindkraftsetableringar.

Med hänvisning till det anförda avstyrks den nämnda motionen.

Kabel för rysk kärnkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att en kabel för att importera rysk kärnkraftsproducerad el inte ska godkännas. I det fall en ansökan om en sådan kabel skulle inlämnas kommer sedvanlig prövning att ske, konstaterar utskottet.

Jämför reservation 6 (mp).

Motionen

I motion 2006/07:N345 (mp) begärs ett uttalande av riksdagen om att en kabel för att importera rysk kärnkraftsproducerad el inte ska godkännas. En kärnkraftsolycka i Sverige är visserligen det värsta hotet, men en olycka i närliggande länder kan drabba också Sverige, säger motionärerna. De anser att riksdagen därför bör sätta stopp för företagsgruppen Basels planer på att importera rysk el via kabel, detta oberoende av om en sådan kabel skulle komma till stånd genom Svenska kraftnäts försorg eller genom privata aktörer.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt ellagen (2 kap.) får en elektrisk starkströmsledning inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Prövningen sker efter ansökan från den som vill bygga ledningen och prövas utifrån bestämmelserna i ellagen. Regeringen får enligt elförordningen (1994:1250 3 §) bemyndiga Energimarknadsinspektionen att pröva frågor om nätkoncession som inte avser utlandsförbindelse. En koncessionprövning sker först efter att en ansökan inkommit. Energimarknadsinspektionen eller regeringen tar således inte ställning till utbyggnad av elledningar, vare sig inom Sverige eller till Sverige, förrän en ansökan föreligger.

Utskottets ställningstagande

En elektrisk starkströmsledning får, som nyss redogjorts för, inte byggas eller användas utan tillstånd. När det rör sig om en utlandsförbindelse är det regeringen som ansvarar för prövning av en ansökan. Utskottet ser inget skäl för att riksdagen ska föregripa en prövning som kan komma att bli aktuell, om en ansökan av det slag som nämns i motion 2006/07:N345 (mp) skulle inlämnas. Motionen avstyrks därmed i berörd del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Elmarknadens funktion, punkt 1 (s, v)

av Thomas Östros (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Berit Högman (s), Kent Persson (v), Karin Åström (s) och Börje Vestlund (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Fi244 yrkande 97 och avslår motionerna 2006/07:N282 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:N338 yrkande 9.

Ställningstagande

Hur väl elmarknaden fungerar är en avgörande faktor för energiomställningen, men också för ekonomin i stort – för sysselsättningen, konkurrenskraften och industrin. Tillförsel av ny, förnybar, energi verkar prispressande på sikt. Insatser för ökad energieffektivisering förbättrar likaså elmarknadens funktion.

I likhet med vad som anförs i motion 2006/07:Fi244 (s) anser vi att det krävs aktiva åtgärder från regeringens sida i syfte att få en bättre fungerande elmarknad. Den koncentration och konkurrensbrist som finns på elmarknaden måste brytas. Den bristande konkurrensen leder till allt högre elräkningar för hushåll och företag. För sysselsättning, konkurrenskraft och välfärd är det nödvändigt att det vidtas åtgärder för att rätta till bristerna. Regeringen intar, enligt vår mening, en alltför passiv hållning.

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder så att elbolagens möjligheter att teckna kostsamma tillsvidareavtal begränsas. Vidare bör regeringen verka för att industrin kan tillförsäkras långa avtal. Näringsminister Maud Olofsson visade på en oroväckande brist på intresse för den sistnämnda frågan vid den offentliga utfrågning om basindustrins elförsörjning som utskottet anordnade i februari 2007.

Om den svenska basindustrin inte kan tillförsäkras konkurrenskraftiga elpriser, riskerar Sverige att förlora arbetstillfällen och exportinkomster. Detta har nyligen tydliggjorts genom den avsiktsförklaring som företaget Rottneros träffade i slutet av mars 2007 med ett sydafrikanskt skogsföre-

tag (NCT) om möjligheten att bygga en gemensam fabrik för produktion av mekanisk massa i Sydafrika. Om avsiktsförklaringen genomförs innebär det att en anläggning vid Utansjö Bruk flyttas. En nedläggning skulle vara ett hårt slag mot orten. Cirka 150 anställda skulle beröras, men enligt en bedömning skulle upp till 500 hushåll direkt påverkas, då många underleverantörer också skulle drabbas. Vi finner det ytterst anmärkningsvärt och oroande att regeringen tycks åse detta utan att på något sätt agera aktivt.

En annan åtgärd som regeringen bör vidta för att elmarknaden ska fungera bättre är att underlätta för nya aktörer att komma in på marknaden. Dessutom anser vi att det bör ske en effektivisering av elbörsen genom en uppdelning i två marknader. Härutöver måste samägandet av olika elproduktionsanläggningar (vattenkraft och kärnkraft) begränsas. Konsumenterna bör vidare ges ordentliga möjligheter att påverka sina elkostnader. På en avreglerad marknad ska reglerna tydliggöra kraftföretagens ansvar för att det finns tillräckligt med effekt i energisystemet.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att vidta åtgärder av det slag som vi här har förordat. Därmed blir den nämnda motionen tillgodosedd i denna del och tillstyrks. De två andra här aktuella motionerna avstyrks i berörda delar.

2. Elmarknadens funktion, punkt 1 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:N282 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:N338 yrkande 9 och avslår motion 2006/07:Fi244 yrkande 97.

Ställningstagande

Jag vill inledningsvis framhålla att min och Miljöpartiets uppfattning är att elmarknaden är i behov av en genomgripande reform. I detta inbegrips att marknaden måste utformas så att konsumenterna handlar el momentant utan onödiga mellanhänder. Kännetecknande för den svenska elmarknaden är att den domineras av ett fåtal aktörer och att prissignalerna till hushållskunderna under höglåstid är svaga.

I detta sammanhang begränsar jag mig emellertid till att lyfta fram frågan om den bristfälliga konkurrensen på elmarknaden. Konkurrensverket konstaterar i sin rapport Konkurrensen i Sverige 2006 att elmarknaden inte

kan karakteriseras som en väl fungerande marknad. För att komma till rätta med konkurrensbristerna bör riksdagen anmoda regeringen att vidta olika åtgärder.

Som föreslås i motion 2006/07:N338 (mp) bör riksdagen uppmana regeringen att – inom EU – verka mot den ökande koncentrationen på den europeiska elmarknaden. Ett konkret sätt för regeringen att göra en markering av en sådan inställning vore att regeringen delar upp Vattenfall i mindre delar. Därmed skulle regeringen markera avstånd till uppfattningen att det är oundvikligt att den europeiska elmarknaden måste domineras av tre eller fyra aktörer. Detta är inte nödvändigt och inte till fördel för konsumenterna, demokratin och miljön.

Andra åtgärder som bör vidtas för att förbättra konkurrensen på elmarknaden är sådana som förordas i motion 2006/07:N282 (m) och som rör lagändringar dels för att åstadkomma åtskillnad mellan produktion och handel på elmarknaden, dels för att avskaffa samägande av produktionsanläggningar mellan energikoncerner. Båda dessa åtgärder förordades av Konkurrensverket i den tidigare nämnda rapporten.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad som här har anförts. Därmed blir de två nämnda motionerna tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. Den tredje här aktuella motionen avstyrks i motsvarande del.

3. Energieffektivisering, punkt 2 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:C360 yrkande 6, 2006/07:MJ266 yrkandena 33–35, 2006/07:MJ391 yrkande 11, 2006/07:N296 yrkandena 2, 3 och 5 samt 2006/07:N345 yrkande 9.

Ställningstagande

Energieffektivisering är av central betydelse när det gäller energiomställning och klimatarbete. Energibesparingar är det mest effektiva sättet att minska utsläppen av koldioxid. Det finns en mycket stor potential för energieffektivisering. Denna syn på vikten av åtgärder för att främja energieffektivisering ligger bakom samtliga de fem motioner från Vänsterpartiet och Miljöpartiet som behandlas här. Vi delar helt de synpunkter som redovisas i motionerna och stöder de förslag som där läggs fram.

Som redovisats tidigare pågår utredningsarbete på olika håll med relevans för de frågor som tas upp i motionerna. Detta är dock, enligt vår mening, inte något skäl för riksdagen att avstå från att genom ett tillkännagivande klargöra vad som behöver göras för att skynda på genomförandet av insatser för energieffektivisering.

I motionerna föreslås konkreta åtgärder för att främja energieffektivisering. Det rör sig om ökat inslag av rörliga priser i stället för fasta, om timvis mätning av el och om införande av s.k. vita certifikat. En rörlig eltaxa skulle tydliggöra slöseri med el. Betydelsen av ett ökat inslag av rörliga priser framgår också vid betraktande av energiförbrukningen i nya flerbostadshus. Enligt beräkningar av Energimyndigheten är nybyggda flerbostadshus 16 % mer energikrävande än de som byggdes för tio år sedan, vilket beror på att byggföretagen söker hålla investeringskostnaderna nere och i stället låter driftskostnaderna bli högre. För att få en övergång till rörliga elpriser bör riksdagen anmoda regeringen att låta utreda hur ett system med rörlig eltaxa ska kunna genomföras. Det finns ingen anledning att avvakta t.ex. Elnätsutredningens arbete avseende överförings- och anslutningsavgifter som ska redovisas den 1 juli 2007.

När det gäller timvis mätning av el bör riksdagen också anmoda regeringen att agera omedelbart utan avvaktande av – i det här fallet – Energitjänstutredningens arbete. Timvis mätning är en effektiv metod för att stimulera konsumenter att styra sin elförbrukning och öka motivationen för effektivisering. När en tillräckligt stor andel av kunderna har timvis mätning, finns det ett starkt incitament för elleverantörer att satsa på kunder med jämnare förbrukningsprofil och att ge dessa bättre villkor, medan kunder med elvärme kommer att få högre kostnader. Regeringen bör utforma ett lagförslag om timvis mätning, så att alla hushåll som så önskar ska kunna få timvis avläsning av sin elförbrukning.

Det tredje området inom energieffektivisering där regeringen bör anmodas att skyndsamt återkomma till riksdagen med ett konkret förslag rör vita certifikat. Energimyndigheten har, som redovisats, utrett ett sådant system. Vi anser inte att det finns anledning att – som näringsminister Maud Olofsson menar – avvakta det förslag till nationell handlingsplan för energieffektivisering som Energitjänstutredningen ska lämna den 31 oktober 2007. Ett system med vita certifikat skulle kunna kompensera den brist på incitament att hjälpa kunder att minska sin elanvändning som elproducenterna fick i och med omregleringen av elmarknaden.

Sammanfattningsvis bör riksdagen genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att vidta åtgärder beträffande övergång till ett system med mer rörliga i stället för fasta priser samt införande av timvis mätning av el och vita certifikat. Därmed blir de fem här aktuella motionerna tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks.

4. Elcertifikatssystemet, punkt 4 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:N344 yrkande 2 och 2006/07:N345 yrkandena 11–13.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2006/07:N345 (mp) – att det krävs förändringar i elcertifikatssystemet. Detta är nödvändigt för att få fram mer förnybar el som kan ersätta den kärnkraft som inte kan konverteras eller sparas bort. Elcertifikatssystemet har främjat framväxt av biokraftvärme – från både industri och fjärrvärme. Däremot har vindkraften inte på motsvarande sätt drivits fram av elcertifikaten.

Ett system som har fungerat bättre när det gäller framväxt av vindkraft är det tyska systemet med fasta priser. I Tyskland producerades år 2005 26,5 TWh vindkraft, motsvarande produktionen från sju Barsebäcksreaktorer. Vid en jämförelse med Tyskland bör beaktas att Sverige har bättre vindförhållanden, större tillgång till mark och bättre förutsättningar också i andra avseenden. Elcertifikatssystemet har inte medfört en motsvarande utbyggnad av vindkraft, trots att de senaste årens elpriser, inklusive certifikat, borde ha gett en rejäl lönsamhet. En förklaring till detta är att banker inte är så intresserade av vindkraftsprojekt, eftersom certifikatspriserna är så osäkra. Jag anser dock att det inte vore bra att riva upp hela elcertifikatssystemet, utan det bör hellre reformeras genom att det införs ett minimipris för certifikaten, vilket kan vara högre för vindkraft än för biokraftvärme. Vidare bör certifikatsplikten öka snabbare än vad som gäller enligt nuvarande regler.

Jag anser vidare – i likhet med vad som anförs i motion 2006/07:N344 (mp) – att torv ska tas bort ur elcertifikatssystemet. En förutsättning för att systemet ska ha legitimitet är att det verkligen gynnar tekniker som är bättre ur miljösynpunkt. Torv är i utsläppsrapporteringen jämställd med fossila bränslen och avger mer koldioxid per energienhet än kol och olja.

Sammanfattningsvis bör riksdagen genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att för riksdagen lägga fram ett förslag om utökad elcertifikatsplikt, att låta utreda införande av lägstaprisgarantier i elcertifikatssystemet och presentera förslag om nivå för sådana garantier och tidpunkt för ett införande samt att lägga fram förslag till lagändring så att torv utgår ur elcertifikatssystemet. Genom ett sådan beslut av riksdagen blir de båda här aktuella motionerna tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks i dessa delar.

5. Vindkraft, punkt 6 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ266 yrkande 45.

Ställningstagande

Vi anser, i likhet med vad som anförs i motion 2006/07:MJ266 (v), att det krävs fler åtgärder – utöver dem som hittills vidtagits – för att öka de förnybara energislagens andel i det svenska energisystemet. För att stimulera en snabb utbyggnad av vindkraften bör regeringen utreda möjligheten att ålägga Svenska kraftnät ansvar för att bygga ut och bekosta stamnätsanslutningar till vindkraftsanläggningar som så kräver.

Svenska kraftnät har visserligen, som nämnts, enligt sitt regleringsbrev ett ansvar när det gäller anslutning av vindkraftsanläggningar och har även två särskilda uppdrag på området, men detta räcker inte. Inte heller kan det arbete som den tidigare nämnda utredningen, under ledning av professor Lennart Söder, har i uppdrag att utföra förväntas lösa det problem som tas upp i motionen. Riksdagen bör därför genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att genomföra den utredning som krävs i motionen. Det är också viktigt att framhålla att kostnaden för anslutning till stamnätet måste hållas nere, så att inte denna utgör ett hinder för vindkraftens utbyggnad. Med ett sådant beslut av riksdagen som vi förordar blir motionen tillgodosedd i aktuell del och tillstyrks.

6. Kabel för rysk kärnkraft, punkt 8 (mp)

av Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:N345 yrkande 16.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2006/07:N345 (mp) – att riksdagen genom ett uttalande ska klargöra att det inte kan bli aktuellt med byggande av en kabel avsedd att användas för import av el från ryska kärnkraftverk.

Kärnkraften är inte bara en svensk fråga. Visserligen är en olycka i Sverige, särskilt med kontaminering av marken i närområdet, det värsta hotet, men en olycka i Litauen, Ryssland, Finland, Tyskland eller Ukraina kan drabba också Sverige. Uranbrytning, kärnvapenspridning, terrorism och nya faror från uppabetning och bldreaktorer är frågor som angår hela världen, i stort sett oberoende av var det sker. Mot denna bakgrund är det viktigt att statsmakterna markerar att företagsgruppen Basels planer på att importera rysk el via kablar inte ska förverkligas. Det ligger inte i Sveriges intresse att hålla i gång reaktorerna i Sosnovij Bor utanför S:t Petersburg, vilka är av Tjernobylytyp men äldre och som har uppnått den ålder de konstruerats för. Dessa reaktorer skulle inte tillåtas inom EU, som ju t.ex. krävde stängning av kärnkraftverket i Ignalina i Litauen som villkor för landets medlemskap i EU.

För att det aktuella projektet ska kunna genomföras krävs en kabel från Finland till Sverige, antingen genom Svenska kraftnäts försorg eller genom privata aktörer. Svenska kraftnät kan inte bygga en sådan kabel utan ett godkännande av verkets investeringsplan från regering och riksdag. Även en privatägdd kabel kan stoppas, om regeringen i sin miljöprövning beaktar inte bara själva kabelns inverkan utan också elektricitetens ursprung. Jag ifrågasätter vidare om de svenska elkonsumenterna, inklusive industrin, är betjänta av privatägda utlandsförbindelser.

Genom ett uttalande av riksdagen av det slag som jag förordar blir den aktuella motionen tillgodosedd i berörd del och tillstyrks.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2005/06:RRS24 Riksrevisionens styrelses framställning angående kvaliteten i elöverföringen:

Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en utredning av innebörden av ellagens bestämmelser om kvalitet i elöverföringen med sikte på dels ta ställning till frågan om spänningskvaliteten ska hanteras inom ramen för ellagens reglering och tillsyn eller i relationen mellan nätföretag och kunder, dels precisera innebörden av ellagens krav på god kvalitet i elöverföringen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Fi244 av Göran Persson i Stjärnhov m.fl. (s):

97. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om en bättre fungerande elmarknad.

2006/07:C360 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en reform som syftar till att avgifter för driftskostnader utformas så att den fasta kostnaden för kunden minskar på den rörligas bekostnad.

2006/07:MJ266 av Lars Ohly m.fl. (v):

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att skyndsamt ta fram förslag på hur vita certifikat ska kunna införas.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att regeringen bör utreda hur ett system med enbart en rörlig eltaxa kan genomföras för att stimulera effektivisering.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som möjliggör timvis avläsning av elförbrukning för alla konsumenter.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att regeringen ska utreda möjligheten att ålägga Svenska kraftnät ansvar för att bygga ut och bekosta stamnätsanslutningar till vindkraftsanläggningar som så kräver.

2006/07:MJ391 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vita certifikat för eleffektivisering.

2006/07:N232 av Maria Kornevik Jakobsson m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad konkurrens på elmarknaden genom småskalig elproduktion.

2006/07:N248 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny kraftkabel mellan Gotland och fastlandet.

2006/07:N282 av Hans Wallmark (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad lagstiftning för att skilja på handel och produktion på elmarknaden för att därmed undanröja korssubventionering dem emellan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att energikoncerner samäger produktionsanläggningar.

2006/07:N296 av Kent Persson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utreda hur ett system med enbart en rörlig eltaxa kan genomföras för att stimulera effektivisering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som möjliggör timvis avläsning av elförbrukning för alla konsumenter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast ska återkomma med ett konkret förslag till utformning av vita certifikat.

2006/07:N326 av Leif Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tvångsförvaltning av bolag som inte klarar sina åtaganden för att säkerställa leverans av el.

2006/07:N338 av Per Bolund m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska verka för att EU av konkurrensskäl bör motsätta sig den ökande koncentrationen på den europeiska elmarknaden.

2006/07:N344 av Per Bolund m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att torv ej ska vara berättigat till elcertifikat.

2006/07:N345 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införande av timmätning av el ska påskyndas och avse alla elkonsumenter.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag om utökad certifikatsplikt i elcertifikatssystemet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda införandet av lägstaprisgarantier i elcertifikatssystemet.
13. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag om nivå och tidpunkt för en lägstaprisgaranti i elcertifikatssystemet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en kabel för att importera rysk kärnkraftsel inte ska godkännas av riksdagen.

2006/07:N356 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att säkerställa säkrare elförsörjning.

2006/07:N364 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regleringen av elnäten.

BILAGA 2

Offentlig utfrågning om basindustrins elförsörjning

Tisdagen den 13 februari 2007 kl. 09.30–12.30 i Skandiasalen

Program

- 09.30 Inledning
- 09.30 Näringslivets syn på elförsörjningen för basindustrin
 - koncernchef Lars Blecko, Rottneros
 - ordförande Sverker Martin-Löf, SCA
- 09.50 Åtgärder för att säkra basindustrins elförsörjning
 - ordförande Jan Johansson (Boliden), Basel
- 10.00 Fackets syn på elförsörjningen för basindustrin
 - ekonom Christer Larsson, Pappers
 - energiansvarige Per Öhman, IFMetall
- 10.20 Elproducenternas syn på elförsörjningen för basindustrin
 - vice vd Hans von Uthmann, Vattenfall
 - koncernchef Mikael Lilius, Fortum
- 10.40 Kaffepaus
- 10.50 Frågor till inledarna
- 11.40 Regeringens syn på basindustrins elförsörjning
 - näringsminister Maud Olofsson, Näringsdepartementet
- 12.00 Frågor till näringsministern
- 12.30 Avslutning

Karin Pilsäter (fp), ordförande: Jag förklarar dagens utfrågning öppnad och säger varmt välkomna hit. Vi har många inbjudna gäster som ska delge oss information och synpunkter och kanske också ställa en del krav. Vi måste ha ett strikt schema och hålla tiden så att alla får komma till tals före kaffet.

Jag hälsar er alla varmt välkomna. Jag säger också välkommen till koncernchef Lars Blecko från Rottneros, ordförande Sverker Martin-Löf från SCA, Jan Johansson från Boliden som representerar Basel, Christer Larsson från Pappers, Per Öhman från IF Metall, Hans von Uthmann från Vattenfall och Mikael Lilius från Fortum. De har ungefär tio minuter var för sina redogörelser.

Efter kaffet kan utskottet ställa frågor till dem alla.

Jag börjar med att ge ordet till Lars Blecko från Rottneros.

Lars Blecko, Rottneros: Tack, fru ordförande och riksdagens näringsutskott. Jag ska börja utfrågningen med att ge en verklighetsbild av hur elproblematiken ter sig i det dagliga livet – för det lilla bruket mitt i det stora problemet, som jag kallar det. Rottneros är ju en skogskoncern som producerar pappersmassa. Vi gör det i Spanien och i Sverige. Vi gör både mekanisk och kemisk massa. Det är just differentieringen mellan kemisk och mekanisk massa som är väldigt viktig att förstå för att man ska förstå problemet med elpriset för vårt bolag.

Den mekaniska massan kännetecknas av att den förbrukar mycket el. Ibland säger man att det skulle ha en negativ miljöpåverkan att använda mekanisk massa. Det finns en annan del av ekvationen, nämligen vedåtgången. Den mekaniska massan använder hälften så mycket ved som den kemiska massan. Det är alltså ett väldigt resurssnålt sätt att tillverka pappersmassa.

Vi vet ju alla att skog och ved är en bristvara i Sverige i dag. Vi vet att den bristen inte kommer att bli mindre framöver.

Vi har mekanisk massa på två av våra enheter. I en av dem, Utansjö bruk, har vi för ett år sedan startat en anläggning där vi har investerat 300 miljoner kronor. Det bruket var nedlägningshotat. Det har inte haft lönsamhet på ganska länge. Vi valde att stänga en kemisk liten linje och i stället öppna en mekanisk.

Vi kan konstatera att det här är ett bruk med ett väldigt stort elbehov, men det är också totalt sett resurssnålt och miljövänligt.

Ungefär 30 procent av tillverkningskostnaden i Utansjö består av elkostnad. Bara den ökning i pris på el som har skett från 2005 till 2006 motsvarar en kostnadsökning på ungefär 65 miljoner kronor. Fram till 2005 var priserna relativt stabila. Vår elräkning har alltså stigit med 65 miljoner kronor från 2005 till 2006. Vi kan jämföra det med personalkostnaden som i bruket totalt är 73 miljoner. Jag pratar alltså inte om elräkningen, utan enbart om ökningen.

När vi har tittat på möjligheterna för Utansjö att fortsätta sin verksamhet har vi med interna, externa och fackliga undersökningar kommit fram till att vi långsiktigt behöver ett elpris som ligger på omkring 25 öre per kilowattimme.

Med fjolårets och framtidens elpriser kan det te sig som en utopi, men man ska komma ihåg att under de senaste tio åren före 2006 låg snittpriset omkring 22–23 öre.

Vad gör vi då? Det finns två sätt att angripa elproblemet från brukets sida. Vi kan naturligtvis titta dels på förbrukningen av el, dels på prissättningen av el.

Vi har jobbat väldigt intensivt när det gäller förbrukningen. Det förstår ni säkert när 30 procent av vår kostnad är el. Vi, liksom all annan basindustri, ingår naturligtvis i PFE. Där försöker vi tillsammans med Statens energimyndighet att hitta de bästa lösningarna och de mest energisnåla metoderna i bruket. Vi räknar med att under det här året sänka elförbrukningen i Utansjö bruk med ungefär 10 procent jämfört med förra året.

Det är en väldigt stor sänkning, men det är ändå en droppe i havet jämfört med den prisökning som vi har åkt på 2005–2006.

Vi räknar med att vi fram till år 2008 kommer att ha sänkt det totala inköpet av el i hela koncernen med ungefär 20 procent. Den förbruknings-effektiviseringen motsvarar ungefär förbrukningen i en medelstor svensk stad.

Det jobbas alltså väldigt hårt med detta.

I takt med att vi har talat om att vi är tvingade att stänga Utansjö bruk har naturligtvis många idéer kommit fram om hur man kan göra för att effektivisera. Det är viktigt att komma ihåg att det här är anläggningar som behöver en produktionseffektivitet på drygt 95 procent. Vi måste använda beprövad teknik. Den får gärna vara ny, men den måste vara beprövad. Vi kan inte hoppa på vilka idéer som helst som inte är provade under ganska lång tid.

Den andra sidan av detta är att jobba med elpriset. Inom Rottneroskoncernen har vi på central nivå alltid hanterat fasta elprisavtal eller gjort finansiella säkringar på Nord Pool. År 2002 beslutade vi att säkra oss tre år framöver till 100 procent och sedan i fallande skala. Det var på nivåer kring 22 öre som kändes ganska attraktiva. När vi kommer till 2005 finns inte längre möjligheten att säkra på rimliga nivåer.

Trots att det har funnits uppgift om det från annat håll har vi inte erhållit några som helst acceptabla eller attraktiva erbjudanden från någon av de stora kraftproducenterna eller från den finansiella marknaden från 2005 och framåt. Vi behöver alltså långsiktigt ett elpris på omkring 25 öre.

Vi har tittat på prisbilden framöver och kan konstatera att från 2008 och framåt ligger priserna på drygt 40 öre. De större elproducenterna erbjuder gemensamt ungefär 40–41 öre. Där står vi i dag jämfört med ett behov av ett elpris på ungefär 25 öre. Vi kommer säkert att få höra mer om att redan 25 öre innebär en anseelig vinst på produktionskostnaden för el i dag.

Jag tror att det också är viktigt att i diskussionen i dag inse att el och elkostnad och fasta avtal inte är ett Rottnerosproblem eller ett Utansjöproblem. Det är ett unisont problem för hela den svenska basindustrin. Det kommer vi säkert att få höra mer om under dagen.

Jag vill också säga ett par ord om konkurrenssituationen. Om alla har en höjning av kostnader gör det ju inte så mycket. Då får vi ta ut det priset. För vår del fungerar det inte så. Vi jobbar på en global marknad. Alla våra produkter säljs i dollar på en global världsmarknad som är totalt konkurrensutsatt. Vi har egentligen inga konkurrenter i EU-området. Våra konkurrenter finns i länder som Kanada, Brasilien, i andra delar av Sydamerika, i Australien och så vidare, kännetecknade av en god och rimlig tillgång på el.

Ibland har det talats om att Sverige har väldigt fördelaktiga priser på el. Det beror naturligtvis på hur man mäter. När vi tittar på våra konkurrenter som finns på andra ställen än i EU är det definitivt inte så. Där ligger vi i de absoluta toppregionerna. Det gör vi även inom EU. Jag vill här göra en jämförelse med vårt spanska bruk. Under fjolåret hade vi ett rörligt elpris på ungefär 26 öre, trots att den officiella tariffen i Spanien och trots att det egentliga priset i Spanien är betydligt högre. Det fanns alltså incitament. Jag tror inte att vi är unika på något sätt. Jag tror att det är en uppgörelse mellan den elintensiva industrin och om det sedan är med regeringen eller med elindustrin vet jag inte.

Vi kan bara konstatera att vår elräkning i Spanien är betydligt lägre än den för våra bruk här i Sverige.

Jag vill summera så här:

I Utansjö har vi ett bruk där vi har investerat 300 miljoner kronor. Vi har trott att det ska trygga framtiden för vårt bruk i Utansjö där ungefär 150 personer arbetar. Ungefär 500 människor är direkt eller indirekt beroende av detta bruks fortlevnad. Den 30 augusti kunde vi konstatera att så inte är fallet. Det fungerar inte längre. Med de elpriser som annonseras för framtiden kommer vi inte att klara verksamheten. Vi har fått inleda fackliga förhandlingar om en nedläggning av bruket. Vi kommer efter avslutad produktion att flytta anläggningen någonstans. Det är väldigt väldigt sorgligt att se att en ny fungerande miljövänlig anläggning som förbrukar en fantastisk råvara – den norrländska granen – och som har en väldigt dedikerad arbetsstyrka ska behöva flytta någon annanstans i världen på grund av att vi inte har en fungerande elmarknad.

Sverker Martin-Löf, SCA: Bakgrunden till att vi driver den här frågan är att vi under senare år har upplevt en kapital- och förmögenhetsöverföring från basindustrin till kraftindustrin. Det har nog aldrig flyttats så mycket värde från en industri som tillverkar och förädlar de svenska råvarorna och sysselsätter mycket folk. Skälet till det är den mycket snabba höjningen av elpriset.

Det har pressat vår lönsamhet, och vi ser stora övervinster i kraftindustrin. Problemet är att kraftindustrin inte kan återinvestera de här pengarna i ny produktion i Sverige, i första hand inom lågkostnadsområdena vattenkraft och kärnkraft. Därmed leder inte vinsterna till en ökad produktion. Vinsterna har ju inte skapats genom att vi som kunder har vuxit ut och utvecklats, utan de har skapats enbart genom prishöjningar. Det är vårt problem.

Vi förde fram de här synpunkterna till den tidigare regeringen. Vi gladdde oss åt de initiativ som infrastrukturminister Mona Sahlin tog bland annat för att försöka ändra marknadens funktionssätt. Jag tror att hon i näringsutskottet presenterade tankarna kring en baslastmarknad och en topplastmarknad. Vi förstod att även hon förstod att marknaden inte fungerade.

Vi gladdde oss också åt det utbyggnadsinitiativ som kom för kärnkraften i Sverige och effekthöjningen av de existerande anläggningarna. Det var ju ett ljus i mörkret för oss.

I dag ser vi att kärnkraftverken stannar till följd av bristande säkerhets-skötsel. Man skjuter plötsligt upp investeringsplanerna. Det är ju åter ett dråpslag för vår industri.

Bara stoppet av kärnkraftverken och uppskjutandet av planerna innebär att det sänds ännu en mycket stor räkning till basindustrin i Sverige. Det är ju inte så att de som stannar kärnkraftverket tar ansvar för detta, utan hela risken rullar över på kunden genom att man köper in dyr el från annat håll och höjer priset. Nu har vi också en lång period med sämre balans i Sverige.

Jag ska visa några bilder om den industri vi representerar och om vad den betyder för Sverige. Det här kanske många kan redan.

Den här industrin står för 60 procent av landets nettoexport. Vi står för 30 procent av den totala varuexporten. Vi använder cirka en tredjedel av landets elförsörjning. Vi står för en stor del av landets varutransporter, 85 procent av tonkilometrarna i Sverige. Vi sysselsätter huvudsakligen människor utanför storstadsregionerna. Vi tillverkar produkter som utvecklas väl på världsmarknaden. De har en god framtid, inte minst mot bakgrund av den specialisering som svensk basindustri har åstadkommit under senare år.

Vi finns överallt i landet, och vi förädlar råvarorna. Det är skogen, kemin, gruvorna och stålet. Vi sysselsätter direkt ca 400 000 människor i Sverige, och närmare en miljon direkt och indirekt om vi räknar hela förädlingskedjan. Det är, som sagt, på platser där alternativen inte alltid är så goda.

Sverige är ett stort exportland när det gäller skogsprodukter. Kanada är störst, men det beror på att man sågar mycket trävaror och skickar till USA. Om vi tittar på de mer förädlade produkterna ser ni att Sverige är ett stort exportland.

Elproduktionen har krupit upp inom skogsindustrin under senare år. Något har också vår mottrycksproduktion höjts. Det hänger ihop med den ökade förädlingen.

Den här bilden visar problemet med elmarknaden. På grund av det utbyggnadsstopp på vatten- och kärnkraft som vi har haft under mer än 25 år har balansen blivit som bilden visar. Det är jämt skägg. Det produceras ungefär lika mycket som vi konsumerar. Det betyder också att vi har brist-situation under långa tider av året, och då får vi väldigt höga priser. Då åker priset upp på hela systemet.

Här ser vi den nordiska balansen. Den är inte särskilt mycket bättre. Det är egentligen inte överskott i något av länderna. Det kanske blir det i Finland när man bygger ut.

Detta illustrerar också hur man kopplar in dyr fossilkraft och på något underligt sätt lyckas påverka en stor del. Med den marginalprissättning vi har får vi motsvarande väldigt höga priser.

Den här bilden visar kostnaderna för kraftsystemet. Vi ser den låga kostnaden för vatten- och kärnkraft, och vi ser de höga kostnaderna för de fossila bränslena. Det är ju de som slår igenom på hela prisbilden på ett helt oacceptabelt sätt.

När det gäller skogsindustrin kan vi här på den gula kurvan se utvecklingen av våra elkostnader. Längst ned ser ni en prickad linje som visar priset på våra slutprodukter. Ni ser också en hel del andra oljebaserade råvaror.

Det finns ingenting som har gått upp så extremt mycket som elpriserna under kort tid. Det är ju ett hot mot framtiden.

Det stora problemet på elmarknaden är ju att vi har för liten kapacitet när det gäller kostnadseffektiv elproduktion. Det innebär att vi är väldigt känsliga för störningar av olika slag. Räkningen skickas ju varje gång till användarna – industri och konsumenter.

Vi har fått en olycklig effekt av utsläppshandeln som ju har lagt ytterligare en börda ovanpå detta. Marknaden fungerar inte på ett bra sätt.

Jag kan bara hänvisa till det initiativ som Mona Sahlin tog när hon bad Konkurrensverket titta på detta. De har skrivit en utomordentligt bra analys över hur elmarknaden fungerar. Det är en mycket starkt kritisk rapport.

I synnerhet när staten själv är inblandad kan man tycka att det vore angeläget att ta rekommendationerna på allvar i stället för att det, som vi ser, inte händer någonting. Man kan undra om det är vinstintressena som går före respekten för konkurrensfrågorna.

Marknaden saknar priselasticitet. Oberoende av priset kör vi ju vår industri ända tills vi stannar, och då blir det noll i efterfrågan. Vi har inte möjlighet att minska förbrukningen nämnvärt i det korta perspektivet när priset stiger.

Det andra problemet med marknaden är ju alla risker inom kraftindustrin. Om en kärnkraftsreaktor eller något annat stannar köper man in dyr kraft, och priset stiger för oss på hela kostnadsmassan. Det är det som är det stora problemet. Det är en snedfördelad riskfördelning mellan leverantör och kund.

Vi önskar att basindustrin ska förses med konkurrenskraftiga priser. Det har vi hört om här. För att investeringarna i vår industri ska komma i gång vore det naturliga att vi kunde få långsiktiga kontrakt på en konkurrenskraftig nivå som något så när avspeglar den svenska kostnadsbilden. 25 öre är, som vi hörde, vad vi bör ha. Då kan investeringarna åter komma i gång.

På lite längre sikt är det rimligt att vår industri kan få lösa sin kraftförsörjning själv så länge det är stopp på nyetableringar. Om vi hade möjlighet att investera i vatten- och kärnkraft skulle vi göra det. Vi kan räkna med att det här systemet kommer att vara mycket stort av politiska problem och politisk styrning under lång tid. Ska vi kunna få bra investeringsförutsättningar bör vi nog se om vårt hus och försörja oss själva. Så länge nyetableringar är omöjliga för oss vore det rimligt att vi fick köpa in oss i delar av Vattenfalls produktionsapparat.

Vi skulle uppskatta en tillståndsgivning på vattenkraftssidan för utbyggnadsmöjligheter av de älvar som inte tillhör nationalälvarna. Vi skulle uppskatta mer kommunikation mellan Sverige, Finland och Östeuropa där det kommer ny och billig kraft på sikt.

När det gäller konkurrensen hoppas vi att man tar fasta på Konkurrensverkets bedömning av elmarknaden och vidtar åtgärder så att vi får en friare marknad än den mycket svåra marknad vi har i dag.

Jag har också några bilder som gäller skogen och skogens användning för energiproduktion. Dem kan vi kanske ta vid frågestunden.

Jan Johanssn, Basel: Basel består i dag av 23 företag från basindustrin i Sverige. Vi förbrukar totalt ungefär 32 terawattimmar tillsammans. Det är som grupp en väldigt stor konsument av el. Boliden ligger på knappt 4 terawattimmar. El är naturligtvis en enormt viktig insatsvara för vårt företag också.

Man kan titta på elens andel av totalkostnaden. I vår zinkverksamhet står elen för 55 procent av våra totala kostnader. Det är naturligtvis en oerhört viktig insatsvara.

Ett problem när det gäller de här frågorna kan vara trovärdigheten. Industrin har ju alltid gnällt över saker och ting, att det inte fungerar och att allt är för dyrt. Jag tror att ni som sätter reglerna på marknaden verkligen ska ta industrins oro på allvar nu. Det händer väldigt mycket i Sverige och Europa. Bara i min lilla bransch har mer än 25 procent av produktionskapaciteten inom zink stängts de senaste fyra åren i huvudsak till följd av höga elpriser.

Man kan ju säga att det inte är något bekymmer för Europa, men nackdelen är att vi dels förlorar arbetstillfällena, dels måste importera zinken. Vi importerar den från Afrika, USA och Asien. Där har vi problem med transporter och CO₂-utsläpp med mera.

Det är ett antal investeringar som inte blir av i Sverige och Europa på grund av osäkerheten kring energifrågorna, i synnerhet elfrågan.

Många av er har sett den här bilden över prisutvecklingen. Den visar faktiska offererade priser till basindustrin över världen. Det inte någon börs eller så, utan det är kontrakt som man har tecknat.

Det här visar prisnivån 2002 i dollar per megawattimme. Vi kan konstatera att Europa och Sverige hävdade sig ganska väl i världen.

På nästa bild kan vi konstatera att vi på bara några få år har tagit oss upp till den högsta prisnivån i världen, offererad till elintensiv industri. Den röda pricken mitt i Europa är Centraleuropa. Vi ser att man har lite andra lösningar i Spanien, Portugal och Italien än vad man har i Tyskland och Norden.

Det här gör att vi tappar oerhört mycket konkurrenskraft i basindustrin. Vi ligger geografiskt fel. Vi har långa transportavstånd som driver upp kostnaderna jämfört med många konkurrenter. De flesta industrier i Sverige har i dag sina konkurrenter över hela världen, inte i Norge och Finland utan i Kina, Ryssland, Sydamerika etcetera. Det är dem vi konkurrerar med. Där har man haft en annan utveckling. Flera av de länderna har fått lägre elpriser under de här åren, medan vi har fått högre.

Vi går vidare till orsaken – jag kommer att upprepa lite av det som Sverker har sagt, och det är medvetet för vi tycker att en del av dessa frågor är viktiga. Marginalprissättning i kombination med ett handelssystem för utsläppsrätter har naturligtvis drivit upp kostnaderna. Där välkomnar även vi inom Basel de initiativ som togs med att dela upp prissättningen i ett effektpolis och i ett baselpris. Vi hoppas verkligen att den utredningen fortsätter och att det också genomförs.

Som Sverker sade har vi inget val. Vi måste betala det elpris som vi får till dess att vi lägger ned och stänger anläggningen. Vi har inget val. Vi kan inte, och ska inte, minska elförbrukningen. Det är ett sätt att också skapa exportvärden för Sverige. Det är en koncentration i producentledet, det är ingen tvekan om det, och vi har en otillräcklig kraftproduktion och reserv i systemet.

Nästa bild är en annan version av den Sverker visade. I Sverige har vi huvudsakligen vatten- och kärnkraftsproduktion som vi baserar vår konsumtion på. Det som upprör människor och industri i vårt land är att vi alltid får betala för kol- och oljeproduktionen, även för den del som kommer från vatten och kärnkraft. Detta ger kraftbolagen vinster, vilket i och för sig inte är något fel eftersom de är vinstdrivande bolag, men det är svårt att motivera och förstå att en kilowattimme kol från Tyskland ska prissättas all vatten- och kärnkraftsproduktion i Sverige, vilket den i dag gör. Det är därför som vi måste få hjälp att ta bort detta system, eller ändra det på något sätt, så att vi inte har den prissättningsmekanismen. Den är förödande för utvecklingen i landet.

På kort sikt: Åtgärder för effekten av marginalprissättning är desamma som Sverker tog upp.

Basindustrin får köpa eller hyra in sig i den produktion som finns i dag, baserat på en rimlig kostnad. Sedan måste vi ha långa avtal på en rimlig nivå. Det är det som måste till för att vi ska få tillbaka investeringstron i den elintensiva delen av vår basindustri.

Långsiktigt måste vi bygga ut produktionskapaciteten i Sverige. Industrins bedömning i dagsläget är att vi behöver ytterligare 40 TWh till år 2020. Det finns inga sådana planer ens i tankesfären, varken hos kraftproducenterna eller, tror jag, i det politiska livet.

Det är också mycket viktigt att stimulera effektivisering. Det finns en stor potential där. Den här bilden är från 1970-talet. Vi kan konstatera att ökningen i elkonsumtionen i huvudsak ligger på bostäder, service etcetera. Industrin har en marginell ökning. Samtidigt ska vi komma ihåg att industrin säkert har mer än fördubblat sin produktion under samma period. Tar jag Boliden som exempel har vi i all vår verksamhet halverat energikonsumtionen per producerat ton de senaste 15 åren. Utgör 55 procent av våra kostnader energi eller el är det självklart en helt livsavgörande fråga att hela tiden bli bättre på att använda energin. Det gäller för hela den elintensiva industrin i dag.

Låt oss titta på bildens blå del som växer. Om vi till exempel kunde få alla européer att slå av tv:n i stället för att sätta den på standby skulle vi spara fyra Barsebäck per år i Europa. Här finns det alltså en stor potential. Jag tror inte att den kommer att kunna utnyttjas om det inte finns en stimulans. Installerar jag en värmepump eller jordvärme i mitt hus i dag blir jag straffad genom ett högre taxeringsvärde på huset. Ett system som styr helt i motsatt riktning mot vad jag tror att man i dag vill från politiskt håll måste naturligtvis ändras för att kunna utnyttja potentialen som finns i besparingar.

Ordföranden: Tack så mycket. Då har vi två dragningar från facket. Först på min lista är Christer Larsson som representerar Pappers.

Christer Larsson, Pappers: Inledningsvis kan jag säga att i denna fråga är arbetsgivare och fack överens. Jag kan instämma i mycket av det som har sagts av såväl Lars Blecko som Sverker Martin-Löf. Jag ska ändå försöka att ge en annan vinkling utifrån det fackliga perspektivet. När Lars Blecko talar om att de kan tvingas lägga ned i Utansjö och flytta produktionen är det mina medlemmar där uppe som blir arbetslösa.

Tittar vi på hur det ser ut för mina medlemmar inom massa- och pappersindustrin arbetar 90 procent i företag med verksamhet i fler länder än Sverige. Det är internationellt verksamma företag. En tredjedel av de företag som är verksamma i Sverige är utlandsägda. De sysselsätter drygt 42 procent av Pappers medlemmar.

För de internationellt verksamma företagen avgörs var produktionen ska ske utifrån hur villkoren för investeringar ser ut. Det är inte bara energipolitiken eller elpriserna som är avgörande, men i dagsläget är det en tung post. Givetvis är det villkoren för investeringar i en lite bredare mening som är avgörande för var produktionen ska ske. Vi har i dagsläget inte så

många fördelar. Många villkor har jämnats ut över åren. Vi har en god tillgång till råvara. Vi har haft en god tillgång till el till låga priser. Detta har helt och hållet raderats ut. Även vår fördel när det gäller råvara riskerar att raderas ut på grund av energipolitiken.

Som vi ser det har företagen alternativ. Lars Blecko säger att de tvingas lägga ned och flytta produktionen. Mina medlemmar kan inte flytta med. Vi har inte det alternativet. På många orter blir de arbetslösa och får gå på en försämrad a-kassa, för det handlar om orter där det är svårt att få ny sysselsättning. I bästa fall kommer de in i ett nytt jobb relativt snabbt, men för många blir det svårt.

Den situation vi har mer generellt i massa- och pappersindustrin är att de höga elpriserna äventyrar lönsamheten. Det första steget blir att man måste sänka andra kostnader. De senaste åren har ungefär 10 procent av våra medlemmar mist jobbet. Det är ett sätt att sänka kostnader, ett enklare sätt, för elpriserna är inte så lätta att sänka. Man kan effektivisera och få ned dem på sikt, men kortsiktigt är det ett större problem att sänka kostnader på det sättet.

Vi ser att ett antal bruk akut hotas av nedläggning. Vivstavavv har fattat beslut om nedläggning, på Utansjö förhandlar man om nedläggning och jag vet i alla fall en handfull andra företag som ligger illa till. Jag kan inte nämna dem här, men det är minst en handfull som ligger illa till på grund av energikostnader, höga elpriser och stigande råvarukostnader.

Det som är det stora hotet på sikt är givetvis att det är svårt att räkna hem nyinvesteringar, och då hotas hela branschen. Det är en seg bransch; det läggs inte ned så många bruk varje år, men utan nyinvesteringar kommer man på sikt att förlora konkurrenskraft. Då försvinner denna industri från landet. Därför är det oerhört viktigt att vi regelbundet får nya pappersmaskiner och större investeringar i denna bransch.

Branschen pressas egentligen från två håll av energipolitiken. Det är minst lika besvärligt som elpriserna. Subventioner i form av elcertifikat ökar konkurrensen om råvaran och hotar att driva upp massavedspriserna. Det är ett reellt hot. När gapet mellan så kallat biobränsle och massaved minskar finns det en stor risk – samtidigt som kraftvärmeverkens betalningsförmåga ökar blir det lockande att också köpa massaved. Stigande råvarupriser på framför allt massaved pressar företagen från ett håll och de höga elpriserna från ett annat. Tillsammans riskerar detta att slå ut svagare företag.

Vi har ett antal koncerner som har en god finansiell situation och starka finanser över huvud taget, och de tål rätt mycket. Men om vi går in på den långsiktiga utvecklingen: Vad händer på sikt om man inte kan räkna hem nyinvesteringar?

Problemen som vi ser i energipolitiken är egentligen att de investeringar som skulle pressa elpriserna i elproduktionen är i stort sett förbjudna. De som tillåts är de som inte har någon effekt när det gäller elpriserna, de som bygger på att vi har höga elpriser eller som kräver någon form av

subvention. De bidrar inte till en ökad konkurrens. De ligger så högt upp på skalan när det gäller elpriserna att någon verklig konkurrens på den sidan får vi inte. Precis som Jan Johansson pratade om baseras elpriserna på fossilbaserad produktion trots att 90 procent av svensk elproduktion inte släpper ut koldioxid. 90 procent är kanske lågt räknat, det ligger nog högre. Detta är givetvis ett stort bekymmer som man måste göra någonting åt.

Ett ytterligare problem som vi ser är oligopolsituationen som vi har när det gäller elproduktionen. De tre stora elproducenterna kan styra produktionen på ett sådant sätt att elpriset alltid baseras på fossilkraft. De har möjlighet, via vattenkraften, att se till att lägga sig rätt, så att säga, och maximera vinsten. Det ska man göra, men förutsättningen för att acceptera att man styr mot ett maximalt pris är att det finns en fungerande konkurrens. Det gör det inte när man har ett oligopol. De har inget hot mot sin verksamhet.

Vad har vi för krav?

Vi instämmer givetvis fullt ut i det som har förts fram tidigare när det gäller långsiktiga kontrakt. Det är den första metoden att säkra den fortsatta verksamheten, att se till att industrin erbjuds kontrakt som den kan leva med.

När det gäller den framtida elproduktionen menar vi att enbart miljö- och säkerhetskrav ska bestämma vilka energikällor som får användas. Staten ska inte tala om att vissa energikällor är förbjudna. Gör man så garanterar man oligopolet höga vinster. De får ingen konkurrens. Men genom att öppna för olika energikällor som lever upp till miljö- och säkerhetskrav får vi se om det kommer ny kärnkraftsproduktion eller inte. Marknaden får avgöra om det är lönsamt att investera i den typen av elproduktion.

Oligopolets makt över elmarknaden måste brytas på något sätt. Det förra är ett sätt att bryta det. Men kan man inte göra det genom att släppa in, till exempel, ny kärnkraft måste man hitta andra metoder att bryta oligopolet. Det går inte att blanda system på detta sätt, då garanterar man bara vinsterna för oligopolet.

Givetvis ska inte kostnaderna för utsläppsrätter slå igenom även på koldioxidfri elproduktion. Det är viktigt att bryta det sambandet, och ett sätt kan vara att hitta ett tvåmarknadssystem.

En sista punkt som har med just massa- och pappersindustrin att göra är att subventioner till biobränslen inte ska tillåtas att påverka massavedsmarknaden. Ingen säger att vi ska elda upp industrived, och då borde man också se till att det inte görs. Ett sätt är att inte ge certifikat för elproduktion som baseras på industri- eller massaved. Här kan man hitta ett system genom virkesmätning in till kraftvärmeverken eller någonting annat. Det vore ett effektivt sätt att skilja de marknaderna från varandra.

Ordföranden: Tack så mycket. Nu ger jag ordet till Per Öhman från IF Metall.

Per Öhman, IF Metall: Om Kalle Anka hade haft fyra brorsöner hade det varit Knatte, Fnatte, Tjatte och så jag. Vi sitter som sagt lite grann i samma båt på den fackliga sidan och på industrins sida.

Jag läste Dagens Industri i fredags. Där stod det så här: Statens guldgosse levererar igen. Vattenfalls vinst 20 miljarder. Utdelning till staten 7 ½. Det är väl goda nyheter för finansministern, men förhoppningsvis sämre för näringsministern. Det här andas ju någonting som inte är speciellt vettigt och sunt.

Frågan är om höga elpriser är bra för Sverige. Det tycker jag inte att de är. Vi får färre investeringar i industrin. Tusentals jobb hotas – ofta på små orter. Det är kännetecknande för många av de här branscherna att de finns på små orter. Stora exportinkomster går staten – Aktiebolaget Sverige – förbi. Det sker en gigantisk kapitalöverföring från elkonsumenter med det ägande som vi har. I och med att det är fråga om oligopolföretag hamnar merparten i utlandet och inte hos finansministern. Elpriserna som de är i dag hotar den industriella utvecklingen; det är helt klart.

Här på bilden som jag visar ser man lönekostnadsutvecklingen i ett elintensivt företag mellan 2001 och 2005. Den högra delen visar elkostnadsutvecklingen under samma period – trots en minskad elförbrukning. Det ska man veta. Det här gäller alltså per anställd. Jag skulle vilja påstå att om de här staplarna hade bytt sida med varandra så hade vi fått ordentliga reaktioner från den politiska sfären på prisutvecklingar som inte är nyttiga för Sverige. Som läget är nu nöjer man sig med att sitta still i båten alldeles för mycket och alldeles för länge. Förhoppningen är väl att det ska ta slut.

Nu ska jag visa en bild som ni har sett många gånger. Det här är en annan illustration av utbudet på elmarknaden. Om man tänker sig att man har en förbrukning av kraftvärme som ligger här, där jag visar på bilden, vilket den normalt sett skulle göra och har alla möjligheter att göra i Sverige, så får man en vinstnivå som ligger på en viss nivå. Här skapas ett vinstutrymme som är stort och gott. Så stor andel har vattenkraften i det här systemet. Om man nu minskar vattenkraften vid samma förbrukning händer följande: Då är förbrukningen inne på kolkondens, och det är så det fungerar. Då trillar det ned ytterligare vinster, och som lax på löken får man lite godis från EU.

Det här är så som kraftbolagen fungerar. Om man ser till vad som har hänt efter avregleringen eller omreglering av elmarknaden – i alla fall den reformen – ser man att priserna sjönk i början. Men min teori är att kraftbolagen lärde sig och blev ganska skickliga på att hantera och styra. Kärnkraft regleras inte upp och ned. Kraftvärme regleras inte upp och ned. Kol finns där ute och regleras inte upp och ned. Det ligger euron i vartenda vattenmagasin. Det gäller bara att styra på rätt ställe så att man kommer in och får priskrysset precis där man vill ha det. Sedan tar man ut de vinster som finns.

Som på bilden här ser den avreglerade elmarknaden ut, som jag ser det. Vi har oligopolföretag med, menar jag, hel kontroll över prissättningen. Vi har enorma vinstnivåer som på varje rimlig marknad skulle leda till att nya aktörer kom in. Men så har vi politiska beslut som säger att all konkurrenskraftig elproduktion är förbjuden. Bara subventionerad sådan tillåts. Det är ingen konkurrensmarknad. Avregleringen blev ändå ett fiasko sett från konsumenternas och kundernas synpunkt.

På kort sikt behövs snabba politiska signaler. Vi känner även bland våra företag att många går på knä. En del sitter med långa avtal som ska omförhandlas. De sitter i prisförhandlingar och ser var de hamnar, så att säga. Man kunde ju tänka sig att på olika sätt se hur marknadsprissättningen fungerar. Det kan gälla genomsnittsprissättning och tariffprissättning som man till exempel har i Frankrike för den större industrin. Där erbjuds industrin priser på runt 30 euro, alltså 27 öre. Detta är något man bör tänka över. Marginalprissättningen har blivit ett verktyg för att höja priserna när det i teorin är tänkt att vara ett effektivt produktionssystem som ska ge låga priser.

Vattenfalls uppdrag måste inkludera att man ska teckna långa avtal med rimliga vinster. Nu tror jag i och för sig att Vattenfall är ett av de få företag som faktiskt också tecknar långa avtal. Men i mitt perspektiv är det stora vinster eller onaturligt stora vinster som man har.

Vi måste få en övervakning av marknaden. Vi måste få en effektiv och kunnig konkurrensmyndighet. Nu har man gjort en översyn av det här. Men såvitt jag förstår och har sett finns inte den här kunskapen på Konkurrensmyndigheten, utan man får låna in folk. Därför bör man ha en egen myndighet som hela tiden övervakar vad som sker på elmarknaden. Det krävs att man är väldigt insatt för att man ska förstå och se de problem som finns på elmarknaden.

Man måste naturligtvis förhindra att CO₂-handeln slår igen på fossilfri elproduktion. Där är vi överens, allihop.

På längre sikt borde man ge Vattenfall en roll som koncentrerar uppgiften till att bygga och driva elproduktion i Sverige, tycker jag och vi. Jag har svårt att se vilken nytta svenska folket har av att man expanderar i Tyskland, Danmark och andra länder. Det borde inte heta Vattenfall, utan Svensk Kolkraft AB eller något sådant. Det är ju det man har i sin produktion. Vattenfall är det fina namn som man har med sig sedan den tid då man började. Om man skulle ge Vattenfall uppgiften att vara den som bygger ut elproduktionen i Sverige så skulle det kunna ge det ökade utbud som på sikt skulle driva priserna nedåt.

Man måste då, för att komma till stånd, tillåta kostnadsmiljö och klimat-effektiva kraftkällor. Det är i princip vatten och kärnkraft som volymmässigt kan ge någonting.

Eftersom vattenkraften är så pass viktig i systemet borde man kunna fundera på att reglera kraftbolagens rätt att hantera vattenvolymen i magasinen utifrån ett försörjnings- och priseffektsystem på något sätt. De ska

inte äga rätten att hantera vattnet. Jag tror att de flesta svenskar som bor runt ett sådant här vattenmagasin känner att det är deras vatten. Men det kanske det inte är. Det kanske är Eon:s vatten, och de tömmer det när de har lust, när det passar och när det ligger bra till i prissättningsbilden.

Nu går jag lite utanför det här eftersom jag tycker att det är viktigt. EU:s energipolitik måste rimligen för att bli effektiv bygga på att varje enskilt land är självförsörjande i sin elkonsumention vid normala tillfällen och att man hjälper varandra vid behov. Som det är i dag kan vilket land som helst som vill spela död och säga: Nej, vi behöver inte någon ny kraftproduktion utan vi kan köpa från någon annan! Kommissionen och EU kan inte gå in och tala om för det ena eller det andra landet att de ska bygga vissa saker. Politiken måste bygga på att varje land i princip är självförsörjande och att man hjälper varandra vid behov. Det innebär en absolut slutsats, tycker jag, nämligen: Inga nya kablar till kontinenten förrän det finns en produktionsförmåga där nere som gör att de klarar sig själva! Jag tror att det är det viktiga.

Slutligen kan jag säga att valet ligger hos er eller hos staten när det gäller om vi ska ha ett bra industriklimat eller om vi ska ha fortsatta oligopolvinster.

Ordföranden: Det har framkommit en del synpunkter på elbolagen så här långt, så det ska bli spännande att höra vad Hans von Uthmann från Vattenfall har att säga till sitt försvar.

Hans von Uthmann, Vattenfall: Per pratade om Knatte, Fnatte och Tjatte. Vem har vi då kommit till nu – farbror Joakim, kanske, som någon sade här? Jag tänkte inte tala så mycket om försvar, fru ordförande, men kanske försöka beskriva lite av situationen.

Per sade också något som jag tycker är rätt viktigt: Vi sitter i samma båt, de fackliga och arbetsgivarna. I den totala konsumtionen i Norden – jag kommer att tala mycket om Norden – är den årliga elförbrukningen knappt 400 terawattimmar. Basindustrin utgör som ni ser här på bilden som jag visar en stor del – nästan en tredjedel. Detta är en oerhört viktig kundgrupp för Vattenfall. Per var själv inne på det alldeles nyss. Bara för att sätta det här i ett perspektiv kan man jämföra basindustrins elanvändning i Norden med den på kontinenten. Den är där något mindre än 20 procent. Basindustrin i Norden är naturligtvis en oerhört viktig spelare.

Vi har en utmaning och en problematik, som redan har berörts. Detta är oerhört viktigt att tydligt poängtera också från vår, kraftindustrins, sida. Det är viktigt att vi hittar lösningar. Det här är sådana kunder som gör att om de inte fortsätter att investera och om de inte fortsätter att utveckla eller flyttar dessa investeringar ut ur Norden så kan vi lika lite som Christers medlemmar flytta ut vår produktion. Vi är också beroende av en framgångsrik basindustri.

Handelssystemet med CO₂ har tagits upp vid ett flertal tillfällen, inte minst när det gäller klimathotet. Det måste naturligtvis tas på allvar. Näringslivet verkar på en global marknad med hård konkurrens där nationella gränser får allt mindre betydelse. Vi tycker därför att utsläppshandeln måste bli global. Det har betonats flera gånger från tidigare talare att nuvarande struktur på utsläppshandeln gör att den europeiska basindustrin drabbas väsentligt visavi sina konkurrenter. Alla tre företrädarna här har talat om de många konkurrenterna utanför Europa.

Det har talats mycket om långa avtal. Vattenfall har en lång tradition av att arbeta med basindustrin och att arbeta just med långa avtal där man binder priser över en lång period. Vi fortsätter att göra det från Vattenfalls sida. Det senaste, inte det sista, långa avtalet vi tecknade skrevs i november månad 2006. Tvärt emot vad som ibland framställs i medierna håller vi i allra högsta grad på med långa avtal och fortsätter med det.

Den volym som här nämns, alltså 85 terawattimmar bara sedan 2004, motsvarar två hela årsförbrukningar för den svenska basindustrin. En annan jämförelse är att det är den volym som motsvarar hela årsförbrukningen för vårt grannland Finland. Detta är avtal som underlättar för kunderna dels när det gäller att planera verksamheten, dels när det gäller att ge grund för investeringsbeslut. På samma sätt är det naturligtvis värdefullt för oss som elproducenter. Vi får en fördel av att få en grundvolym av vår produktion såld till ett fastställt pris.

Jag tänkte ge ett exempel på ett sådant här långt avtal. Det är Kubal uppe i Sundsvall, som vi har haft en lång affärsrelation med. Jag tycker definitivt att det är ett bra exempel på hur vi jobbar som partner till en av våra stora energikunder. Med det avtal som vi nyligen tecknade med Kubal har de haft möjligheten att göra en stor investering och trygga produktionen fortsättningsvis i Sundsvall. Det är en investering som dessutom har mycket positiva miljömässiga effekter och energieffektiviseringseffekter.

Energieffektivisering har varit uppe flera gånger. Jag tror att Janne Johansson var tydlig med att poängtera att svensk och nordisk basindustri har varit effektiva i den här frågan redan tidigare. Vi arbetar med energieffektivisering just för att kunna vara med och stärka kundernas konkurrenskraft. Vi har egna energikonsulter som genomför analyser och rådgivning hos våra kunder. Vi har genomfört en del energibesparande åtgärder. Vi har varit med och finansierat dem för att sedan tillsammans med kunden vara med och dela på besparingsvinsterna

Jag visar här ett antal exempel från fyra företag kopplade till skogsindustrin. Där har vi på ganska korta återbetalningstider kunnat genomföra lönsammare åtgärder.

Låt mig också komma in på produktionen. Bara i Vattenfalls fall investerar vi närmare 17–18 terawattimmar ny elproduktion i Norden fram till år 2015. Det är delvis de 8 terawattimmar som kommer av effekthöjningar från våra kärnkraftverk – de två där vi är huvudägare, det vill säga Fors-

mark och Ringhals. Det gäller också förnybar energi – ett ambitiöst program som Vattenfalls styrelse presenterade förra året på upp till 10 terawattimmar där huvuddelen, ungefär 8 terawattimmar, utgörs av vattenkraft.

Totalt, om vi tar med både beslutade och planerade investeringar, talar vi om 84 miljarder kronor fram till 2016.

En viktig utmaning i detta är naturligtvis tillståndprocesserna. Ett kort exempel är vindkraftsanläggningen Lillgrund som nu håller på att uppföras precis sydost om Malmö. Man ser den från bron; man ser den när man landar på Kastrup. Den anläggningen tar ungefär ett år att bygga och hade en tillståndprocess på sju år. Nu är ju vindkraft en ganska ny teknik, och det är klart att det hinner hända rätt mycket på tekniksidan under den perioden.

Det är naturligtvis inte bara Vattenfall som investerar i ny produktion. Det investeras ganska mycket i ny produktion i Norden. Det var därför jag blev lite förvånad när Jan Johansson sade att man inte såg någonting av de 40 terawattimmar han efterlyste till 2020. Vår bedömning är att produktionen i Norden kommer att öka dubbelt så mycket som konsumtionen fram till 2015. Jag nämnde våra 17–18 terawattimmar. Det innebär också att vi får en väsentligt bättre balans. Men det viktiga är naturligtvis att detta är produktionsinvesteringar som också är lönsamma investeringar, såsom har nämnts här tidigare.

Jag slutar där. Låg mig sammanfatta med att bara konstatera att Vattenfall och basindustrin har ett gemensamt intresse av att hitta de här lösningarna. Inte minst den sista punkten, att vi tittar på att gemensamt investera i ny produktion, är ett mycket viktigt steg framåt.

Mikael Lilius, Fortum: Ordförande, bästa utskottsledamöter! Här har pratats mycket om Sverige, och det är givet. Vi sitter här i Sverige och diskuterar ett problem. Med tanke på att jag representerar ett företag som har sin bas i Finland, även om vi opererar stort i Sverige, skulle jag dock vilja anföra ett lite annat perspektiv. Det är inte bara ett svenskt problem vi diskuterar; vi diskuterar ett globalt problem, ett europeiskt problem och ett nordiskt problem. Det handlar om energiförsörjningen framöver i allmänhet och också kopplat till klimatet.

Det här är ett diagram från International Energy Agencys senaste rapport från i höstas som beskriver att fram till 2030 kommer energikonsumtionen i världen att öka med över 50 procent och elkonsumentionen att ungefär fördubblas. Och det är inte slut med detta: År 2030 kommer ungefär 25 procent av världens befolkning fortfarande att vara utan kommersiell energi. Behovet av energi och el är alltså enormt.

Det finns också ett enormt investeringsbehov i världen. Som ni ser i diagrammet till höger ska 20 000 miljarder dollar investeras fram till 2030, och i el i Europa ungefär 1 700 miljarder. Vi talar alltså om gigantiska investeringar.

Det är tillgångssidan. Det andra är miljöaspekten. Alldeles uppenbart kommer vi under detta tidsintervall att få leva med i stort sett befintlig teknologi, vilket betyder att det är fossila bränslen vi kommer att se i mycket stor utsträckning. Det är naturligtvis en stor utmaning med tanke på miljön framöver.

Här är en bild från samma rapport som beskriver att CO₂-utsläppen kommer att öka med ungefär 55 procent fram till 2030.

Vi vet alla att klimatfrågan inte är lokal utan global och måste lösas globalt. Vi vet också att energi är den stora källan till utsläpp. Det här måste man ha i bakhuvudet när man diskuterar.

I ett EU-perspektiv, och det gäller naturligtvis oss också, är nog den tråkiga sanningen att tiden då vi hade tillgång till billig energi av olika skäl ligger bakom oss. Bland annat beror det på att vi måste investera mer. Vår självförsörjningsgrad minskar hela tiden. Man tror att vi i Europa år 2030 kommer att vara självförsörjande bara till en tredjedel – det varierar lite från land till land, men så ser det ut. Vi är i ökande grad beroende av produktionsfaktorer utanför vår kontroll – gas, olja, kol och så vidare. Alla dessa har ökat och kommer att fortsätta att öka. Detta är grundfakta. Så här ser världen ut.

I EU strävar man efter att etablera en egen energipolitik, bland annat för att kunna lösa försörjningsproblematiken. I tidningarna i morse såg vi att president Putin är nere i Qatar för att möjligen formera en gaskartell, något som naturligtvis kommer att driva på detta ytterligare. Man känner oro för energiförsörjningen till Europa.

För att ha en gemensam energipolitik måste man också ha en gemensam energimarknad. EU kom för någon vecka sedan ut med sitt energipaket där man väldigt kraftfullt strävar mot en gemensam europeisk energimarknad. Den har tre sinsemellan svårbalanserade mål: konkurrenskraft, miljö och hållbar utveckling samt leveranssäkerhet.

Det finns ett problem med de här tre blocken: Det går inte att få allting, åtminstone inte i lika stora proportioner. Mycket tyder på att diskussionen i världen i dag mer och mer går mot att i första hand fokusera på leveranssäkerhet och hållbar utveckling. Miljöfrågorna har ju lyfts upp rejält på agendan i samband med oron för klimatförändringar.

För att få bättre fart på konkurrensen driver man på för en väl fungerande elmarknad och försöker driva ned priserna så gott det går. För att få en fungerande elmarknad gäller, i motsats till vad som tidigare sades, att ju mer kablar och förbindelser det finns mellan länderna, desto bättre fungerar marknaden.

Sedan har vi problemet med utsläppen, som har berörts här många gånger. Utsläppshandel är säkert en bra mekanism för att styra energiproduktionen i miljövänligare riktning. Problemet i dag är att den är europeisk, och det drabbar naturligtvis den europeiska industrin. Vi hoppas säkert alla att denna mekanism ska utvecklas och bli både transparentare och fram-

för allt global och i så fall omfatta inte bara fler länder utan också fler industrisektorer. Det behövs om vi ska komma till rätta med den här problematiken.

Jag vill lite grann konkretisera den fråga som nämnts här om balans mellan utbud och efterfrågan. I Europa krävs det – nu talar vi om 2020 – ungefär 900 terawattimmar nyproduktion av el. Det motsvarar, för att ta en enkel måttstock, ungefär 70 kärnkraftverk av den typ som Finland just nu bygger. Det ger ett litet perspektiv på magnituden – och det är bara 13 år fram i tiden.

I Norden är vår bedömning att vi behöver ungefär 80 terawattimmar till 2020. Då räknar jag också med att det försvinner ungefär 30 terawattimmar gammal produktion.

Ryssland har det pratats väldigt mycket om. Senast för två veckor sedan träffade jag förste vice premiärminister Dmitrij Medvedev som säger att fram till 2015 måste Ryssland investera i 300–500 terawattimmar nyproduktion av el. Det är alltså mer än den nordiska produktionen i dag. Då inser man att det här problemet finns runt omkring oss, på alla ställen. Ryssarna själva använder siffran 300 miljarder dollar in i elproduktion och elinfrastruktur fram till 2015.

Vad gör då kraftindustrin? Vad gör Fortum? Vi investerar i dag fram till 2010–2011 i ungefär 1 500 megawattimmar, ett program på ungefär 25 miljarder kronor, primärt i utsläppsfri produktion.

Det används många argument om att styra efterfrågan. I Sverige har man tagit tag i det här med automatisk mätaravläsning. Tills vidare är det mest ett sätt att avläsa mätare; jag skulle gärna se att man gick ett steg vidare mot timavläsning där man faktiskt kan styra konsumentens beteende. Det är det ena. Det andra är att detta borde standardiseras så att vi i Norden, som ändå är en elmarknad, skulle ha samma standard. Risken är annars att vi investerar fast oss i dyra pengar utan att egentligen ha kommit ett enda steg vidare.

Här är en beskrivning av våra egna investeringsplaner och vad vi har gjort. Vi investerar alltså mer och mer i utsläppsfri produktion.

Priset på el har nämnts. Jag förstår och delar i mångt och mycket den analys som basindustrin här gör. Om man sätter samma frågeställning i vårt perspektiv, vi som ska investera, är det rimligt att komma ihåg att nyproduktion faktiskt kostar att investera i.

De olika staplarna i det här diagrammet beskriver ungefär vad det kostar att investera i ny elproduktion. Vi har då dristat oss att säga att utsläppshandeln fortsätter. Utsläppen har alltså ett pris, och vi använder det pris som det i dag handlas i under Kyotoperioden, ca 15 euro per ton. Elpriserna ligger i det blå bandet och uppåt. Vi kan se att kärnkraften visserligen är konkurrenskraftig i dag, men jämfört med de priser som har nämnts här tidigare i dag är den ingalunda billig. Det går inte att bygga kärnkraft för att uppfylla industrins behov till de priser som vi hört talas om i dag.

Som på alla andra marknader är också elpriset viktigt. Om vi marknadsmässigt ska investera i nya anläggningar, vilket vi gärna gör – precis som andra söker vi lönsam tillväxt; det är en säker drivkraft för att komma vidare – måste vi få en rimlig avkastning på de nya investeringarna. Då måste också prismekanismen vara sådan och priset till marknaden sådant att det faktiskt lönar sig att investera in i framtiden.

Den blå kurvan till vänster visar att elpriserna från 1994 och framåt har legat långt under den nivå där detta över huvud taget är intressant för någon aktör, vare sig det är industrin själv, vi, stat eller kommun. Accepterar man marknadsekonomins mekanismer, att en investerare ska ha rimlig avkastning, ser vi att prisbilden ser ut ungefär så här.

En sak till som ofta har berörts är de storas roll på en fungerande marknad. En sak man snabbt kan konstatera är att vi har gått förbi de nationella marknaderna. I Norden är vi primärt en nordisk marknad. Låt oss ta steget fullt ut och se till att den nordiska marknaden blir så bra den någonsin kan bli! Då behöver vi mer överföringskapacitet, gemensamma spelregler och så vidare. Om vi är en nordisk marknad blir också de enskilda aktörernas roll på en enskild marknad som Sverige helt annorlunda. Då blir den konkurrens som här efterlyses betydligt tuffare. Samtidigt ska man veta att det inte bara är konkurrensen utan också utbudssidan som styr priset.

När det gäller att skapa förutsättningar för konkurrenskraftiga priser är det så att ju bättre marknaden fungerar, desto bättre kommer också den finansiella marknaden att fungera. Därmed finns det möjligheter för basindustrin att säkra långa leveranser också på den finansiella marknaden. Här har vi alla ett gemensamt intresse.

När det gäller långsiktiga kontrakt kan jag inte, eftersom vi är ett börsbolag, gå in på några detaljer, men även vi erbjuder långsiktiga kontrakt. Låt mig dock säga att det inte alltid är lätt att hitta balansen i fråga om vad det riktiga priset är. Detta kan vi diskutera. Jag tror att vår förståelse för varandra ökar, men det är viktigt att komma ihåg att för att nå ett långsiktigt kontrakt behövs det en köpare och en säljare som är rimligt överens om hur det ser ut på sikt.

För att basindustrin ska kunna investera i sin produktion och vi i vår produktion behöver vi också långsiktiga och marknadsmässiga spelregler. När spelreglerna hela tiden ändras blir det väldigt svårt att investera. Låt mig här ta upp ett exempel som drabbade vårt bolag och andra, nämligen ökningen i Finland av kärnkraftsskatt och fastighetsskatt på vattenkraft. Vi fick en tilläggsfaktura på ungefär 700 miljoner kronor i vårt företag. Det är klart att detta över tid också söker sig ut i prisbilden. Spelregler som ändras hela tiden ger naturligtvis en osäkerhet som minskar benägenheten att investera. Det gäller nog också våra kunder.

Avslutningsvis är det inte så lätt att hitta en balans mellan klimatmål, konkurrenskraft och försörjningssäkerhet. Här har vi alla ett åtagande. Jag tycker mig se att den publika diskussionen i dag har lyft upp klimatfrågorna väldigt högt. Vi har dock goda möjligheter att skapa både miljöräk-

tig och konkurrenskraftig elproduktion, men då gäller som nämnts tidigare att tillståndsgivningen måste bli flexiblare. I dag är många av de attraktiva energiformerna inte tillgängliga för oss. Om vi får till stånd detta och låter marknadsekonomins regler fungera är jag ganska säker på att vi också kommer att investera. Det tycker jag att vi kan se bevis på.

Men kom ihåg: Man kan tycka vad man vill om de finska kärnkraftverken, men de byggs utan ett enda öre eller en enda eurocent i statliga subsidier. Det är ett rent kommersiellt projekt, och det bygger på att aktörerna tror att det i slutändan kommer att vara lönsamt för dem. Det är också ett exempel där kraftindustrin och basindustrin tillsammans investerar, var och en utifrån sitt perspektiv.

Ordföranden: Tack för det! Nu är vi lite försenade, men väldigt lite. Det var fantastiskt vad ni har kunnat hålla tiden bra. Vi tar en kort kaffepaus.

Ordföranden: Då är det dags att sätta i gång utfrågningsrundan, men först vill jag hälsa näringsminister Maud Olofsson välkommen hit. Hon ska tala senare men har inte varit här i lokalen utan följt utfrågningen på tv. Hon har hört precis vad alla har sagt utan att synas själv. Med detta vill jag också ha sagt, så att ni vet det, att det här sänds på tv, ifall ni vill kamma er lite eller något.

Nu måste vi vara supereffektiva, lika effektiva som den svenska basindustrin är i sin elanvändning, när det gäller vår tidsanvändning. Jag kommer att ge ordet till en företrädare per parti, partierna i storleksordning, för korta, koncisa, konkreta frågeställningar, gärna tydligt riktade till en eller två personer. Sedan kan jag släppa in även någon ytterligare för kommentarer. Men vi kommer inte att kunna ha en paneldebatt på varje fråga för då kommer tiden bara att räcka till s och m, har jag en känsla av. Jag tror att alla är spända av förväntan på att också få höra vad Per Bolund från Miljöpartiet frågar. Därför får vi vara solidariska med tidsanvändningen.

Då ger jag först ordet till näringsutskottets vice ordförande, Thomas Östros.

Thomas Östros (s): Tack, ordförande! Och tack för fina presentationer! Jag tycker att det är alldeles uppenbart. Man ser att vi, om inte elproduktionsbolagen förmår att ge goda elpriser till elintensiv industri, måste överväga någon typ av reglering av marknaden.

Jag vill fråga elproducenterna om hopkoppling med den europeiska marknaden. Vår konkurrensfördel har ju varit att vi har haft lägre priser än den europeiska marknaden. Är det inte så att vi, om vi kopplar ihop oss fullt ut med en dåligt fungerande europeisk marknad med underskott, därmed också får de höga europeiska elpriserna för evigt också i Norden och därmed ställer till mycket stora problem för svensk basindustri? Jag vänder mig till Mikael Lilius, framför allt.

Mikael Lilius, Fortum: Vi kan börja med priserna. Jo, det är alldeles riktigt. Vi har haft lägre priser och har fortfarande lägre priser i Norden. Då ska man komma ihåg, ännu en gång, att det bygger på gammal kärnkraft

och gammal vattenkraft. Och man ska tänka på behoven, som jag försökte beskriva, och att det kostar annorlunda. Det är fråga nummer ett. Även där kommer det naturligtvis att ske en förändring om man ska ha rimliga möjligheter att investera.

Sedan tror jag att det är som på alla andra ställen. En väl fungerande marknad – och en väl fungerande marknad är det vi strävar efter – måste ju vara till gagn för var och en. Det måste vara ett nationalekonomiskt slöseri att var och en just i den här industrin skulle investera inför varje topp som kan tänkas finnas. Det var så vi hade det när marknaden var reglerad också nationellt. Varje region hade liksom sitt eget. Det hette inte licensområde, men man var alltså bemyndigad att operera på ett visst område. Där skulle man kunna leverera el även för toppen. Det är klart att det var ett resursslöseri.

Jag är övertygad om att vi är på väg mot det som EU nu håller på med, en kraftfull satsning på att få en fungerande europeisk elmarknad. Och den kommer i slutändan att vara till gagn för alla.

Thomas Östros (s): Får jag då ställa en fråga, Mikael. Det här innebär väl ändå att elpriset blir detsamma över hela Europa? Och om man ser på de senaste decennierna innebär det att vi får ett högre elpris i Norden, samma elpris som övriga Europa.

Mikael Lilius, Fortum: Över tiden är det naturligtvis så att man på en marknad har ett elpris. En produkt som är så homogen som el, som ingen har sett och som inte går att differentiera med vare sig lukt eller färg eller någonting måste ju i slutändan kosta lika. För den produceras i stort sett på samma sätt.

Vi kan tänka oss att vi bygger kärnkraft, bara för att ta ett exempel. Leverantörerna ser lika ut på alla ställen. Det finns tre leverantörer i världen. Det kostar precis lika mycket att bygga i Finland, i Sverige, i Norge, i Tyskland och så vidare. Bygger vi gaskraftverk är det samma turbinleverantörer, och gasen har ett världsmarknadspris. Bygger vi kolkraft är det precis samma sak. Det är samma leverantörer och samma världsmarknadspris. Det måste i slutändan, på en marknad, bli ett homogent pris, ett harmoniserat pris.

Det viktiga, och den stora utmaning som vi som nordbor har, är att kraftfullt försöka driva på, så att den europeiska marknaden blir väl fungerande. Kan vi agera samstämmigt? Vi har varit ett föredöme, och man har tittat på oss. De senaste åren har processen i Norden avstannat. Vi driver inte den nordiska marknaden lika kraftfullt. Då har vi också mindre att säga i Europa. Men jag tycker att det bästa skulle vara att kraftfullt få Europa att utveckla en elmarknad.

Sverker Martin-Löf, SCA: Jag tror att man ska komma ihåg att den europeiska marknaden fungerar väldigt dåligt också från konkurrenssynpunkt, så att det där höga priset, som man tror att de har där nere, tror jag inte att vi kommer att se den dagen det här börjar fungera. Jag tror inte att vi

ska vara rädda för det, utan det kommer att komma mycket kärnkraft i det systemet också. Vi vet att England är på gång. Det gäller Frankrike och så vidare. Får vi en riktigt fungerande marknad får vi ett bättre pris, tror jag.

Anne-Marie Pålsson (m): Fru ordförande! Tack för väldigt bra presentationer! Min fråga var snarlik den som Thomas Östros ställde. Det handlar alltså om den integration som vi har med EU:s energimarknad och den effekt som den har på de svenska elpriserna. Men då får jag i stället vidareutveckla den frågan till ett lite annorlunda spår.

I EU:s politik talar man om att man vill bryta den vertikala integrationen i energisektorn, det vill säga att en kraftproducent inte också ska kunna vara ägare av näten och inte heller kunna fungera som en elhandlare. Hur ser ni från branschen på detta, om man nu från EU:s sida verkligen skulle kunna genomföra ett sådant beslut? Skulle det leda till sänkta elpriser för basindustrin och även för de övriga användarna om man skulle bryta upp den här integrationen, som finns på energimarknaden?

Hans von Uthmann, Vattenfall: Jag börjar, så får Mikael hänga på. EU:s tydlighet gäller i första hand transmissionssidan, och där har vi i Norden faktiskt en lösning där transmittörerna är helt fristående. Det är lite annorlunda i Finland, men i Sverige, Danmark och Norge är det så. Så det påverkar inte. Tar man sedan distributionssidan har vi från Vattenfalls sida tydligt sagt att vi inte tror att det är en bra väg att gå. Vi tror inte att distributionen separerad påverkar priserna för elintensiv industri och inte heller för privatkonsumenter, för den delen. Det är dock ingen stor fråga. Det är ju reglerade monopoler.

Delar man upp produktion och handel finns det väldigt delade meningar. Den typ av långa avtal som jag presenterade från vårt företags sida blir i så fall betydligt svårare att hantera, eftersom det då är andra bolag. Men jag vill också betona att Vattenfall liksom många av de andra stora producenterna i Norden säljer all sin el via börserna Nordpol, så det finns en total transparens också i det avseendet.

Mikael Lilius, Fortum: Det är inte så mycket jag kan tillägga. Det viktigaste är att man får ökad transparens, och här var det fråga om transmissionsnäten. Det är en viktig fråga att det blir en klar transparens och att det inte går att subventionera åt ett eller annat håll.

När det gäller just handeln tror jag att de flesta elbolag åtminstone i Norden faktiskt säljer all verksamhet via elbörsen. Därmed sätts då priset på elbörsen.

Anne-Marie Pålsson (m): Jag skulle även vilja höra några kommentarer från basindustrins sida på den här frågan.

Sverker Martin-Löf, SCA: Jag tycker att Konkurrensverkets syn på detta är ganska tydlig. Deras idéer om uppbyggnad av det här handlar ju ändå om att samarbete och samverkan inte ska kunna förekomma mellan producen-

terna. Det är det vi måste få bort. Exakt vilka som är de rätta vägarna kan vara svårt att säga, men jag tycker att de har gjort en bra analys, och den borde man titta på.

Jan Johansson, Basel: Det starkaste ifrågasättandet gäller väl det gemensamma ägandet i produktionen. De tre kraftbolag som finns i vår del av världen i dag äger gemensamt produktionsresurserna. Där har man då ett naturligt forum också för att titta på vad som ska produceras. Man har definitivt ett kunskapsövertag jämfört med oss, om vi ska ut och köpa på marknaden. Det är väl där den stora kritiken är. Jag tror inte att det finns någonting att vinna för basindustrin på att dela upp producenter och säljled. Det tror jag inte.

Per Öhman, IF Metall: Jag skulle vilja fylla på lite i det här också. Har man ett fisketorg med 20 stånd och det är tre båtar som landar fisken blir det ju ingen konkurrens ute bland torghandlarna. Det är liksom i produktionsledet som det här måste ske. Det är där man skapar konkurrens. När det gäller vem som sedan säljer det vidare är det endast på marginalen som det kan bli prisskillnader.

Åke Sandström (c): Jag vill först göra en reflexion över detta med egen produktion som Sverker Martin-Löf tog upp. Det gäller egen produktion eller del i produktionen av elkraft. Det är ju ganska intressant mot bakgrund av att en del av skogsbolagen i närtid har sålt av sina tillgångar i vattenkraft. Det är bara en liten enkel reflexion.

Min fråga vill jag ställa till Fortums företrädare därför att jag tror att nyckelorden är omställning och ny teknik. Jag blev närmast häpen då jag hörde dig säga att vi får räkna med i stort sett samma teknologi fram till 2030. Det var något förvånande, måste jag säga.

Mikael Lilius, Fortum: Om man ser sig omkring och försöker förstå vad som händer och ser trögrörligheten i den här industrin är det svårt att se att det skulle ske en dramatisk förändring. Ta bara de stora frågorna! Vindkraft utvecklas som bäst, men det kan aldrig bli den stora lösningen. Alla drömmer vi om fusionskraften. Om fusionskraften säger man att man 2030 vet om det blir någonting, och efter 30 år går den att kommersialisera, så det ligger också långt borta. Vi talar om ren kol, att plocka bort CO₂ och lagra denna. Teknologin utvecklas, men att vi skulle få stora investeringar som dramatiskt skulle förändra elförsörjningssystemet fram till 2025–2030 finns det inga indikationer på. Det är liksom viktigt att komma ihåg. Vi får nog leva med att det är mycket av det som vi har i dag som vi kommer att köra med också om 20–25 år.

Sverker Martin-Löf, SCA: När det gäller egna kraftresurser tror jag att alla skogsbolag sålde det här mot bakgrund av att man trodde att marknaden skulle bli fungerande. Vi hade anledning att tro att det skulle bli en fungerande marknad. Vi hade också stora behov av andra investeringar. Vi var många som valde mellan att behålla skog eller kraft. Och skog är mycket

svårare att ha på långt håll än kraft, med tanke på överföringskostnaderna. Men i dag tror jag att de flesta av oss drar slutsatsen att det kommer att ta så lång tid innan den här marknaden fungerar, om man inte inför en tillfällig reglering, att det nog är bättre att vi får integrera oss bakåt och ta ansvaret för produktionen själva. Men det kommer så klart att ta ned vår övriga utvecklingstakt. Men så illa upplever vi att situationen är i dag. Vi har nu förhandlat år efter år om långtidskontrakt och kommer ingen vart.

Lars Blecko, Rottneros: Jag vill bara fylla i lite grann. Jag tror också att nyckeln till det här långsiktigt är att industrin själv får komma in och äga och producera kraft. Vad som har hänt i det förgångna må så vara, men framåt måste det till en konkurrens i produktionsledet. Det är det enda som löser det här.

Ordföranden: Det här passar väldigt bra, för det var nästan precis den frågan jag själv tänkte hänga på nu. Jag har hört era inledande presentationer som har varit mycket intressanta, men när jag hör kraftindustrin och när jag hör basindustrin känns det lite som att man inte riktigt befinner sig på samma planet. Ändå är det, så att säga, samma verklighet och samma tillvaro som vi har att hantera. Det känns väldigt viktigt att vi kan driva diskussionen och utvecklingen på det här området framåt så att man åtminstone börjar närma sig varandra när det gäller världsbilden något lite mer och drar åt samma håll.

Men det är egentligen en mycket krass och konkret fråga som växer i ens huvud. Låt oss säga att staten skulle öppna den här möjligheten! Om staten till exempel nu skulle säga att Forsmark är till salu eller att det går bra att ansöka om att bygga ett nytt kärnkraftverk, får vi då se ett bud från basindustrin?

Jan Johansson, Basel: Om jag börjar med hur verkligheten ser ut – för det är klart att det är viktigt att man har samma verklighetsbild för att kunna lösa ett problem – tror jag att vi egentligen har samma verklighetsbild när det gäller hur marknaden fungerar. Jag tror att även kraftindustrin säger: När en del av marknaden är totalreglerad, nämligen produktionen, kan du aldrig få en fungerande marknad. Det finns ingen marknad i världen där produktionen är reglerad som kallas för fungerande. Det tror jag att ni håller med mig om.

Ordföranden: De nickar lite.

Mikael Lilius, Fortum: Vi använder inte ordet reglerad förutom när det gäller tillståndsgivningen, som är reglerad.

Jan Johansson, Basel: Sedan finns det andra saker som jag inte känner igen mig i när det gäller en nordisk marknad.

Men om jag, så att säga, representerar Basel och de 23 företag som ingår i Basel och frågar dem hur de skulle agera eller reagera på en sådan fråga får jag definitivt svaret: Ja, det skulle man göra.

Sverker Martin-Löf, SCA: Vi kan ju notera att den finska basindustrin, via Fortum och den finska staten, uppenbarligen har erbjudits att gå in och bli delägare i det nya kärnkraftverket, så att jag tror att de tänker precis som vi. Och som vi hör här är väldigt många företag beredda att finansiera det. Så prekär känner vi situationen.

Lars Blecko, Rottneros: Jag tror att den senaste produktionsinvesteringen i svensk skogsindustri var just vår investering i Utansjö. Det är möjligt att det var en till i Kvarnsveden efter det. Men sedan dess har all investering egentligen varit i kraft och produktion av kraft. Där kan det vara sodapan-nor, mottrycksturbiner och så vidare. Så vi investerar redan i dag inom basindustrin på alla håll och kanter där vi kan. Men därigenom försitter vi också möjligheten att utveckla våra produkter. Det ska man komma ihåg.

Kent Persson (v): Jag höll nästan på att bli sugen på en liten debatt om kärnkraften som fru ordförande öppnade.

Ordföranden: Det får vi ta en annan dag.

Kent Persson (v): Ja, det får vi ta någon annan gång.

Tyvärr var jag lite sen och kunde inte vara med och lyssna på industrin. Jag har i och för sig följt den här diskussionen sedan tidigare, så jag känner till den lite grann.

En reflexion är att jag blev väldigt glad över att höra Mikael Lilius presentation. Du problematiserar nämligen det här lite grann. Det här är kanske inte så enkelt som man kanske vill tro att det är. Du tog bland annat upp det här med kärnkraftens utbyggnad i Europa. Ungefär 70 kärnkraftverk tror jag att det skulle behövas för att motsvara den produktionsökningen i fråga om el. Dessutom kan vi inte räkna med billigare elpriser eller billigare kärnkraft. Kärnkraften kommer inte att bli billigare i framtiden utan kommer att ligga på den här höga nivån. Då blir min fråga till industrin och kanske även till någon av de fackliga företrädarna: Hur ska ni kunna lösa det här på kort sikt? Svaret från producenterna är ju att det inte blir billigare.

Per Öhman, IF Metall: Jag blev lite förvånad när jag såg Mikael Lilius siffror. Investeringskalkylen för Finland 5 ligger ju på 25–26 euro per megawattimme. Den har jag sett. Det är möjligt att det har ändrat sig. Den var uppdaterad 2005. Det är möjligt att det har rusat iväg sedan dess, men så ser den ut. Min uppfattning är att det fortfarande går att få billigare kärnkraft i den mån man vill ha det.

Mikael Lilius, Fortum: Eftersom frågan ställdes direkt till mig hoppas jag att jag får svara.

Först och främst tror jag att jag har en väldigt bra uppfattning, för vi äger 25 procent i det nya projektet. Jag vet precis hur det ser ut. Det är fråga nummer ett.

Fråga nummer två är att vi talar om två saker. De siffror du konfronterats med är en så kallad självkostnadskalkyl för vad det kostar att bygga detta. För det priset kan jag leverera som leverantör. Men det saknas till exempel en avkastning på det egna kapital som har satts in i projektet. Och det saknas total avkastning. Det är liksom en ren självkostnadskalkyl. När vi gör den här kalkylen ser den lite annorlunda ut. Och vi gör den på samma sätt som när man investerar i en pappersmaskin och annat; vi har ungefär samma avkastningskrav.

Sedan kan jag också säga att vi är alldeles övertygade om att nästa kärnkraftverk kommer att kosta betydligt mer.

Lars Blecko, Rottneros: Ja, frågan var: Vad gör vi om det nu blir den prisbild som har indikerats – vad jag förstår var det någonstans vid plus 40 öre? Vi har ju givit ett ganska tydligt svar på det. Vi lägger ned. Det finns ingenting att be för i sådana fall för den delen av industrin som vi representerar.

Jan Johansson, Basel: Det var synd att du inte såg våra presentationer för där visade vi väldigt tydligt att vi faktiskt har en utveckling i resten av världen där basindustrin får lägre elpriser jämfört med hur det är i vår del av världen. Sedan kan man fråga sig hur de kan få det, men det är den faktiska konkurrenssituation som vi lever i.

Jag kan bara ta min lilla värld där elen står för 55 procent av kostnaderna. Tror vi att vi långsiktigt ska ligga på de här elprisnivåerna och vi får en normal marknadssituation för våra produkter finns det ingen möjlighet i världen att köra en sådan verksamhet vidare. Då är det bara att stänga. Så enkelt är det.

Sverker Martin-Löf, SCA: Det här är ju den vanliga skrämselfpropagandan som alltid har funnits, att det ska vara för dyrt och att det inte ska gå. Men vi vet ju vad de betalar. Vi behöver inte göra något annat än en självkostnadskalkyl. Vi behöver inte ha någon avkastning mer än ränta på kapital. Detta får vi göra på våra integrerade system om vi ska kunna leva vidare. Vi har inte de avkastningskrav som uppenbarligen kraftbolagen sätter upp.

Lars Lindén (kd): Mikael Lilius från Fortum sade att man inte skulle tycka att det var något bra om basindustrin lämnar Sverige. Ni har inget intresse av att den gör det. Men den gör ju redan det. Då frågar jag mig: Hur tänker du stoppa den processen? Ni snackar förbi varandra, tycker jag.

Mikael Lilius, Fortum: När det gäller investeringar försökte jag visa att vi faktiskt investerar när vi tror att förutsättningarna finns. Och låt mig än en gång påminna er om att vi är med i det enda kärnkraftverk i världen där det investeras med privata pengar. Det är ett av våra bidrag när det gäller att vara med här.

Jag kanske glömde att säga en sak. Jag skulle inte vara förvånad om den finska industrin, både den elintensiva och den elproducerande industrin, under nästa riksdagsperiod i Finland som börjar efter valet i mars skulle lägga in en ansökan om att bygga ytterligare ett kärnkraftverk. Och finns det kommersiella förutsättningar så gör vi det säkert.

Jan Johansson, Basel: Industrierna försöker också göra något som säkert många har uppmärksammat. Genom Basel försöker vi tillföra ny el på marknaden som då ska förbättra konkurrensen. Vi gjorde ett väldigt bra avtal i fråga om rysk blandad el, som skulle komma in via Finland och sänka marknadspriset i Finland med ungefär 6 procent för alla elkonsumenter och väsentligt mycket mer för de deltagande. Men då möter vi ett enormt motstånd från kraftindustrin i Finland mot en sådan kabel som då ska hindra all utveckling av kärnkraft i Finland för evig tid. Det är klart att det då är svårt för industrin att själv försöka påverka situationen. Vi har ju faktiskt skapat en möjlighet som dessutom förbättrar miljön väsentligt. Det här kommer nämligen att trycka bort kol från marknaden. Ur ett *global warrant*-perspektiv är det en väsentligt mycket bättre investering än dagens el som vi har i Sverige. Men då måste vi också få en förståelse från den politiska delen av samhället – i det här fallet var det Finland. Det handlar om att stimulera industrin till sådana här investeringar som vi faktiskt var beredda att göra. Det skulle ha gagnat Finland, Sverige och hela Norden. Men det blev stopp för det försöket.

Christer Larsson, Pappers: Jag tycker att det besked som Mikael Lilius ger runt framtida kostnader för kärnkraften låter lite motsägelsefullt. Å ena sidan säger han att de nya kärnkraftverken kommer att kosta så mycket att det inte kommer att sättas någon press på elpriset. Å andra sidan finns det ett kommersiellt intresse av att bygga. Då uppfattar jag att det finns en marginal någonstans. Det finns ett marknadsmässigt intresse av att investera i mer kärnkraft. Det tyder ju på att den nya kärnkraften i så fall är billigare än marknadspriset på el och en drivkraft. Skulle man då ta bort de hinder som vi har i Sverige skulle man ju se om det finns ett kommersiellt intresse av att bygga kärnkraft. Det vet vi inte riktigt i dag, men min tro är att det verkligen finns det.

Hela hans resonemang när det gäller utjämnningen av de europeiska priserna bygger ju också på att det inte finns några kostnader för överföringar, att det är gratis att tillverka el i norra Sverige och sälja den i Spanien. Det är klart att det finns kostnader. Och det kanske man ska titta på, så att man också får betala för kostnaden för att exportera från Sverige. Vi kan ju ha ett enhetspris i Sverige för att göra Sverige runt, av andra skäl. Men varför ska vi ha den favören för dem som köper från ett annat land? Det finns alltså det som talar emot att man får ett totalt utjämnat europeiskt pris. Det är mer en vilja från kraftbolagen att få ett europeiskt pris på grund av att det är så pass högt.

Per Bolund (mp): Fru ordförande! Tack så mycket för presentationerna och den information som har kommit i dag!

Jag har en fråga som egentligen är till basindustrin och till facket när det gäller valet av kraftproduktion som ni fokuserar på.

Vi såg tydligt i de presentationer som var att vindkraften har den klart lägsta rörliga kostnaden när den ska produceras. Det finns också flera studier som visar att vindkraft har bland de lägsta totalkostnaderna för produktion, även om man också räknar med investeringen. Det är väldigt tydligt att vindkraft har en enorm potential. Det finns studier som visar att vindkraften i Norge och Sverige tillsammans inom ganska kort tid kan motsvara ungefär kärnkraftens produktion i dag. Och vi vet att vindkraft går snabbt att bygga ut. I Tyskland har man byggt 30 terawattimmar, varav ungefär 20 den senaste femårsperioden, så det är en möjlighet till snabb utveckling. Vi vet också att vindkraften har en stor acceptans i befolkningen – man gör enkätstudier och frågar vilken kraftkälla folk vill ha.

Min fråga är: Varför fokuserar ni på en dyr, långsam, osäker och impopulär kraft när det finns en billig, snabb, säker och populär kraftkälla att tillgå?

Jan Johansson, Basel: Först och främst tror jag att den billigaste kilowattimmen nog är den vi effektiviserar, som vi sparar. Och som jag sade tidigare: Det finns en enorm potential på det här området som vi måste utnyttja. Där har vi ju alla, så att säga, instrument i vår egen hand.

Sedan har vi i basindustrin sagt att vi tycker att det är positivt med vindkraft som ett komplement på marknaden. Vi investerar ju själva, genom Basel, i vindkraft. Men samtidigt har vi den fysiska begränsningen. Det blåser 2 200 timmar i Sverige per år, och vi behöver el 8 800 timmar, vilket innebär att det hela tiden, när det inte blåser, måste finnas ett reservsystem eller möjlighet att importera via kablar. Vindkraft kan aldrig räcka till all elkonsument i ett land. Det är fysiskt omöjligt. Därför måste det kompletteras med någonting annat. Men vi ska definitivt utnyttja vinden där det går. Det är låg rörlig kostnad. Det är bra för miljön etcetera. Men vindkraften kommer inte att lösa det här med 80 terawattimmar, som vi hörde från Mikael. Jag höll på att ramla av stolen. Vi trodde att 40 skulle räcka, som bristen är i Norden. Det räcker inte med detta.

Per Öhman, IF Metall: Vi har inte heller någonting emot vindkraft, absolut inte. Men vi tror inte att det är det som så att säga kommer att lösa oss ur den här situationen. De planer som finns i dag är det ju med förlov sagt lite luft i, vindkraftsluft.

Det verkar inte bli så väldigt mycket. Jag tycker att man backar ur saker, det är flaskhalsar i produktionen och så vidare.

Det tar alltså en tid innan man når dit, men självklart ska vindkraften ha sin del i den energikorg vi har, men den kommer aldrig, tror jag, att bli så pass stor som i de planer som finns. Och som sagt: Den måste backas upp med vattenkraft, reglerkraft, hela tiden för att alltid stå *stand by*.

Sverker Martin-Löf, SCA: Jag håller helt med om det här, men det viktiga är ju att vi tar de möjligheter vi kan med vindkraft, samtidigt som vi inte får stoppa huvudet i sanden. Det krävs annan produktion också om vi ska få ordning på det här.

Om det nu stämmer, det vi har hört här, alltså om utbyggnaden av kärnkraft och vattenkraft i det nordiska systemet skulle gå upp emot 80 terawattimmar framgent här – om marknaden trodde på det och marknaden fungerade så skulle de långa priserna falla, men de gör inte det. Antingen tror inte marknaden på att det här kommer till stånd, eller också fungerar inte den här terminsmarknaden över huvud taget i dag.

Per Bolund (mp): Jag har en kort följdfråga. Just när det gäller att vind inte ensam kan stå för hela produktionen är vi självklart överens. Men Sverige har ju en fantastisk situation i och med att vi har vattenkraften som vi hela tiden kan balansera mot vindkraften. När det blåser mycket sparar man vattenkraft i reservoarerna, och när det blåser lite använder man den kraft som man sparat. Sverige har alltså mycket bättre förhållanden än till exempel Danmark, som har 20 procent av sin produktion från vindkraft i dag, och bättre än Tyskland. Vi har dessutom ett mycket bättre vindkraftsläge än de länderna har.

Min fråga är då: Varför väljer Danmark, Tyskland och även Spanien och USA att satsa stort på vindkraft och ser det som en lösning, medan det här i Sverige tydligen inte skulle vara någon lösning enligt er? Jag har svårt att se skillnaden.

Hans von Uthmann, Vattenfall: Jag vet inte om frågan var ställd till mig, men låt mig ändå passa på att kommentera den. I de länder du nämner är ju subventionssystemen mycket starkare än vad de är i Sverige till att börja med. Jag kan också göra en annan kommentar. Det är en här icke närvarande producent som har gått ut och sagt att man avstår från att bedriva offshorevindkraft därför att det blivit mycket dyrare. Skälet till att det har blivit mycket dyrare, också vindkraften, liksom de andra produktionsslag vi pratar om, är att leverantörerna är relativt få – mycket få – och att resurserna är begränsade. Det innebär naturligtvis att leveranserna styrs till de marknader där volymerna är störst och framför allt där leverantörerna får bäst betalt. Det får de på de marknader som subventioneras på ett annat sätt till högre priser.

Jag nämnde också att vi från vår sida faktiskt satsar rätt mycket på vindkraft och har gått ut med ett väldigt ambitiöst program. Men det återstår naturligtvis att få igenom varje projekt. Tillståndprocesserna är en väldigt viktig utmaning. Du säger att acceptansen för vindkraft är stor. Det är den när man frågar vad folk tycker om vindkraft. Men de proteststormar vi möter när vi vill bygga på ett speciellt ställe är precis lika kraftiga som om vi skulle bygga något annat energislag. Synsättet *not in my backyard* är tyvärr väldigt relevant också när det gäller vindkraft.

Jag nämnde Lillgrund. Ett av skälen till att det har tagit sju år med tillståndsprocesserna är just överklaganden. Det är ett starkt system vi har i Sverige – påstå nu inte att jag säger någonting annat – men det gör att det blir en väldigt lång process av överklaganden, och det här är en anläggning som ligger 600 meter ut från land. Talar vi landvind så är det en helt annan sak.

Jag har ett tillägg till. En stor del av de lägen vi nämner när vi talar om landvind ligger uppe i norra Sverige. Det kräver ganska omfattande investeringar från staten i kraftöverföring. Svenska kraftnät måste investera rejält för att öka överföringskapaciteten från norra till södra Sverige, och det ska vi också ha med i kalkylen.

Jan Johansson, Basel: Jag tänkte kommentera en sak som Hans sade. Vi har helt enkelt svårt att hitta mark som man kan få bygga det här på. Jag tror inte att någon kommer att möta motstånd från oss när det gäller vindkraft. Vi tycker att den ska byggas i den utsträckning man kan. Det har vi inte alls några problem med. Jag är helt på frågeställarens sida. Men vi säger att det inte räcker.

Ordföranden: Tack för det! Då kan vi åtminstone påbörja en andra runda.

Alf Eriksson (s): Jag har en kort fråga till Lars Blecko, som nämnde att ni får ett avtal i Spanien på 26 kilowatt med de förutsättningar som man har där nere. Vad menar ni att det är för skillnad mellan Spanien och Sverige eftersom man kan få sådana avtalskonstruktioner där men uppenbarligen inte här?

Jag vill också ställa en kort fråga om delad marknad. Vi har varit inne på vattenkraft. Sverige har ju en väldigt stor andel vattenkraft jämfört med i stort sett alla andra, i alla fall i närområdet. Det talar ju för att med den billiga produktionskostnad vi har för vattenkraft så borde vi ha ett lägre elpris. Ser ni från kraftproducenternas sida att det skulle vara möjligt att ha ett tvåprissystem där man använder den låga kostnaden som ett system och där topp-elelen får betalas i ett annat system? Är det möjligt att göra så?

Lars Blecko, Rottneros: Jag kan börja med frågan om Spanien. Vi har inte några långsiktiga avtal i Spanien, utan det är resultatet av fjolårets elräkning, kan man säga, som hamnar på ungefär 26 öre – 26,9 öre, tror jag. Det är alltså inte något långsiktigt avtal, utan det är den tariff för elintensiv industri som appliceras där, åtminstone i vårt fall. Där finns det ju en stor skillnad. Trots att vi är ett börsbolag har jag här redovisat att de kontrakt som elindustrin, kraftbolagen, i dag erbjuder oss alltså ligger plus 40 öre långsiktigt. Det fungerar inte för oss. Vad sedan skillnaden beror på vet jag faktiskt inte. Jag kan bara notera att det finns en annan vilja, en annan syn eller en annan ambition i Spanien än vad som finns här.

Per Öhman, IF Metall: När det gäller frågan om två börser för fossilfri respektive fossilbelastad kraft har man väl hämtat modellen från Tyskland, som har en baskraftsbörs och en *peak*-börs. Men då ska man komma ihåg

att i Tyskland är det den dyraste kraften som ligger i *peak*, så att säga. I Sverige är det den billigaste kraften, vattenkraften. Just det systemet är alltså inte bra.

Jag tror att det första steget är att komma åt handeln med utsläppsrätter på något sätt så att det här inte får slå igenom så som det gör. Det finns många olika modeller. Man skulle kunna tänka sig att Svenska kraftnät står för all import av fossilkraft och slår ut det på tariffen. Då skulle CO₂-kostnaden ligga på en ettöring eller något sådant.

Jag tror att det är där någonstans man i första hand ska leta. Vem skulle inte vilja ha den billigare kraften, den fossilfria? Alla skulle vilja ha den. Det skulle ju bli slagsmål om den. Det skulle inte funka. I Tyskland bygger det på att ingen vill ha *peak*-kraften, för den är så dyr, men att man tvingas ta till den ibland. Så är det ju inte hos oss. Här är reglerkraften billig.

Sverker Martin-Löf, SCA: Den här marknadsplatsen, Nord Pool, domineras ju i dag av kraftbolagen. Som även Konkurrensverket pekar på hade det väl varit ganska rimligt att samtliga aktörer gavs möjlighet att ha inflytande på en sådan här marknadsplats liksom på andra börser – användare både inom industrin och inom samhället – så att man där kunde diskutera olika modeller. Det vore en ganska rimlig reglering av den marknaden.

Bertil Kjellberg (m): Det har varit mycket intressant, det här. Vi har följt den här frågan under hela hösten och över jul här.

Jag tänkte bara ställa en kort fråga. Vi politiker lever ju inte som ni med 20-åriga investeringsperioder, utan vi lever ju med fyraåriga investeringsperioder. Att vinna nästa val är det vi investerar för. Jag tänkte då fråga: Vilken enskild politisk åtgärd bör vi vidta under den här mandatperioden för att vi ska kunna trygga elförsörjning till konkurrenskraftiga priser – bara en enda åtgärd som vi behöver vidta?

Jag kan fråga både kraftproducenterna och basindustrin.

Christer Larsson, Pappers: Den enskilt viktigaste åtgärden är att slopa förbudet att bygga kärnkraft.

Sverker Martin-Löf, SCA: Jag tror att det viktigaste är att vi får långsiktiga avtal till att börja med som lite grann avspeglar det svenska kraftsystemets kostnader och som ligger på samma nivå. Vi kräver inga subventioner på samma nivåer som i många andra länder.

Det finns en ganska stor hög med investeringar. I SCA:s fall finns en investering på över 5 miljarder kronor som kom i gång under den här perioden. I synnerhet om man nu har lanserat det här med sysselsättning och tillväxt som viktigt i det här valet så vore det väl bra att vi åtminstone kunde börja med de här projekten under den här perioden och inte långt senare.

Jan Johansson, Basel: Förutom det Sverker sade tror jag också följande: Släpp in basindustrin som delägare i Vattenfall! Då tror jag att vi skulle få se optimal produktion jämt.

Mikael Lilius, Fortum: Det enskilt viktigaste nämndes här. Det är tillståndsgivning – att det faktiskt är möjligt för alla aktörer att på lika villkor delta i det här.

Jag är inte någon större anhängare av regleringar. Jag råkar tro på marknadsekonomi – jag tror att mina vänner här i allmänhet tror på marknadsekonomi – och det förvånar mig att man just där nu inte är beredd att stödja marknadsekonomin. Men man hör ju mycket.

Hans von Uthmann, Vattenfall: Viktigast är tillståndsgivningen men framför allt långsiktigheten, det vill säga att det inte blir de fyraåriga affärerna som är viktigast. Det gäller att på något sätt säkerställa att oavsett politiskt utfall i nästa val så gäller reglerna för en lång tid framöver.

Lars Blecko, Rottneros: Jag skulle vilja säga samma sak som Sverker här. Långsiktiga avtal till konkurrenskraftiga priser som är baserade på produktionskostnader – det är någonting som vi behöver.

Just nu är det många bolag, inklusive Utansjö, som står inför stora beslut. Det går inte att vänta på att vi bygger ny kärnkraft, och det går inte att vänta på det ena och det andra. Medan gräset växer så dör kon. Det enda som jag kan se kortsiktigt är rimliga och konkurrenskraftiga långsiktiga avtal med elindustrin.

Åke Sandström (c): Jag har en kort fråga till Vattenfalls Uthmann. Vi har nämnt både hållbar utveckling och leveranssäkerhet, men jag vill återkomma till det här med leveranssäkerhet i hela landet. Det här tenderar väl att bli en hushållsfråga eller en fråga för hela samhället.

Har du någon uppfattning om hur mycket ert eftersatta linjeunderhåll betyder? Underhållet är ju enligt medarbetare kolossalt eftersatt i hela landet.

Hans von Uthmann, Vattenfall: Jag antar att du syftar på näten nu. Jag delar inte riktigt bedömningen att det är så eftersatt som du beskriver. Vi inledde 2004, alltså året före stormen Gudrun, på grund av de problem vi hade uppe i Roslagen över jul och nyår ett omfattande investeringsarbete som innebär att vi lägger 10 miljarder kronor över en femårsperiod i vårt nät. Det programmet har hunnit ungefär halvvägs.

Det vi kan se med de investeringarna är att där de nya stormarna, Per och andra, har dragit fram så är det så att där vi har hunnit investera har resultatet varit mycket positivt – inte fullt felfritt, men mycket positivt. Vi ser alltså en klar utveckling och en klar förbättring, och det programmet fortsätter vi naturligtvis med.

Ordföranden: Tack så mycket! Nu har vi med tre minuter passerat vår panelstund. Jag ska be att verkligen få tacka er så hemskt mycket för det ni på mycket kort tid har bidragit med. Jag tror säkert att det finns mycket kvar att prata vidare om, men jag tror att vi har fått med oss både ny information och en fokusering och koncentrerad information som vi kan ha fått tidigare. Jag vill alltså tacka er så mycket.

Då hälsar jag näringsminister Maud Olofsson välkommen tillsammans med statssekreterare Ola Alterå. Vi ska först be att Maud ger en inledning innan vi går till frågorna.

Maud Olofsson, näringsminister: Jag vill börja med att tacka näringsutskottet för att ni har initierat den här diskussionen. Jag tror att om vi bara lyssnat till det som har varit så kan vi konstatera att vi behöver diskutera energifrågan mycket mer i vårt land än vi har gjort men också, vill jag säga, på ett mycket mer konstruktivt sätt än vad vi har gjort tidigare.

Den här diskussionen förs inte bara i Sverige, utan den förs ju inte minst på europeisk nivå men, vill jag också säga, på global nivå. Det här är ingen fråga som bara rör Sverige och svensk basindustri, även om det är en angelägen sak, utan det är verkligen en fråga för det globala samhället, från det fattigaste till det rikaste land.

Jag tror också att det är viktigt att säga att den här diskussionen så småningom, tror jag, kan leda till något slags samsyn. Det man kan konstatera, som ordföranden påpekade, utifrån den här diskussionen men också utifrån den diskussion som vi på departementet har fört med basindustrin, fackliga organisationer, kraftproducenter och andra, det är att det inte finns en samsyn om hur världsbilden ser ut. Och jag tror att om man ska kunna komma framåt i den här diskussionen så måste vi ha någorlunda samma bild av vad som händer och sker i världen. Jag säger inte att det är enkelt. Även det politiska systemet har ju varierat i sin syn på vad som pågår. Men jag tror att den diskussion som pågår i vårt land och i EU är absolut nödvändig för att komma framåt.

Vi är en del av den europeiska elmarknaden. Den förra regeringen var mycket tydlig med att vi skulle gå mot en gemensam elmarknad och fick stöd i det från oppositionen. Att vi nu för en diskussion på europeisk nivå om den framtida energipolitiken är alldeles självklart, därför att vi hör ihop. Vi hör ihop av flera skäl. Vi har en gemensam marknad, men vi har också ett gemensamt ansvar för att Europa har en både trygg och hållbar energiförsörjning. Då är det också givet att Sverige ska delta i den gemensamma marknaden på ett aktivt och bra sätt.

Jag tror också att det är viktigt att se att klimathotet är här. Det är ingenting som vi kan hoppas och tro kommer senare, utan det är här. Då måste vi klara av att diskutera miljö, energi och jobb samtidigt. Vi kan inte lyfta ut energifrågan vid ett tillfälle och sedan ta miljöfrågan och sedan ta jobbfrågan, utan de här sakerna är intimt förknippade med varandra, och vi måste klara av att diskutera dem samtidigt.

Det är också viktigt att se att vi måste diskutera produktion och energieffektivisering samtidigt. Kopplar vi tillbaka till EU:s program, som presenterats från kommissionen nu, så säger ju kommissionär Piebalgs, som var här i veckan, att det som är den viktigaste delen, sett ur EU-perspektiv, är att vi ser till att vi energieffektiviserar bättre och att vi jobbar med det förnyelsebara på ett mycket mer effektivt sätt. Det är de två viktigaste

sakerna. Men i det program som kommissionen har lagt fram säger man att vi har ett gemensamt ansvar för energipolitiken i Europa, men det är upp till varje nation att själv hitta sina egna lösningar.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att säga: Ja, vi värnar svensk basindustri. Svensk basindustri har varit otroligt betydelsefull för Sverige under lång tid och kommer att vara så i framtiden. Men det är också klart att vi står inför en omställning, när vi ser energimarknaden och annat utvecklas, som gör att vi måste vara lite kreativa och hitta bra lösningar. Vi har, som jag sade, på Näringsdepartementet haft diskussioner med basindustrier ända sedan vi tillträdde, och det är mycket konstruktiva och bra diskussioner, vill jag säga. Jag tror att det är mycket mer av sådant som vi behöver än konfrontation, som energipolitiken har präglats av under lång tid.

Basindustrin är stora kunder till kraftindustrin. Det är naturligtvis så att om man är en stor kund så borde man också ha möjlighet till långsiktiga avtal. Det är ju inte så att kraftindustrin kan frikopplas från basindustrin, därför att om inte de kunderna finns, ja, då saknas viktiga kunder för försäljningen av elenergi.

Jag förutsätter – det är också en diskussion som vi har med kraftindustrin – att man påskyndar arbetet med att teckna långsiktiga avtal. Jag tycker att det är bra att höra att kraftindustrin säger att man är aktiv på den punkten, därför att vi hör också att det är det som basindustrin vill ha här framöver.

Det är också viktigt att konkurrensen på elmarknaden fungerar. Här har både EG-kommissionen och Sveriges konkurrensverk haft synpunkter. Jag tycker att vi har en viktig uppgift att fylla när det gäller att ständigt hålla koll på att konkurrensen verkligen fungerar. Jag blir lite orolig, ska jag säga, när jag hör de här diskussionerna om prisbilden runt om i Europa. Jag har efterlyst, framför allt från svensk basindustri, exempel där man kan fundera över hur det kan komma sig att man har så låga elavtal i vissa länder medan man får väldigt höga priser i andra länder. Jag tror att detta är viktigt. Ska vi nu prata om en europeisk elmarknad och få en uppslutning för det så är det ju också viktigt att alla regeringar har samma inställning, så att man inte kan misstänka att det finns subventioner eller annat i några länder, som gör att konkurrensen snedvrids.

EU har skärpt sin kontroll på konkurrensidan, och det tycker jag är bra. Vi har också gjort det. Konkurrensverkets rapport säger att det är viktigt med ny produktion, fler aktörer och att vi måste ha en bättre övervakning av elmarknaden. Man har också synpunkter på samägandet av kärnkraften. Det är de punkter som har kommit fram, plus att man tycker att det bör ske investeringar i överföringskapacitet. Syftet är då att vidga marknaden, först den nordiska men också den europeiska marknaden.

Det här fokuserar vi naturligtvis på. Vi hejar på Konkurrensverket när de jobbar med de här granskningarna, och är det så att vi ser brott mot konkurrenslagar och annat så vill vi vidta åtgärder för att förhindra att konkurrensen inte fungerar.

Vi har i ett regleringsbrev som nu har gått ut till Konkurrensverket, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen och Konsumentverket sagt att man ska kontrollera den här marknaden på ett bättre sätt. Jag tror att de myndigheter som har lite olika ingångar på området bör samarbeta för att verkligen se till att konkurrensen fungerar.

När det gäller samägande av kärnkraften, som är en punkt, tycker vi att det är viktigt att studera om det är ett hinder för en förbättrad konkurrens. Det pågår ett arbete nu i Konkurrensverket och i Regeringskansliet för att titta på den delen.

Det är positivt att basindustrin själv investerar, därför att det är bra om det kommer några andra ägare till energitillgångar i vårt land men också på den europeiska nivån. Det förbättrar konkurrensen. Ju fler som är med och producerar, desto bättre är det för konkurrenssidan.

När det gäller kärnkraften finns det naturligtvis många frågor. Jag vill bara påminna om vad allianspartierna är överens om och som kommer att gälla under den kommande mandatperioden. Vi ska inte stänga några reaktorer, men vi kommer heller inte att bygga några nya eller starta någon ny reaktor i Barsebäck. Syftet med den överenskommelsen är ju att i någon mån skapa en situation där vi kan skapa lite långsiktiga spelregler för hur energimarknaden ska se ut framöver.

Det jag tycker är viktigt att säga när det gäller vår energikorg är att vi till 50 procent är beroende av vattenkraft och till 50 procent beroende av kärnkraft för vår elförsörjning. Det är en ganska riskfylld energikorg. Jag tycker att vi har anledning att fundera över vad som hade hänt om Forsmarksincidenten och andra problem som har funnits med kärnkraften hade inträffat mitt i smällkalla vintern, när vi hade ett behov av stor elkonsument, både från basindustrin och från svenska folket. Jag tycker att det från trygghetssynpunkt finns anledning för oss som politiker att fundera över hur vi kan skapa ett tredje ben som ger en större trygghet och en större stabilitet i energisystemet. Då bortser jag ifrån vad vi tycker om kärnkraft, vattenkraft eller vad det är. Titta på trygghetssystemet! Vi har vattenkraft och vi har kärnkraft, men vi behöver en tredje pelare, som jag uttrycker det, för att klara tryggheten framöver.

Om man ska känna trygghet med kärnkraften så måste den naturligtvis vara säker. Vi har fått se exempel den senaste tiden där man inte har levt upp till säkerhetskraven. Därför har vi också från regeringens sida haft diskussioner med Vattenfall, som är vårt eget bolag, både från min sida och från Miljödepartementet utifrån de säkerhetsaspekter som man där har att ansvara för. Det är klart att det är ett frånfälle från marknaden att vi inte kan köra kärnkraften på ett bra och säkert sätt som det är i dag.

Jag tycker också att det är viktigt att diskutera energieffektivisering. Jag tror att det var Jan som sade att den sparade elen är den bästa. Ja, det är ju så. Vi behöver spara energi både i industrisektorn, i transportsektorn och i hushållssektorn. Alla de tre delarna behöver energieffektivisera och kan göra mer. Om vi tar elen så är det så att om vi använder elen på ett effektivare sätt så blir tillgången för basindustrin också större. Därför är det inte rimligt att vi värmer upp hus och annat med el. Det är mycket vettigare att vi använder den förädlade form av energi som elen är på rätt sätt, till exempel till svensk basindustri.

Det är också viktigt att de program som vi har faktiskt ger resultat. Vi har ett PFE-program som kallas Programmet för energieffektivisering i energiintensiv industri. Det drivs av Energimyndigheten och har till syfte att effektivisera. De som går in i det här programmet behöver inte betala elskatt. Det är 117 företag som deltar i det här, och de står för en femtedel av elanvändningen i Sverige och ungefär hälften av industrins användning. De kommer att investera ungefär 1 miljard kronor i de åtgärder som nu kommer framöver. De kommer att spara ungefär 1 terawattimme per år i det här energieffektiviseringsprogrammet. Det är lika mycket el som ungefär 40 000 villor använder för uppvärmning, varmvatten och hushållsel. Det är alltså ingen liten del som går att spara om man anstränger sig.

Om vi då tittar på industrin, hushållen och transportindustrin på samma sätt så tror jag att vi kan göra mycket mer. Vi försöker också stimulera hushållen till att gå från eluppvärmning till annan uppvärmning. Där har kraftvärmens och fjärrvärmens varit ett bra sätt att konvertera. Det som har varit bra är ju också att vi har minskat behovet av olja från 80 procent till mindre än 5 procent i dag, vilket innebär att vi från klimatsynpunkt har gjort rätt saker. Det är också någonting som andra delar av världen tittar på här.

När det gäller ökad produktion tycker jag att det är viktigt att se att vi ju har det vi har investerat i, till exempel effektiviseringar. Vi ser ökad effektivisering i till exempel vattenkraft som kommer. Där går det att göra mer. Det finns effektiviseringar också på kärnkraftssidan. Men jag vill lyfta fram det förnybara. Riksdagen har ju ett mål i den här delen, nämligen att förnybar el ska öka med 17 terawattimmar till 2016. Det finns det ett beslut om som är taget i den här riksdagen. Det här beslutet är kopplat till elcertifikatssystemet, som ska styra åt det hållet.

Jag kan bara gratulera riksdagen till att ha varit framsynt, därför att EU kommer att gå i exakt samma riktning. Har vi bra och effektiva system för det här så ligger vi ju väl framme när det gäller energieffektivisering, och det kanske också kan bli en bra exportvara.

Flertalet kunder betalar i dag drygt 3 öre per kilowatt för det här systemet, men de elintensiva företagen betalar inte fullt denna kostnad – det ska man också komma ihåg. Det finns ett undantag för elintensiv industri. Det trädde i kraft vid årsskiftet, och nu kommer också fler företag att omfatt-

tas. Det finns synpunkter på det här, ska jag säga, och den diskussionen för vi också med basindustrin så att vi får ett bra och träffsäkert system också när det gäller den delen.

Flera har varit inne på frågan om tillstånd. Ja, jag tror att vi behöver gå igenom mycket när det gäller tillståndsgivning. Det gäller vindkraften, som har varit uppe här, där det har tagit för lång tid att få tillstånd, och det gäller överhopning av en massa ärenden som ligger i domstolarna och som inte snabbas på tillräckligt. Då förstår jag frustrationen från kraftproducenter eller från basindustrin som vill handla. Å ena sidan säger vi politiker: Ni ska investera! Å andra sidan har vi inte ett system som lever upp till att det går snabbt. Och det är klart: Vi kan inte ha den situationen att man vill investera men får stå och vänta.

Därför har vi en diskussion med Miljödepartementet och tittar på lagstiftningen, men vi ser också över hur vi kan effektivisera handläggningen.

Om vi tittar på det som kommer framöver är Energimyndighetens bedömning att vi får en ökad produktion som ger en rätt bra balans. Det har också kraftindustrin varit inne på. Man säger till och med att det finns förutsättningar för att Sverige ska kunna exportera el.

Om vi tittar på investeringsplanerna framöver är det totalt sett 129 miljarder kronor som investeras under de kommande fem åren, varav ungefär hälften går till ny kraftproduktion och hälften till överföringskapacitet.

Jag tycker att det är viktigt att se att vi får en ökad vindkraftsutbyggnad, en ökad utbyggnad av kraftvärme och en utbyggnad av bioenergi, solenergi och annat som är det tredje ben som jag talade om.

När det gäller överföringskapaciteten tycker jag att den nordiska elmarknaden åtminstone fungerar bäst av många internationella marknader och kommer att tjäna som en förebild. Därför är det viktigt att också se till att överföringskapaciteten byggs ut och blir bättre. Där kan man se att Svenska Kraftnät nu investerar ungefär 10 miljarder kronor i olika nätutbyggnader. Det finns Nea-Järpströmmen uppe i Jämtland med överföring till Norge. Sedan finns det Fenno-Skan 2 mellan Sverige och Finland. Det är Sydlänken från Mellansverige till Skåne. Det är någonting som har diskuterats mycket här. Det finns en förbindelse över Stora Bält, och det är en utökning av Skagerrakförbindelsen mellan Sydnorge och Jylland. Det pågår alltså utbyggnad av överföringskapacitet och nät, och det tycker jag är bra.

Det är klart att om vi ska få ett bra system också när det gäller klimatrelaterade åtgärder så måste de vara globala. Jag förstår om kraftindustrin och basindustrin blir frustrerade när vi politiker hittar på olika lösningar som bara är nationella. När marknaden är global så måste också spelreglerna vara globala.

Och jag vill säga att utsläppsrätterna är här för att stanna därför att vi måste styra åt rätt håll. Men jag tycker att det är helt rätt när både kraftindustrin och basindustrin säger att detta måste vara globalt. Och det är precis det som vi jobbar för, alltså att försöka åstadkomma den situationen eftersom vi då får vettiga konkurrensvillkor.

Jag vill också kommentera det som sägs om timavläsning. Vi inför nu mätare på hushållsnivå och bygger ut det. Jag tror att vi med hjälp av det, om vi använder det som instrument, också skulle kunna styra konsumtionen på ett bättre sätt, det vill säga att om det är dyrt att tvätta när det är hög belastning så kan man göra det vid en annan tid. Då får de som behöver det, nämligen basindustrin, tillgång till elen vid dessa tillfällen.

Jag tror att vi kan göra mycket mer där, och jag välkomnar alla sådana idéer. De kan vi försöka vara med och utveckla.

Sammanfattningsvis: Vi behöver en gemensam världsbild. Vi måste se på världen på samma sätt och förstå de förändringar som sker på energimarknaden i Sverige, på europeisk nivå och globalt.

Jag tror att det är viktigt att vi diskuterar miljö, energi och jobb samtidigt, så att vi ser att dessa saker hör ihop.

Vi måste naturligtvis producera mer, och vi måste se till att det som vi bygger ut skapar ökad trygghet i energisystemet. Men vi måste också bli effektivare i vår användning av energi i vårt system, så att vi inte slösar.

Vi måste ha bättre marknadsvillkor, vi måste öka överföringskapaciteten, vi måste skapa globala spelregler, och vi måste fördjupa EU-samarbetet.

Någonstans där tror jag att det finns en någorlunda samsyn om vad som behöver göras.

Till sist vill jag säga att vi som politiker är ansvariga för att de som nu har suttit här har långsiktiga spelregler. Energipolitiken har präglats av gräl och bråk under lång tid. Och jag undantar ingen när jag framför kritik. Jag är själv inbegripen i den historien. Men jag tror att vi behöver försöka komma fram till en någorlunda gemensam syn som gör att det inte är fråga om mandatperioder, även om vi är beroende av mandatperioder när vi ser till våra kunder. Vi är ansvariga för att svensk basindustri och svensk kraftindustri vågar investera i Sverige, och då behövs långsiktiga spelregler och mindre gräl.

Ordföranden: Vi börjar då en frågerunda.

Thomas Östros (s): Jag vill tacka näringsministern för en väldigt fin presentation av energipolitiken. Jag blir lite bekymrad över att allt det som du beskriver som utveckling och som positivt har skett på initiativ av den förra regeringen. Vi väntar nu också på att denna regering ska ta initiativ för att fortsätta att utveckla energipolitiken.

Vi har här fått beskrivet hur en mycket modern, framgångsrik och effektiv basindustri möter akuta och mycket stora problem. Jag har därför frågor inom två områden.

Det första handlar om att staten är helägare av Vattenfall, en av de viktiga aktörerna här. Vattenfall borde kunna ta täten när det gäller att nu skärpa konkurrensen och erbjuda mycket goda villkor till svensk basindustri. Rottneros är ett exempel där frågan är akut. Vad gör regeringen för att sätta press på Vattenfall i denna fråga?

Det andra handlar om den diskussion som nu har kommit upp från flera aktörer i dag om att vi bör titta efter metoder att omreglera elmarknaden, att hitta sätt att till exempel dela upp marknaden i två marknader, nämligen topplast- och baslastmarknad. Det har kommit en rapport på detta område.

Min fråga till regeringen är: Vad gör regeringen för att driva denna fråga vidare? Den måste så att säga köras i botten, och vi måste se om detta är praktiskt möjligt och effektivt. Vad gör regeringen konkret när det gäller omreglering av elmarknaden? Det är alltså två frågor.

Maud Olofsson, näringsminister: Den gamla regeringen gjorde en del bra saker. En del var inblandade från mitt håll och inspirerade till en del goda saker. Men jag tror att vi ska sluta med den delen. Det är mycket bättre om vi försöker se hur vi gemensamt kan komma framåt med gemensamma goda idéer. Och jag tror att både oppositionen och majoriteten har en hel del goda idéer som skulle leda till en långsiktighet. Vår ambition är naturligtvis att komma överens också med oppositionen om en långsiktig energipolitik.

När det gäller synen på långsiktiga villkor tycker jag att den inte bara omfattar Vattenfall. Vattenfall agerar på en marknad, och det skulle vara mig främmande att gå in och styra och säga att Vattenfall nu ska teckna avtal med dem och dem till det här och det här priset. Det är inte en ministers uppgift. Och då tror jag att något annat utskott skulle ha synpunkter på mitt agerande.

Däremot för vi diskussioner med alla kraftbolag om hur de kan säkra långsiktiga avtal med svensk basindustri. Och jag noterar bara att svensk kraftindustri – Fortum, Vattenfall och Eon är de tre stora – säger att man jobbar för fullt för att teckna dessa långsiktiga avtal därför att detta är viktiga kunder för dem.

Man ska då komma ihåg att om de ska kunna teckna dessa långsiktiga avtal så måste det också finnas en kapacitet som gör det möjligt. Det är viktigt att komma ihåg, när man talar om agerande utanför Sveriges marknader och annat, att dessa stora bolag också har kapacitet att teckna långsiktiga avtal i kraft av sin storlek. Men jag ser ändå att vi är på rätt väg i dessa sammanhang.

I takt med att andra investerar, det vill säga Basel och andra, blir det också flera som är ute och konkurrerar, och då blir det också en ökad drivkraft för att teckna dessa långsiktiga avtal och vara rädd om sina kunder.

Jag skulle vilja lämna över ordet till Ola Alterå som får tala om den delade marknaden.

Ola Alterå, statssekreterare: Det är ett exempel på att vi tog över en stafettpinne. Det är riktigt att den tidigare regeringen beställde en studie av precis den fråga som Thomas Östros berör. Jag tycker att den rapporten i all enkelhet är rätt så viktig när det gäller att skapa en gemensam världsbild. Jag tycker att den tydliggör att det inte finns något trollspö som innebär att några ska kunna köpa den dyra kraften och några andra den billiga. Vilka tycker att det är roligt att köpa den dyra kraften? I dess enklaste form är detta ett sätt att skruva debatten så att den blir obegriplig, och man skapar illusioner om lösningar som inte finns.

Däremot finns det ett mer sofistikerat sätt att ställa frågan om topplast och så vidare, hur kontrakten ser ut på Nord Pool och så vidare. Det konstateras i den rapporten att det kommer nya instrument inom Nord Pool i mars, om jag har förstått det rätt, som kommer att hantera detta på ett mer effektivt sätt än tidigare. Det kan säkert vara ett av de små stegen för att effektivisera konkurrensen och få marknaden att fungera bättre. Men det förändrar inte den grundläggande bilden av det problem som vi diskuterar i dag och som vi alla står inför. Men jag tycker att det är viktigt att sortera ut vad som är möjligt och vad som är en pseudodebatt som man gärna kan lägga åt sidan.

Thomas Östros (s): Min uppfattning är att Vattenfall ska vara ledande både när det gäller att investera i förnybar energi och när det gäller att erbjuda goda konkurrensvillkor till basindustrin. Men menar näringsministern att regeringen inte lämnar det budskapet till Vattenfall utan att det är ett allmänt budskap till samtliga bolag på marknaden, men ingen ägarstyrning alls av Vattenfall som bolag?

Maud Olofsson, näringsminister: Det är klart att Vattenfall ska vara en aktiv spelare på denna marknad. Men det gäller alla dessa tre kraftbolag. När vi ser att dessa tre bolag dominerar på det sätt som de gör, och om man nu säger att det också har varit tillåtet att ge dem den dominansen, då är det självklart att alla tre bolagen har ett ansvar för att teckna dessa långsiktiga avtal.

Det är inte så att jag har den diskussionen bara med Vattenfall, utan jag har den också med Fortum och med Eon. Det tror jag är absolut nödvändigt för att vi också ska få långsiktiga avtal för så många basindustrier som möjligt.

Hans Rothenberg (m): Det har varit en väldigt intressant genomgång av förutsättningarna för basindustrin. Det blir lätt så i dessa sammanhang att man också tänker lite väl abstrakt, att man säger att basindustrin har sina behov och resten av världen har några andra behov. Men i grunden är det så att det som är basindustrins villkor blir vanliga människors villkor i vardagen. Det handlar till exempel om arbetstillfällen. Vi ska icke glömma bort att denna diskussion också handlar om elpriser för vanliga konsumenter.

Vad vi tyvärr får höra här är signaler om att viktiga delar av svensk industri faktiskt har så stora problem på grund av de höga elpriserna att detta kan äventyra arbetstillfällena och människors möjligheter till den egna försörjningen.

Att diskutera kombinationen miljö, arbete och energi är ju ett helhetsbegrepp som är väldigt viktigt att ta med här.

Men de signaler som vi har fått från aktörerna här är att ägandet spelar en viktig roll, att ha kontroll över sin elproduktion. Vi har staten som ägare via Vattenfall. Och basindustrin önskar komma in och kontrollera sin egen produktion via ägandet.

Vi ser att detta är en marknad som inte fungerar som en riktig marknad. Och marknadsekonomi brukar vara det effektivaste för att få priserna att hålla sig på en rimlig nivå.

Jag skulle vilja fråga näringsministern vad regeringen har för syn på att stimulera konkurrensen inom detta produktionsled eftersom det är där som kärnan finns för att basindustrin ska få tillgång till säker och billig el och att människor också ska få tillgång till billig el och säkra arbetstillfällen framöver.

Maud Olofsson, näringsminister: Jag tror att det är viktigt att först slå fast att investeringar framöver kommer att ligga på en annan nivå. Jag tror att det togs upp av Fortum.

Vi ska komma ihåg att när vi investerade i vattenkraft och kärnkraft fanns det också en statlig del i detta. Det skedde med en helt annan prisbild än den som finns när investeringarna sker i dag och framöver. Om vi bara har det klart för oss så har vi hittat en gemensam världsbild som är rätt så bra.

Det som jag tycker att vi kan göra från samhällets sida för att stimulera flera aktörer handlar om det som jag var inne på, till exempel tillståndsgivningen. Det blir otroligt frustrerande för enskilda investerare om vi säger att det vore bra om det vore några fler som investerade och det sedan tar massor av år innan de får tillstånd att göra dessa investeringar. Där har vi från vår sida en hemläxa att göra.

Det andra som vi kan göra är att stimulera i olika gemensamma program där bland andra Vattenfall kan spela en aktiv roll. Energimyndigheten spelar en aktiv roll i att stimulera detta.

Det tredje som vi kan göra och som jag var inne på är att öka tillgången på el på marknaden. Om vi har för hög konsumtion till exempel inom hushållssektorn blir också tillgången för industrin sämre. Vi behöver jobba med lite olika delar för att detta ska bli möjligt. Men tillståndsgivningen är nog det viktigaste för att påskynda detta.

Åke Sandström (c): Jag instämmer och har inga frågor just nu.

Ordföranden: Jag tänkte ställa en fråga själv. Jag tycker att det som näringsministern framhåller här om att vi måste ha långsiktiga spelregler och en bred lösning från hela det politiska spektrumet är bra. Ett led i det är att

vi liberaler som gärna hade velat bygga ut kärnkraften har lagt det på samma is som kärnkraftsnedläggningarna ligger. Jag är också väldigt glad över att näringsministern så tydligt pekar på det europeiska samarbetet och den fungerande europeiska marknaden som centrala i detta sammanhang. Då är konkurrensfrågorna helt avgörande.

Det finns en misstänksamhet om just statens roll som aktör. Vi hörde i den tidigare framställningen här en väldigt tydlig misstänksamhet från delar av marknaden om vad statens främsta intressen egentligen är och om man kan lita på att de verkligen är konkurrensbefrämjande, eller om statens eget vinstintresse ändå kan ta överhanden.

Mot den bakgrunden skulle jag betydligt snävare vilja föra fram frågeställningen om att släppa in exempelvis basindustrin som delägare i Vattenfall som ett mellanled i en eventuell framtida större förändring.

Maud Olofsson, näringsminister: Låt mig på konkurrensidan börja med att säga att det är därför att vi vill ha en bra konkurrens som vi låter Konkurrensverket jobba med dessa frågor mycket tydligare. Vi är stimulerade av den konkurrensdiskussion som sker på europeisk nivå. Jag tror att det är viktigt att vi inte bara sneglar på den svenska marknaden utan ser den europeiska marknaden som en helhet. Det är därför som vi ger detta uppdrag till Konkurrensverket tillsammans med de andra myndigheterna för att vara nog med det.

Det blir väldigt fel om vi ska misstänkliggöra ägaren, det vill säga staten, för att bara vilja kräma ut så mycket pengar som möjligt och inte tänka på svensk basindustri.

Frågan om deläggande tycker jag är en av de frågor som basindustrin har framfört till oss. Vårt förhållningssätt till detta är: Låt oss pröva. Låt oss ha den frågan i botten och se vad som ligger i detta och om det är möjligt, tillsammans med alla de andra frågorna som basindustrin har kommit med.

Det har varit det förhållningssätt som regeringen hela tiden har haft. Jag tror nämligen att vi ska sluta att gräva ned oss i skyttegravar och säga att detta diskuterar vi inte.

Låt frågorna vara på bordet, så gör vi en ordentlig utredning och återkommer med ett förslag. Och där är vi inte än.

Kent Persson (v): Den frågan om Vattenfall och ägandet hade jag tänkt ställa eftersom det intresserar mig. Men det finns alltid frågor att ställa.

Jag ska säga något om energieffektivisering. Det är ändå så att en sparat kilowattimme är det mest effektiva. Det har också sagts här tidigare. Jag funderar lite grann på hur regeringen tänker stimulera just energieffektiviseringen inom framför allt industrin.

Då blir nästa fråga: Tänker ni använda prissättning som en morot eller piska, hur man nu ser på detta, när det gäller energieffektivisering?

Ola Alterå, statssekreterare: Det är först viktigt att säga att det är just marknadspriset som är den starkaste drivkraften tillsammans med de styrmedel som finns i form av koldioxidskatter och utsläppsrätter i all sin ofullkomlighet som driver fram både energiinvesteringar i ny produktion och effektivisering.

Ett grundläggande förhållningssätt från den här regeringen är att vi så långt som möjligt vill använda sådana generella styrmedel och undantagsvis selektiva bidrag eftersom det finns uppenbara problem överallt där man har det.

Det finns det program som har nämnts när det gäller basindustrin, som jag utifrån basindustrins speciella situation tycker är bra. Och det vill vi gärna bygga vidare på.

I dagarna börjar utredaren att jobba. Och det ska vara en implementering av EU:s *energy service*-direktiv. I detta uppdrag ligger en strategi för energieffektiviseringar för Sverige som helhet.

Maud Olofsson kommer på torsdag att delta i energiministermötet i EU. Man kommer antagligen att lägga fast mer långtgående och övergripande målsättningar för EU som helhet när det gäller energieffektiviseringar. Dessa ska sedan brytas ned på nationell nivå. Så vi får anledning att ta ett helhetsgrepp om strategin för effektiviseringar framöver. Det utesluter inte att vi kan behöva fler instrument i den arsenalen.

I denna värld är det basindustrin men också små företag som ska agera i fråga om alla dessa certifikat och styrmedel. Man måste skapa några enkla system, så att vi inte alla drunknar i skogen av styrmedel. Men fokus måste vara tydligt.

Per Bolund (mp): Jag vill först säga att jag välkomnar näringsministerns inställning att det är bra att skaffa sig ett tredje ben i fråga om elproduktionen i Sverige, även om Miljöpartiets vision kanske snarare är att ha ett starkt ben i vattenkraften och sedan stödjande ben runtomkring det och inte basera så mycket på kärnkraften i framtiden.

Men detta kommer inte att utvecklas av sig självt, utan det kommer att krävas styrmedel för att vi ska få en utveckling med mer förnybar elkraftsproduktion.

Vi har hört från kraftindustrin här i dag att man inte anser att det finns tillräckliga stöd om man jämför med andra länder.

Då är min fråga: Vilka styrmedel kommer regeringen att använda sig av för att få en ökad förnybar elproduktion?

Maud Olofsson, näringsminister: Det finns redan en del styrmedel, precis som Ola Alterå har sagt. Elcertifikaten är ett sådant system. Och vi har försökt att få system som är mer marknadsbaserade. Det är precis som statssekreteraren säger, att ju mer av bidragssystem som vi har i olika delar, desto krångligare blir detta att hantera. Det är därför som vi har jobbat med utsläppsrätter och elcertifikat som två marknadsbaserade system. Och tack vare det sker det också investeringar i ny hållbar elproduktion.

Jag vill bara påminna om att även om man säger att det inte investeras så mycket så finns det i de investeringsplaner som har presenterats rätt kraftfulla satsningar till exempel på vindkraft, på kraftvärme och därmed också på fjärrvärmeutbyggnad.

Om man bara går tillbaka fem–tio år i tiden var tekniken i fråga om vindkraft något helt annat än vad den är i dag. Vi har helt andra ansökningar med kapacitet i fråga om vindkraften i dag än vad vi hade för fem år sedan. Det som är kruxet är, precis som någon var inne på, att man säger *not in my backyard*, det vill säga att man i princip tycker att vindkraften är bra men inte precis där man själv bor.

Vi försöker ändå att hitta ett antal ställen där vi kan bygga ut vindkraften och sedan koppla ihop den med vattenkraften, precis som någon sade, så att de kan samköras på ett bra sätt.

Sedan vill jag återigen koppla till EU. Vad är det vi säger i den strategi som EU nu tar fram? Jo, att det ska vara förnybar energi och energieffektivisering. Det är dessa två saker som kommissionär Piebalgs lyfter fram som Europas stora utmaning. Och då ligger Sverige bra till därför att vi kan vara med och utveckla denna teknik.

Om vi har ett totalt energisystem med vattenkraften och kärnkraften men också utvecklar detta tredje ben, så tror jag att vi har ett rätt så stabilt system framöver som kan fungera och som de allra flesta kan leva med någorlunda och känna sig nöjda med. Då känner också kraftindustrin och basindustrin att det nu kommer att finnas en trygghet i detta system.

Berit Högman (s): Jag har full sympati för de långsiktiga visioner som målades upp om flera energislag och effektivisering. Men jag uppfattade också att det är väldigt bråttom. Lars Blecko vill ha besked inte nästa år eller om fyra eller fem år utan nu om vad som kan göras åt de höga elpriserna, energipriserna.

Då säger näringsministern att det inte är aktuellt att styra via Vattenfall utan att dialogen förs med alla de stora bolagen. Däremot är det aktuellt att sälja ut delar av Vattenfall till basindustrin.

Då blir min fråga: När kan vi förvänta oss ett sådant förslag?

Maud Olofsson, näringsminister: Jag ska ge ett kort svar. Jag har bara sagt att jag är beredd att diskutera alla förslag som kommer både från svensk kraftindustri och från svensk basindustri om hur vi kan göra energimarknaden bättre. Ett sådant förslag är delägarskap. Jag har inte tagit ställning till det, utan jag har bara konstaterat att det är ett av förslagen som vi tittar på. Sedan återkommer vi när vi har analyserat det färdigt.

Anne-Marie Pålsson (m): Tack, Maud Olofsson, för en intressant föredragning. Jag har en fråga som handlar om energieffektivisering. Vi ska spara energi, och det är en bra sak att göra. Man ska alltid vara sparsam. Jag har många gånger funderat på varför kommuner har sin gatubelysning tänd dygnet runt, även när det är ljusst. Men det är en helt annan sak.

Min fråga till näringsministern är därför: Kommer vi att få sänkta elpriser för att vi sparar energi i Sverige? Vi är faktiskt sammanlänkade med hela den europeiska marknaden. Så hur påverkas energipriserna av det som vi gör i Sverige i detta avseende?

Maud Olofsson, näringsminister: Jag ska ge ett kort svar. Den sparade kilowattimmen är den billigaste och effektivaste kilowattimmen. Om vi inte behöver investera lika mycket i ny produktion så är det bra för ekonomin.

Vi blir mer och mer sammanlänkade. Och jag tror att det var Fortums vd som sade just att de investeringar som nu sker, oavsett om de sker i Sverige eller någon annanstans, har ungefär samma kostnad. Det kommer inte att vara några stora skillnader. Att vi har kunnat bygga ut vattenkraften billigt på det sätt som vi gjorde är historia. Och vi ska vara jätteglada och tacksamma över det.

Men de investeringar som kommer att ske framöver kommer att se annorlunda ut. Och om kostnaden för energin är en av de viktiga kostnaderna som kommer att bli mer alleuropeiska eller globala så är det viktigt att vi påskyndar en sådan utveckling så att konkurrensvillkoren blir desamma, så att man inte säger att man i stället investerar i Spanien eller i Brasilien därför att det är mycket billigare där eftersom man där inte har kostnader för miljön. Det är då viktigt att man tittar på de globala systemen.

Ordföranden: Då är vår tid för just denna utfrågning slut. Jag tror att det finns alla förutsättningar att förvänta sig en fortsatt och förhoppningsvis konstruktiv samhällsdebatt. Det är säkert många som hade önskat att företrädarna för industrin, kraftindustrin och basindustrin också hade kunnat ställa frågor i dag. Men det får bli vid ett annat tillfälle.

Vi ser fram emot konkreta förslag att behandla här i riksdagen.

Jag tackar för i dag, och utfrågningen är avslutad.